

WARDURG INSTITUTE

FAH 380



UNIVERSITY OF LONDON
WARBURG INSTITUTE

23/617

F
A
H
380

RVFI FESTI AVIENI

ARATEA

EDIDIT

ALFREDVS BREYSIG.



LIPSIAE

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI.

MDCCCLXXXII.

PRAEFATIO.

Rufus Festus Auienus, is qui Phaenomena Arati in Latinum conuertit, uidetur idem esse, qui fecit epigramma de se ad deam Nortiam.*) is cum uersu quinto illius epigrammatis de multis carminibus suis praedicet, diuersus esse uix potest ab eo, qui cum alia carmina minora composuit (cf. Wernsdorf. poet. Lat. min. V 3 p. 1296 sqq.), tum et Arati Phaenomena et Dionysii Periegesin Latine reddidit et de ora maritima uersus plus uno libro complexus est, denique totum Vergilium, ut ait Seruius ad Aen. X 388, et Liuium iambis scripsit (cf. Wernsdorf. eodem libro IV 2 p. 553 V 2 p. 652). eiusdem hominis cognomen, etsi in epigrammatis inscriptione deest, in illo ipso non desi-

*) C. I. L. VI P. I n. 537 p. 103:

- I. R(ufius) Festus v(ir) c(larissimus) de se ad deam Nort[am].
Festus, Musoni suboles prolesque Avieni,
unde tui latices traxerunt, Caesia, nomen,
Nortia, te veneror, Lari cretus Vulsiniensi,
Romam habitans, gemino proconsulis auctus honor[e],
5 carmina multa serens, vitam insons, integer aev(u)m,
coniugio laetus Placidiae numeroque frequenti
natorum exultans. vivax sit spiritus ollis!
cetera composita fatorum lege trahentur.
- II. sancto patri filius Placidus.
Ibis in optatas sedes: nam Iuppiter aethram
pandit, Feste, tibi, candidus ut venias.
iamq(ue) venis. tendit dextras chorus inde deorum
et toto tibi iam plauditur ecce polo.

deratur. nam quae primo uersu posita sunt uerba prolesque Auieni illud tecte, sed satis indicare uidentur. et ipsa illa suboles prolesque ad u. 370 Arateorum spectare atque, cum epigrammatis uersu septimo ollis scriptum esset, ea antiqua pronominis figura Auienum saepenumero usum esse recte monuit Wernsdorfius eiusdem libri uolumine V 2 p. 621 sqq. idem primis uersibus, quos sancto patri filius Placidus inscripsit, Arateorum principium designari uere iudicauit (V 2 p. 623). neque igitur Jacobo Sponio (cf. Wernsdorf. V 2 p. 623 et Boeckh. ad C. I. Gr. n. 372 p. 436) aliisque uiris doctis (cf. Mommsen. ad epigramma, quod supra attuli), Aratea ad patrem eius qui epigramma fecit referenda esse censentibus adsentiri possum. quodsi in titulo Graeco (cf. C. I. Gr. n. 372 = C. I. A. I n. 635), quo Athenienses ἀνθύπατον τῆς Ἑλλάδος Ρούφιον Φῆστον honorauerunt, cognomen non additum est, haud scio an ibi Arateorum scriptor non indicetur. quae cum ita sint, etiam dubitari debet, utrum illi Rufus praenomen fuerit an Rufus. nam qui ei Rufium praenomen tribuerunt, illo titulo nituntur (cf. Wernsdorf. V 2 p. 623 sq. Mommsen, Herm. XVI p. 605 adn. 1 et 2). contorta res est et difficilis, ad quam expediendam ne codices quidem multum ualent. nam cum liber Ambrosianus habeat Ruffi, RVFFI forsitan factum sit ex RVFII. RVFII autem profectum uidetur a RVFI, quod in archetypo fuisse praeter Gudianum liber Vindobonensis et editio antiquissima testantur.

Fuit autem Auienus aetate Hieronymi, qui (c. a. 387' cf. Mommsen. ad C. I. L. VI P. I n. 537) Aratum ab illo nuper in Latinum sermonem translatum esse in epist. ad Tit. libr. c. 1 scribit. cui poemati Auienum indicem fecisse Arati, harum rerum existimatoribus probasse mihi uideor in programme Erfurtensi a. 1882 p. III sq.

Iam uero ad edendum Auieni Aratum duos adhibui libros manu scriptos, quorum unus est Vindobonensis, Mediolanensis alter. ac liber Vindobonensis est membranaceus, saeculi decimi, forma maxima, numero CXI apud Endlicherum, catalog. cod. philol. Latin. p. 54. scripturis quidem usus sum eis, quas olim habuit Mauricius Haupt. collatae sunt cum exemplo editionis Sanctandreae et in eo ipso notatae. codicem ipsum uersu 1580 finiri constat. praeterea desunt u. 324, 713, 1013, 1014, 1409. cum alii sunt mutili, tum u. 270 et 570 et qui iam in prog. Erf. afferendus fuit 1079; unus u. 675 etiam caesura eget.

A Mediolanensis autem est ex libris Ambrosianis, papyraceus, saeculi quinti decimi, secunda forma minore (2^o min.) is olim fuit Bonini Mombritii. collatus est a Gustavo Loewe, cui facere non possum quin hoc quoque loco gratias agam ex animi sententia. hoc libro primum continentur Auieni Aratea usque ad uersum 1322. leguntur post undecim duodecimue linearum spatium uacuum u. 1335 usque ad u. 1581 et u. 1750 cum reliquis, quibus subscriptum est: Ruffi Festi Aratus explicit. Incipit eiusdem orbis terræ. quam quidem descriptionem orbis terrae excipiunt Arateorum uersus antea omissi, 1582 usque ad u. 1749. in eodem uolumine praeter haec duo Auieni poemata inueniuntur Germanici Aratea cum uita Arati et Arateorum Ciceronis reliquiae (cf. Hermes XV p. 180 n. 50). sed in Arato Auieni desiderantur u. 324, 624, 625, 713, 1013, 1014, 1300, 1323 usque ad u. 1334, 1409, 1743. ad quinquaginta uersus mutilati sunt, in quibus u. 270 et 570 et 1079. uersus

b a

autem 675 habet fuge sollers. cum uero liber Ambrosianus sit recentissimus neque de archetypo ipso descriptus esse possit, iure dubitandum est, an mutatus ille ordo uerborum archetypo non debeatur. atque in

eo libro complures loci corrupti crucibus insigniti sunt; saepe etiam in margine quaedam notata sunt uelut ad u. 700: delphis non delphin.

L Ac ne illos quidem uersus Auieni perlustrare neglexi qui inueniuntur in Germanici codice Leidensi, qui signatur Vossianus Latinus Q. 79, cf. Germanici Aratea p. VII et progr. Erf. p. VII.

Et Gudiani libri Guelferbytanorum, qui est numero 132, inscriptionem attuli (cf. Hermes XI p. 251 n. 11).

e Ex editionibus quidem, quas fere omnes inspicere mihi licuit, ea, quam primam Georgius Valla Placentinus anno MCCCCLXXXVIII Venetiis parauit, media est inter codices et reliquos libros typis expressos, ut libri manu scripti fere instar sit. etenim in ea Auieni aliorumque poematis praescripta sunt haec:

Hic codex auieni cōtinet epigrāma. eiusdē arati phaenomena geographiā carmine heroico: & oras maritimas trimetro iambico: germanici quoq;: & marci tullii arati fragmenta: & Sereni uersus de uariis curandis morbis.

In quibus, nisi omnia me fallunt, conspicua est uetusti exemplaris effigies. Georgium autem Vallam, id quod primus uidit Mauricius Haupt (cf. Hermes IV p. 331), ea quae uetus exemplar ei praebuerat satis accurate repetiisse, ipsa scripturarum natura comprobatur. iam haec editio inter omnes eo excellit, quod Aratea praebet plena neque ullum uersum omittit. quo factum est, ut ex omnibus una u. 1479 seruatum traderet. neque eo setius praeter alios uersus sunt mutili 270, 570, 1079 et u. 675 requiritur caesura.

Haud ita multo post anno MID Aldus Manutius Romanus Arati phaenomena 'Ruffo Festo Auienio paraphraste' una cum Iulii Firmici Astronomicis aliisque libris, qui ad astrologiam pertinent, Venetiis in lucem edidit. quo libro omnes uersus praeter u. 1479 continentur. in eodem sunt mutili u. 270, 570, 1079 et

u. 675 expers caesurae est. in reliquis tamen rebus prorsus alia est condicio libri Aldini. neque enim dubitari debet, quin ille emendatorum manus expertus sit (cf. Hermes XII p. 155 n. 22 p. 157 n. 25 et progr. Erf. p. VI sq.).

Etiam emendatiora uerba poetae reddidisse sibi uisus est Ioachimus Perionius, qui 'Vergilii, Germanici Caesaris et Rufi Auieni carmina, iis respondentia Arati, quae a Cicerone conuersa interciderunt' anno MDXXX Parisiis emittenda curauit. cuius lectiones cum ab Aldinis saepe discedant, tum aliquotiens concrepant cum codice Ambrosiano, uelut u. 1664 et in hoc libro et apud Perionium est saeuus. neque tamen ille multum perfecit. melius autem Auieno consuluit Guilelmus Morelius, qui anno MDLVIII primum Auieni Aratum cum Arato ipso Parisiis excudit. eius uestigiis institit Theodorus Graminaeus, cuius liber anno MDLXVIII Coloniae prodiit (cf. Buhle, Arat. I p. XXII). Manutii autem et Morelii opera quae in Arateis erant mutata, ea fere omnia ab omnibus, quae postea illa ediderunt, sunt recepta. sic uulgata quaedam poematis memoria, cum illorum uirorum studiis orta esset, usque ad hanc aetatem propagata est. a qua qui anno MDLXXXVIII editionem Sanctandream exornauit, iam non abhorret. ne Grotius quidem aliud fundamentum poematis emendandi ponere studuit. quamquam homo ille ingeniosus 'uix sextam egressus trieterida' Auienum Syntagmati suo, quod anno MDC Lugduni Batauorum foras dedit, adiunctum adeo ornauit atque expoliuit, ut qui post illum Arateis operam nauabant quae Grotius emendauerat repetiisse satis haberent. id fecerunt Petrus Melian (a. MDCXXXIV), Ioannes Buhle (a. MDCCCI), F. C. Matthiae (a. MDCCXVII), quorum de editionibus nuper disseruimus (cf. progr. Erf. p. VIII). at multo plus ualuerunt ad Auienum restituendum Nicolai Heinsii emendationes, quae Syntagmati Grotiano ad-

iectae in bibliotheca Regia uniuersitatis litterariae Gottingensis adseruantur, et Ioannis Schraderi commentarius Berolinensis (cf. Hermes XV p. 183 n. 54) et Ioannis Schaubachii Aratea Lipsiensia (cf. Germanici Aratea p. XXIX et progr. Erf. p. VIII).

Ac de librorum manu scriptorum et editionum Venetarum auctoritate et cognatione sic iudico: saeculo nono aut decimo archetypi Arateorum fuisse apographon, in quo et uersus illi tres 270, 570, 1079 essent mutili et u. 675 desideraretur caesura. quibus mendis cum Vindobonensis et praeter caesuram u. 675 Ambrosianus atque editiones Venetae pariter laborent, libros nostros omnes ab illo apographo profectos esse necesse est. ex quo descripta esse suspicor duo exempla, quorum unum fuit plenum, alterum mutilatum. ex illo natae sunt Georgii Vallae et Aldi Manutii editiones, ex hoc libri manu exarati. iam uero et Ambrosianus a Vindobonensi et Aldina a priore editione tantum distat, ut inter exempla illa, ex quibus manauerunt, et libros ipsos alia exempla quasi gradus non possint non interiecta fuisse (cf. progr. Erf. p. VII). Vindobonensium autem libro, quippe qui propter aetatem et scripturarum praestantiam ad similitudinem archetypi accedat, imprimis fides habenda eiusque sequenda auctoritas est. Ambrosianum tamen ex recentiore exemplo deductum esse lectiones ipsae testantur, uelut Iupiter succus atque auctumnus genitrix humerus haud connitor (cf. progr. Erf. p. V). atqui cum editionum Venetarum similis ratio sit, priori plus tribuendum est quam posteriori.

His igitur adiumentis ita usus sum, ut omnibus fere scripturis, quae ad orthographiam pertinent, omnis imprimis librorum manu scriptorum discrepantiam gravissimam notare, editionum autem raro rationem haberem, nisi quod initio Georgii Vallae lectiones attuli plures quam postea. et siquid in Aldina uel in

qua alia editione recentiore memoria dignum mihi uisum erat, uulgatae lectionis signo (*v*) notauī. et cruces illas codicis Ambrosiani omittendas statui, praeterquam quod eas exempli causa u. 1099 et 1292 reliqui, neque ea, quae in eodem libro inter lineas adnotata sunt, prorsus neglexi, uelut quod u. 352 supra propter scriptum est, ubi *i* significat id est (cf. Wattenbach, *Anleitung z. latein. Paläogr.* p. 25). nec omnibus locis una cum lectionibus a librariis ipsis emendatis eas adnotauī, quas illi antea posuerant. iam scripturas quasdam, quas leuiter mutatas recepi, sine ullo signo uncis inclusas addidi cf. u. 128. 183 alibi. quod ad res orthographicas attinet, omnibus locis, ut antea (cf. *progr. Erf.* p. VIII), sollertem et adque scripsi; in ceteris rebus, ubi certa ratio reperiri non potuerat, inconstantiam et consuetudinem libri Vindobonensis secutus sum. cum uero grauissimas tantum codicum lectiones afferre statuerim, in codice Ambrosiano flama et flamiger scriptum esse hoc loco monuisse satis est. etiam inde a u. 1581 pro succi genitrix similibus tacitus posui suci genitrix alia. inuitus tamen omisi haec:

139 ciscum flexo *A* 213 Neptūnique *A* 510 aut *V* haud *A* 826 piscem *correxit V* 843 circumuoluultur *V* 909 ne quas *A* 915 caelula *V* 941 aut *V* 976 credit *V* 1093 consorē *A* 1106 conditus *A* 1723 sintillas *A*.

Sed quo facilius pateat, quanta intercedat differentia inter uulgatas lectiones et nostras, has quauis rerum orthographicarum dissensione neglecta cum editione, quam F. C. Matthiae parauit, ita contulimus, ut lectionibus illius nostras adderemus. sunt enim hae:

1 inceptor | incentor 2 excelsam | et celsam 13 mundi primigeni | mentis primigenae 15 foedus | fetus 17 supremum | secundum 20 actor | auctor 21 pastor sacer | factus pater 22 perrumpit | perrupit 27 pater |

pariter 30 rapida inclinatio coeli | pigra inclinatio
 nodi 36 Nec desit | ne desit 38 arvis | auris 45
 aethereos | aeternos 58 cum tempore | cur tempora
 59 dimenso | demenso 66 superaret et | raperetur et
 80 nam | pars || carent | caret 82 luce | in luce 88
 ipse manens | usque manet 93 Terminus | Nec minus
 101 subjicit | subrigat 132 in fidem | infidum 133
 certo | toto || huic | haut 134 remorata | molita 135
 ac | aut 136 Sed quia | denique 141 ubi | ut 145
 caudae | cauda 148 ab ore | ob ora 157 demittitur
 dimittitur 161 summa | summae 164 astris | astra
 171 ortus | orbis 177 indomiti | inmodici 186 in-
 sedisse | insidisse 187 aethra | aethrae 188 inclutus
 inditus 201 stridet | stridit 223 gnati | gnato 250
 Heic | haec || minitatio | metatio 254 rutilat | rutilat
 255 torquet et | torqueat 256 in occiduis | inocciduis
 266 flammam | flammantur 267 lucis | lori 268 di-
 ducunt | deducunt || qua | fax 269 rutilo | reliquo
 270 sacer adscribitur illic | sacer hic adscribitur illinc
 278 ex | et || parente | parente's 286 tu | quae 288
 polo | pilae || lubrica | lubricum 302 promiscua rura
 promiscaque iura 313 jus fecerat | susceperat 325
 crepera | crepula 344 indomitus | inmodicus 346 suc-
 cum | fucum 347 externo | extremo 357 utrumque
 utrimque 358 clare | claram || Arcto | arcton 360 ab
 ore | ob ora 361 fere | ferae 371 patrio | proprio
 402 oceanum | cyaneum 414 at | ut 425 tum | non
 431 oceano | Oceani 435 Boream | borean 437 cornu-
 que | cornumque 441 Iasidem | Iasiden 443 Tergum
 tergo 445 tantum hinc | tantum 446 extremo | ex-
 trema 447 luminis | mominis 453 Absunt | adstat
 454 lucida | lurida || aegrae | aegre 455 Sic | uix 471
 succingitur | suppingitur 473 cornu | conu 474 ab-
 scisso | absciso 475 renectit | retentat 489 Namque
 hunc 508 Tunc | Tum 510 ablapsu | ab lapsu 517
 nullumque | nulloque 522 remotus | locatus 528 est |

in || utrimque | utrumque 530 geminum suprema ju-
 gum | gemini suprema iugi 536 istic | istaec 540
 ductus | ductos 541 Dercia | Derceti 563 Threici |
 Thraeci 570 connexas. Lentae | conexas *omnis* lentae
 575 coeliger | caelifer 576 septem memorat | septem
 has memorat 582 Deo | dei || Mynthes | Minthes 591
 discretum | discretim 592 germanosque choros | ger-
 manoque choro 594 effigie | effigiem 595 istos | istae
 597 sub pingui | suppingi 598 tua Sisyphe | Sisy-
 pheia 599 scaevo | saeuo 612 aestus | aestas 618
 qua | quam 624 nam | iam 628 tegetet | tegerent
 630 qua | qui 631 At | ac || porro | ponto 633 ore |
 ora 636 pennis | pinnis 659 pigra | pigrae 662 nota |
 rota 664 tunc sunt | tum freta 666 phocae | focus
 668 reagunt | cogunt 675 fuge sollers | sollers fuge
 686 boream | borean 694 armiger | arbiter 703 ar-
 duos | arduus 707 hirsutum | auritum 721 suscipit |
 suspicit 723 dimittit | demittit 732 cyanea | coeanea
 743 qua | quae 744 fulgent rutila ut quae plurima
 longo | fuluo rutilant quae plurima longi 745 lateri |
 lateris 758 sollenni | solemne || monstrat more | rostro
 mouet 761 remulco | remulsi 776 multi | multum
 777 suorum | duorum 780 est | et || manans | manat
 789 Disdata | didita 793 ulnis | alnis 798 larga |
 unda 803 hic | ut 804 hic | huc 812 nulla | nulli ||
 forma | formae 813 hae | haec 819 ne spectanda |
 † nec expectanda 836 hae | haec 838 uni | alii 840
 lato | late || igni | ignis 841 Stellae quoque | quin
 stellae 852 imbrifer | umbrifer 856 producere | pro-
 cedere 871 fulguris | fulgoris 875 decedat | discedat
 881 superstantem | super stantem 884 se tendunt |
 sunt tantum 890 degerat | egerat 896 etiam | et
 eam 912 tam | nam 916 subiecti | subrecti 945 vo-
 catur | notatur 959 perstringuntur | praestringuntur ||
 perstringitur | praestringitur 963 superimmet | super
 immet 965 ac | at 967 alius | alium 968 media |

medio || orbem | orbe 969 recludens | secludens 973 pul-
 susque | pulsuque 977 axe | axem 978 in occiduo | in-
 occiduum 988 meta | metae || cursu | curru 991 creperi |
 crepuli 993 in cani speciem | cani specie 1010 Hippocre-
 nes | Hippucrenae 1011 recto | recte 1014 aliis | alii ||
 at | et 1025 sint | sunt 1028 lapsis | lapsus 1034
 spatium | spatio 1056 supereminet | super eminet
 1066 ipse | ipsa 1067 non surgent | cum surgunt
 1068 praetentaque | praetextaque 1071 qui circum-
 plectitur | qua circum amplectitur 1075 aëre fluctus |
 aera fluctu 1076 aestus | aestu 1094 almi | omnis
 1099 illius concedit sideris ortu | nullo reses ortum
 uiscere profert 1105 extulerunt | extulerant 1106
 pennis | pinnis 1107 in se ipse | crure 1118 pen-
 narum | pinnarum 1122 salsae juba tota | salso iuba
 rore 1125 producens | protelans 1128 fragrantés |
 flagratas 1133 succedit | succendit 1140 vaga | uada
 1153 oceano | Oceani 1158 superinuehit | super in-
 uehit 1163 profundum | profundo 1165 undique |
 undas 1166 patulus | patulas 1171 o | est 1173
 neque obduri compegi | nefas duri conpegit 1176
 tabuerunt | caluerunt 1178 Tenet | tene 1189 male
 mali | mali 1190 contermina | conmercia 1195 fere-
 bant | uehebant 1197 ingerit | inserit 1202 in occi-
 duum | inocciduum 1205 solaque et | solio 1221 agit
 At | agitat 1222 altera | aequora 1223 tunc | tum
 1226 Sagittiferi | sagittigeri 1243 quae | qua 1246
 sidera | uiscera 1250 superattractit | super attrahit
 1251 tingit | tangit 1261 Sed | Et 1269 salum | solum
 1282 rursum | sursum || edunt | edent 1283 Phrixei
 et | Phrixei 1292 super ulla | reses ullo 1293 vi-
 scera | uiscere || neque | noua 1298 evadunt. Tum |
 exsuperant cum 1303 Bootem | Booten 1313 mem-
 bra | tamen 1314 Quidni | quid nunc 1319 explicare
 notis | explorare notos 1326 primo | primum 1331
 primo | primum 1333 cedat | caedat || forma | formam

1340 ignem | ignis 1350 jugales | iuuenos 1352
 At | Ac 1357 non | nunc 1370 Cecropia | Cecropea
 1371 inseditque | inseuitque 1372 inventam | inuen-
 tum 1373 Sed | et 1377 Hoc ex fonte velut | Hic
 est fons unde et 1378 quo | quom 1379 aequora |
 et quom || paranti | parenti 1387 rabidis | rapidis
 1409 immadidum | inmadidi 1410 fundit | fudit 1413
 Multaque materia est | uuida materies 1424 eductum
 fervoris at obijce mundus | et ductum feruentis ab
 obice mundi 1426 agris | agri 1429 aethrae | aethram
 1430 superna furor illisos fulguris | superne furens
 inlisio fulgoris 1431 rutilis | rutili 1436 jugales |
 iuuenos 1437 deorsum | deorum 1440 telluris | tel-
 luri 1461 praetendat | protendat 1465 protollens |
 protollat || currus | cursus 1466 sit | sic 1467 tum |
 se 1468 supinatum diducat lumen | supinato diducat
 lumine 1471 coruscus | coruscis 1475 boream | borean
 1479 deest | si luna alta tuens docet inclinarier alta
 1482 subrigit | subrigat 1484 ora | oras 1493 fissa |
 fessa 1494 induerit | induit ac 1505 Phoebae | Phoebe
 1509 axi compactum | axe adamanteo 1510 alta |
 altum 1515 obnitit | optinet 1517 imbrifer | um-
 brifer || Has super | his super 1518 Solis | Soli 1530
 orbis | orbem 1565 atra | ora 1566 orbem | orbe
 1567 facem | faciem 1576 induat | inbuat 1577 pro
 tractu | protractu 1578 labentem | labenti 1579 retro |
 taetro 1582 praecurrit | percurrit 1583 flumina | fla-
 mina 1590 nebuloſe | nebuloſo 1591 haecque | hic-
 que 1593 Sic | hic 1605 alta | adque 1620 ferat |
 serat 1623 ac in lapsu | et inlapsu 1625 sine | et
 1644 seruarunt | seruarint 1659 aërii | aeriis 1669
 ingens | saeuus 1681 convertit | cum uertit 1685 ne-
 bulam | nebulas 1696 repetunt | repetant 1707 totis |
 latis 1708 madebunt | natabunt 1709 relinquens |
 relinquet 1712 Redditur | sedibus 1724 trahit | ciet
 1726 vartice | uertice 1731 crassa | clara 1733 et |

ac 1734 referat | referant 1745 pennis | pinnis 1755
 signa | dura 1759 aethrae | aethra 1765 trepidus |
 trepide 1766 ad | ob 1805 *nondum* | *primum*
 1815 Namque | nam quae 1824 altam | altas 1825
 ventis | uenas 1827 hos | has 1829 modicum | mo-
 dico || agmen | agmina 1838 laetius | latius 1857
 commonstrant | cum stridunt 1859 Portendit | por-
 tendunt || praesentia multam | praesentiat ultro 1860
 omina | omnia 1871 ea | et 1877 perquire | perquires.
 Huc accedit quod sedes duorum uersuum (357 et 447)
 mutauit.

Proximum est, ut de eis locis dicam, in quibus
 ea, quae libri manu exarati praebent, aut tuenda aut
 mutanda esse existimauerim neque antea de illis dis-
 seruerim. ac primum quidem u. 66 ea, quae VA
 tradiderunt, seruanda esse neque pro raperetur et
 cum Grotio superaret et aut cum R. Ungero, Sub-
 siciuor. p. 7 sq., repararet et scribendum esse ar-
 bitror. musam enim Arateam, incolam Tauri (cf.
 Scaliger. ad Manil. I 402) ad agros Cecropios et Aonas
 festinasse Auienus dicit. liberiorem autem casus ac-
 cusandi usum (cf. F. Haase, Vorlesungen über latein.
 Sprachwissenschaft II p. 81 sq. ed. H. Peter) fulcit
 Tacitus, cum ductum inde Congos exercitum annalium
 libro XII 32 dicit. similiter et ipse Auienus Vergi-
 lium, ut solet, imitans Herculem Hesperidum uenisse
 locos u. 180 dixit.

Iam caue credas Luciano Mueller (nou. mus. Rhen.
 XVII p. 184) u. 127 pro inmerso cum iam Tita-
 nius orbe scribenti *emenso* cum iam Titanus
 orbe. orbis enim ille est solis, quo inmerso i. e. in
 mare reuecto caelum rubescere et crepusculum oriri
 solet, id quod tremulo rubore a poeta significanter
 indicatum esse uix negaueris.

Ac quamquam u. 373 Lacedaemonius, quod ita
 habet Germanici codex Bernensis n. 88 (cf. German.
 Arat. p. XVII sq.), ut scriptum sit lache demonius,

haud parum arridet, tamen quod Auieni libri praebent praefendum esse censeo. nam Lacedaemoniis uideatur esse casus tertius, ut eam uocem auctore Grotio cum Aphidnis coniungi necesse non sit.

Iam uero illi, qui u. 582 sex solas e Pleiadum numero cerni carmine adserit, nomen est Minthes, quod recte praebet *V*, non *Mynthes*, quod scriptum est in *A*, aut *Amyntas* aut *Smintheus*, quorum nominum illud *N. Heinsius*, hoc *I. Schaubachius* sibi excogitauit. *Minthen* autem esse eundem, qui *Sminthes* esset, iam ab aliis intellectum est cf. *C. Robert*, *Eratosthen. cataster. reliq. p. 28 sq.*

Venio ad eos locos, quos mutandos esse ipse sentio. etsi in producta syllaba priore uocabuli statim, postquam ea de re disputauit *Fridericus Ritschellius* in eo libello, qui inscribitur de fictilibus litteratis Latinis antiquissimis (*Opusc. IV p. 274 sqq.*), offendi non debet, tamen u. 398 corruptum esse existimo. nam in hoc uersu mouet me unum illud, quod statim unius editionis Aldinae auctoritate probatum habemus; in libris autem manu scriptis et in editione principe scriptum est statio mergite. quod cum uerum esse nequeat, haesito an cum *N. Heinsio* scribendum sit: tum succisa *Ceres strati cum mergite culmi* construitur.

Quid uero sibi uelit u. 819, non intellego. nam poeta, quoniam stellas illas inter cetum et gubernaculum nauis sub lepore positas et formae nominisque expertes simili luce esse et pari modo ac pariter oriri et occidere exposuit, addit haec, quae ita sunt in *VA*:

nec expectanda forent ponto quod sola carerent.
quodsi illa, quae ab Auieno tradita esse modo dixi, reputauimus, haud scio an suspicemur, eum u. 819 dicere uoluisse, cum res ita se haberet, illas stellas dignas fore, quae spectarentur et obseruarentur, nisi forma certa carerent. ex eis autem, quae nobis tra-

dita sunt, hanc sententiam aegre elicias. nam et priora illa nec expectanda corrupta esse manifestum est et quae secuntur, si modo recte tradita sunt, explanari non possunt. ac ne ab Arato quidem huius loci ulla petenda salus est. cuius ex uersu 382 uerba: *καὶ οὐκέτι νῦν ὑπὸ θαύματι τέλλεται ἀστήρ* Grotius (ad Phaenom. Arati p. 9) eo spectare censuit. Auienum enim, quod apud Aratum u. 382 scriptum inuenisset, id non ad eas stellas, quae antea nominatae essent, retulisse, sed ad *ἀνωμόους* illas, quarum postea u. 391 Aratus mentionem fecisset. itaque ille ineuntem uersum Auieni ita emendare sibi uisus est, ut scriberet: Ne spectanda forent, cum in reliquis uerbis non offenderet. qua coniectura quid perferat, me non uidere fateor. nec Cicero aut Germanicus huic loco salutem afferunt (cf. Ciceronis Aratea 164 sqq. Germanic. 375 sqq.). quid? quod fieri non potest, ut Auienus illas stellas ponto carere i. e. non occidere dixerit. accedit quod illas solas ponto carere censet. quod si tradidisset, sibi ipse non constaret, cum u. 115 ursas esse 'nescia signa salis nocturnique inscia casus' auctore Arato suo diserte docuisset. itaque ne alteram quidem uersus partem sanam esse patet. quod sensit Schraderus, cuius commentarius haec praebet nouata: mundo ceu sola laterent. quae cum audacius quam uerius dicta esse uideam, idem uereor ne in me cadat, qui haec proponere ausim: haec spectanda forent, forma nisi cuncta carerent. siquidem quod Auienus uoluerat cogitatione assecutus sum, id hoc uersu contineri certum est.

Leniore medicina eget u. 1014. ibi enim scripsi: desuper obliquo est *alii*, secutus uestigia Georgii Vallae, qui habet *aluuia*. in reliquis autem editionibus scriptum est *aliis uia*. nam in libris *VA* hic uersus desideratur. obliquam igitur uiam uel meatum esse *alii* circulo i. e. signifero Auienus docet.

Haec habui, quae dicenda putarem de locis aut tuendis aut mutandis. quibus unum hoc addo, iam et u. 767 demittit esse apud Matthiaeum et u. 1696 quod ipse inueneram (cf. progr. Erf. p. XII) occupatum esse a Nicolao Heinsio.

Restat ut eis, qui haec studia in Auieno collocata adiuerunt, gratias agam debitas. in his praeter Gustauum Loewe et Guilelmum Du Rieu nominandi sunt humanissimi illi bibliothecarum praefecti Otto de Heinemann Guelferbytanus, Ludolfus Krehl Lipsiensis, Riccardus Lepsius Berolinensis, Ioachimus Marquardt Gothanus, Hermanus Weissenborn Erfurtensis, Augustus Wilmanns Gottingensis.

Scr. Erfurti kal. Septembr. a. MDCCCLXXXII.

These things are shown in the
 month and year. (The year is
 in the left margin and the month
 in the right margin of page 111.)

... in the year 1800 in the month
 of January. In the year
 of 1801 in the month of
 February. In the year
 of 1802 in the month of
 March. In the year
 of 1803 in the month of
 April. In the year
 of 1804 in the month of
 May. In the year
 of 1805 in the month of
 June. In the year
 of 1806 in the month of
 July. In the year
 of 1807 in the month of
 August. In the year
 of 1808 in the month of
 September. In the year
 of 1809 in the month of
 October. In the year
 of 1810 in the month of
 November. In the year
 of 1811 in the month of
 December.

For the year 1812 in the month of January.

RVFI FESTI ARATVS.

Carminis incentor mihi Iuppiter! auspice terras
linquo Ioue et celsam reserat dux Iuppiter aethram.
imus in astra Iouis monitu, Iouis omine caelum
et Iouis imperio mortalibus aethera pando.

- 5 Hic statio, hic sedes primi patris. iste paterni
principium motus, uis fulminis iste corusci,
uita elementorum, mundi calor, aetheris ignis
astrorumque uigor, perpes substantia lucis
et numerus celsi modulaminis. hic tener aer
10 materiaeque grauis concretio, sucus ab alto
corporibus caelo, cunctarum alimonia rerum,
flos et flamma animae. qui discurrente meatu
mentis primigenae penetrabilia dura resoluens

RVFI FESTI ARATVS scripsi cf. *programma Erfurtense*
a. 1882 p. III sq. Rufi. Festi. Arati incipit liber primus de
positione syderum; *inscribitur* V Rufi Festi Arati Liber primus
de positione syderum A Rufi Festi Avieni viri clari Arati
Phenomena *Gudianus* n. 132 Rufi festi auieni. VC. arati phae-
nomenon Liber Incipit e 1 incentor VA e inceptor v cf.
Hermes XI p. 251 n. 10 || auspice terras Ae correxit V 2 et
celsam VA excellam e cf. *Hermes XV* p. 186 n. 62 || reserat
Ae corr. V 4 imperio Ae corr. V || aethera pando e a & era-
c
lando V ēthera scando A 5 primi patris iste paterni e prunif.
atrif. istefatni V primus satus iste saturni correxit A 8 perpes
Ve prepes A 9 et numerus Ve Innumerus A 11 alimonia
Ae alumonia V 12 discurrente meatu Ae discurrente meatu V
13 cf. *Hermes XII* p. 152 n. 13

implevit largo uenas operatus amore,
 15 ordinis ut proprii fetus daret. iste calorem,
 quo digesta capax solidaret semina mundus,
 inseruit. rite hunc primum, medium adque secundum
 uox secreta canit sibi, nam permixtus utrimque
 et fultus sese geminum latus unus et idem est,
 20 auctor agendorum propriique patrator amoris
 et mundi uere factus pater. hic chaos altum
 lumine perrupit, tenebrarum hic uincula primus
 soluit et ipse parens rerum fluitantia fixit.
 hic dispersa locis statuit primordia iustis,
 25 hic digestorum speciem dedit, iste colorem
 inposuit rebus sexuque inmixtus utroque
 adque aevi pariter gemini, simul omnia lustrans,
 sufficit alterno res semine. rerum opifex hic,
 hic altor rerum, rex mundi, celsa potestas
 30 aetheris adque Erebi, pigra inclinatio nodi,
 insociabilium discretio iusta deorum.
 cuius et extremum tellus opus, ignea cuius
 lumina sunt late sol et soror: ille diei
 tendat ut infusi rutilum iubar, altera noctis
 35 ut face flammanti tenebrosos rumpat amictus,
 ne desit genitis pater ullo in tempore rebus.
 istius ille anni pulcher chorus, alta ut hebescat

15 fetus *scripsi* foedus *VAe* cf. *Hermes eodem quo antea*
 loco 16 quo *VA* Quum *e* || 17 secundum *VAe* supremum
Grotius cf. *Hermes XVI* p. 123 n. 73 18 utrimque *V* utrū-
 que *A* 19 sese *Ae* se *V* || unus *VA* unum *e* 20 auctor
VA actor *Grotius* || propriique *Ae* corr. *V* || patrator *Ae* corr. *V*
 21 factus pater *A* factus ^p facer *V* pastor sacer *e* cf. *Hermes*
XII p. 152 n. 14 22 perrupit *VA* perrūpit *e* 27 Lustrans
Ae lustrarū *V* 28 semine *V* semine *A* sēmina *e* 29 altor
V alter *A* aliter *e* 30 Erebi *A* herebi *Ve* || pigra *Ae* corr.
V cf. *Hermes XI* p. 247 n. 1 33 sunt late sol et *Ve* sunt
 p. (sic) late solet *A* 34 ut *Ve* omittit *A* 36 ne *scripsi* nec
VAe cf. *Hermes XII* p. 153 n. 15 || desit *VA* defit *e* 37 ut
 hebescat *A* utebescat *V* tepescat *e*

terra gelu, uer ut blandis adrideat auris,
 puluerulenta siti tellurem ut torreat aestas
 40 et grauis autumnii redeat fetura parentis.
 hoc duce per tumidi ferimur freta gurgitis, isto
 praeceptore solum grauibus uersamus aratris.
 iste modum statuit signis, hic rebus honorem
 infundit, tenebris hic interlabitur aethrae,
 45 uiscera et aeternos animat genitabilis artus.
 denique ne longum marcentia corda iacerent
 mundanique ortus mens inmemor omnia sensim
 uilia conciperet neque se subduceret umquam
 fontis in aeterni primordia, quo uelut amnis,
 50 quem festina citis urget natura fluentis,
 lapsu continuo riturae in corpora nostra
 prorumpunt animae seriemque per aethera nectunt:
 hic primum Cnidii radium senis intulit astris
 mortalemque loqui docuit conuexa deorum,
 55 cur Hyperionios nepa circumflecteret ignes,
 autumnii reditu cur sub gelido capricorno
 bruma pruinosi iuga tristia solueret anni,
 cur spatium lucis, madidae cur tempora noctis
 libra celerque aries demenso pondere Olympi

38 adrideat auris *Schraderi commentarius Berolinensis*
Hauptius cf. Hermes V p. 189 adride ataruis *V* arrideat aruis
A adrideat aruis *e* 41 isto *e om. V* et quo isto (et quo de-
 leuit manus 1) *A* 42 uersamus *V* uersatur *A* || aratris *A*
 aratr̄s *V* aratri *e* 44 infundit *V* Infudit *Ae* 45 aeternos
 animat *VA* aethereos animans *Grotius cf. Hermes XII p. 153*
n. 16 || genitabilis *Ve* genitalibus *A* 46 longum *Ve* ad lon-
 gum *A* 47 omnia sensim *v* omnia&if *V* omnia setis *A*
 omnia senfi *e* 48 uilia *e* *Vigilia VA* || umquam *V* ut que *A*
 51 nostra *Ve* nostrę *A* 52 seriemque *Ve* serieque *A* 53 Cnidii
 radium *V* cinidii radium *Ve* cum dura diu *A* 56 autumnii
v autuni *V* auctumni *A* Aut tunc *e* || gelido *e* legido *V* legido
 manus 1 frigido manus 2 *A* 59 demenso pondere *e* demensof.
 ondere *V* demensos cudere *A* dimenso pondere *Grotius cf.*
Hermes XIII p. 357 n. 33

60 aequarent, qua parte polus sublimior alto
 cardine caeruleas Thetidis non tangeret undas,
 quis polus umbrifero lateat decliuis in axe
 et uaga palanti cur signa errore ferantur.
 quae rursus ingenio numerisque Solensibus idem

65 Iuppiter efferri melius dedit, incola Tauri
 musa ut Cecropios raperetur et Aonas agros.

Me quoque nunc similis stimulat furor edere uersu
 tempora, cum duris uersare ligonibus arua
 conueniat, cum ueliuolo dare carbasa ponto

70 et cum uiticomo crinem tondere Lyaeo.

o mihi nota adyti iam numina Parnasei!
 o per multa operum mea semper cura camenae!
 iam placet in superum uisus sustollere caelum
 adque oculis reserare uiam per sidera. maior,
 75 maior agit mentem solito deus, ampla patescit
 Cirra mihi et totis se Helicon inspirat ab antris.

Omnia, quae flammis pingunt radiantibus aethram,
 nox agit et uerso ceu fixa trahuntur Olympo.
 at non cuncta tamen signorum in lege putanda,
 80 pars numeris et honore caret. micat omnibus ignis
 et rutilo cunctis flagrat coma flammea crine,
 sed quia non certa formarum in luce notantur

60 qua parte e qual arte VA 62 umbrifero Ae um-
 bripero V 63 palanti Grotius palenti V pallenti Ae pal-
 lanti V 64 quae A que Ve 65 efferri A eferi V efferi e
 66 Musa ut Cecropios v Mus aut autce cropios V Musa aut
 Cecropios A Mus aut ceciopios e || raperetur VAe superaret
 Grotius repararet R. Unger cf. praef. p. XVI 67 furor V
 fauor Ae || uersu v uersu V uersum Ae 68 tempora Ae tem-
 pera V 69 ueliuolo A ueniulo V ueli uolo e 70 uiti-
 como VA uicti como e 71 adyti Ae additi V 76 Cirra
 scripsi Circa V Cyrrha A Circha e Cirrha v || se Ve om. A ||
 Helicon inspirat e elicon inspirat V Helicon is spirat A u. 77 in-
 scribitur ARCTOE V Arctos Ae 77 aethram e om. VA 80 pars
 Schraderi commentarius Berolinsensis cf. Hermes XV p. 183
 n. 54 nam VAe 82 in VAe deleuit Grotius

omnia, sideribus cassum fit cetera uolgu.
 mobilis en etiam mundi se machina uersat
 85 ponderis et proprii trahit inclinatio caelum.
 sed non axis item curui uertigine fertur
 aetheris, ut stilus instabili conuoluitur orbi,
 usque manet tenuisque procul sacra uiscera caeli
 perforat et mediae molem terrae tenet. illum
 90 non prolixa dies, non incumbentis Olympi
 cursus agit motatue loco labor, ut semel haerens
 constitit et ferri se circum cuncta remisit.

Nec minus extremo dispar polus. Oceano pars
 sublime erigitur, subit altera, mersa sub undas,
 95 pars Erebum et nigri iacet haec ut conscia Ditis.
 hic notus, horriferis aquilonibus illa rigescunt
 ac teres in gemina stridit uertigine cardo.
 alter in optutum facilis, latet alter et alto
 deprimitur barathro. sed qua sublimior axis
 100 Tethyos undosae linquit cetosa fluenta,
 contemplare, sacras ut mundus subrigat arctos.
 sic astrum dici Cnidius dedit, Ausone eadem
 uoce feras ursasque et plaustra uocare solemus,
 fabula namque ursas, species dat plaustra uideri.

83 cetera *V* et aethera *A* 84 mobilis *Ve* Nobilis *A*
 85 inclinatio *Ve* in licetio *A* 86 axis item *e* adfix item *V*
 ad sixitem *A* || curui *Ve* cur ui *A* 87 ut *v* aut *V Ae* || orbi
Ve ob orbi (ob *deleuit manus 1*) *A* 88 usque *Nicolaus Hein-*
sius luce *V Ae* ipse *Grotius* || tenuisque *Grotius* tenuisque *V Ae* ||
 sacra *e* *correx*it *A* sagra *V* 90 prolixa *e* frolixa *V* prolyxa
A || incumbentis *Ae* incubentis *V* 91 motatue *e* motat ue
A motatuel *V* 93 nec minus *V Ae* *Terminus Grotius cf.*
Hermes XI p. 248 n. 3 95 Erebum *VA* herebum *e* 97 ac
 teres *Ve* *corr. manus 2 A* || stridit *Ve* stridet *A* 98 *cf. Hermes*
XV p. 188 n. 70 99 barathro *Ve* baratro *A* || qua sublimior
Ae qual ubi limior *V* 100 linquit *Ve* liquit *A* 101 subrigat
scripsi cf. Hermes XVI p. 124 n. 77 subitat *V* subitat *A* subi-
 gat *e* 102 Cnidius *v* Cnydius *A* gnidius *Ve* 103 ursasque
 et *Ve* ursas que *A* || plaustra *Ae* plastra *V* || solemus *Ae* solem
V 104 ursas *v* ursa *V Ae*

- 105 has pater omnipotens nemorosi in ualle Lycae
 adsuetas duris quondam uenatibus aethrae
 intulit et raptō genetricis flore sacrauit.
 uel ceu fama dehinc docet altera, Creta ubi fluctu
 tunditur insanis late circumsona cauris,
- 110 Iuppiter has idem rerum memor indultarum
 et custoditae referens pia dona salutis,
 cum puer agrestis inter Curetas et inter
 Dictaeae longum latuit crepitacula rupis,
 scandere flammigerum uictor permisit Olympum,
- 115 nescia signa salis nocturnique inscia casus
 hospita et insanis aquilonibus. haut tamen ollis
 ora uel aduerso sunt obuia pectora motu,
 uersa Lycaoniis sed suspectatur in ursis
 forma super pariterque polo uestigia librant,
- 120 in spinam et flammis ardentia dorsa iacentes.
 sic Iouis altrices teretem prope cardinis axem
 in caput inque umeros, Helice Cynosuraque, uersae
 praescia uenturis dant semper signa procellis.
 namque Helice Graios, Tyrios Cynosura per altum
- 125 parua regit. non ulla facem succenderit umquam
 stella prior neque flammigeros eduxerit ortus
 ante alia, immerso cum iam Titanus orbe
 inbuerit tremulo Tartesia terga rubore,
 Cresia quam flammis inter primordia noctis
- 130 maior agat uultusque sacros ostendat Olympo.
 illa licet paruo iaceat temone per aethram,
 uerior infidum tamen est currentibus aequor.
 cardine nam toto conuertitur (haut mora longos

107 raptō *v* raptor *V* *Ae* 108 Creta *Ae* creca *V* 109 cauris
V chauris *A* tauris *e* 116 haut *correxi* aut *Ve* haud *A* 117 pectora
Ae pectura *V* 118 Lycaoniis *v* lycaonii *Ve* Lychaoniis *A*
 125 non ulla *v* non nulla *V* *Ae* 127 immerso *V* *A* immerfo
e cf. praef. p. XVI 128 inbuerit (Inbuerit) *Grotius* inbuit & *V*
 Imbuit et *Ae* 129 flammis *e* ylamas *V* flamas *A* 132 in-
 fidum *e* infidu *V* infido *A* 133 longos *Ae* longus *V*

135 pigra tenet gyros) neque ceu molita parumper
 flectitur aut tardo cohibet cunctamina lapsu.
 denique Sidoniis dux est Cynosura carinis:
 rector undoso cursus sulcatur in aestu.

140 Inter utramque dehinc praeclari nominis arcton,
 ceu circumflexo sinuantur flumina lapsu,
 squammeus agmen agens draco uoluitur adque obit ambas
 spirarum curuis anfractibus. hunc quoque, ut artus
 longius effusum spatiosa uolumina tendunt,
 compta Lycaoniis includunt plaustra choreis.
 145 qua caput est Helices, fundunt sese ultima monstri
 agmina et hac caeli uix cauda in parte quiescit.
 altera, qua spirae sinus est, sublime reponit
 uerticis et curuo ceu circumclusa dracone
 in dorsum alterius dorso iacet. anguis ob ora
 uertitur ac longe postremam lapsus in arcton
 150 rursum maioris repetit confinia signi.
 nec quae stella caput flammaram insignit honore,
 sola micat solaue rubent incendia crista,
 sed saetosa duplex adolet duo tempora fulgor
 et duo sub geminis oculi fulgoribus ardent.
 155 unicus ignis item mento aestuat ipsaque forma
 uerticis, in nutum ueluti curuata parumper,
 qua per dimensos dimittitur ordo meatus,

134 molita Ae mollita V 136 denique VAe indeque N.
 Heinsius || dux est v ducet Ve lucet A 137 rector Ve
 rarior A 138 arcton A arecto V arcto e 140 squammeus
 v Squamif V Squameus Ae || ambas e om. VA 141 spirarum
 Ve spissarum A || ut VAe ubi Grotius cf. Hermes XI p. 248
 n. 5 || artus Ve arcton (deleuit manus 1) arcton A 143 in-
 cludunt Ve inducunt A 144 monstri Ve monstra A 145 hac
 Ae ac V || uix cauda e uixanda V uisanda A || quiescit Ve
 at. cit
 qescit A 148 ob ora A obora V ab ora e cf. Hermes XIII
 p. 357 n. 34 151 nec quae Ae Necq: V 153 saetosa e
 setosa V se cosa A 155 mento Ve merito A || aestuat ipsa-
 que Ae estuatis saq; V 157 dimittitur Ve tent A

- flectitur adque Helices caudam spectare uidetur,
 cuius in extremum spatio propiore per aethram
 160 sibila protenti succedunt ora draconis.
 quin super illa etiam summae confinia caudae
 stella subit, dextri quae temporis igne coruscans
 aemula uicinis accendit lumina flammis.
 at decliue caput uertexque obliquior astri.
 165 haec in parte sacri procumbere cernitur axis,
 qua pater Oceanus, rutili reparator Eoi,
 occasus ortusque salo moderante coerces
 et gemina alternae miscet diuortia metae.
 Inde pruinoso si lumen abusque dracone
 170 in conuexa feras oculosque in proxima mundi
 declines, qua parte globo tumet altior orbis,
 illa laboranti similis succedet imago,
 protinus expertem quam quondam dixit Aratus
 nominis et cuius latuit quoque causa laboris,
 175 Panuasi sed nota tamen, cui longior aetas
 eruit excussis arcana exordia rebus.
 nam dura inmodici memorat sub lege tyranni
 Amphitryoniaden primaueo in flore iuuentae,
 qua cedunt medii longe secreta diei,
 180 Hesperidum uenisse locos adque aurea mala,
 inscia quae lenti semper custodia somni

158 uidetur *Ae* uid & *V* 160 ora e ara *VA* 161 caudae
A cauda *Ve* 162 coruscans *Ve* coruscat *A* 163 uicinis
Ve ut æternis *A* 166 rutili *Ae* rutili *V* || reparator *Grotius*
 reparatur (reparat *V*) *VAe* 167 salo moderante *Grotius* salē
 oderante *V* salum moderante *A* sale moderante *e* u. 169
 inscribitur ENGOSIN *V* Engonasin *Ae* || 169 lumen *Ve* lūmīti *A*
 171 orbis *VAe* ortus v. cf. *Hermes XIII* p. 365 n. 48 173 quam
Ve qua *A* 175 Panuasi *scripsi* Panniaffi *V* Panasi *A* Pan-
 nyasi *e* || cui *Grotius* ceu *VAe* || longior *Ae* logior *V* 176 ar-
 cana *Ve* arca *A* 177 inmodici (immodici *A*) *VAe* indomiti
Grotius cf. *Hermes XII* p. 153 n. 17 178 Amphitryoniaden
 (corr. m. 2) *A* Amphytrimoniaden *V* Amphitryoniadem *e* || iu-
 uentae *e* om. *VA* 179 diei *Ae* deei *V*

seruabat, carpsisse manu, postquam ille nouercae
 insaturatae odiis serpens uictoris ab ictu
 spirarumque sinus et fortia uincula laxans
 185 occubuit; sic membra genu subnixa sinistro
 sustentasse ferunt, sic insidisse labore
 deuictum fama est. ac tum Tirynthius aethrae
 inditus et solio fultus sublime paterno est.
 Iuppiter hanc speciem, miseratus acerba laborum,
 190 reddidit et talem cerni permisit Olympo.
 en manus ipsa dei uiolenta in uerbera pendens
 erigitur dextraeque dehinc impressio plantae
 tempora deculcat maculosi prona draconis.

Poplite succidui qua sideris ampla patescunt
 195 terga dehinc mersumque iacet sublime umerorum,
 adspice ceu rutilis uibret lux Gnosia flammis.
 haec quondam Bacchi monumentum fulget amoris,
 haec Ariadnaei capitis testatur honorem.
 trina ter inlustrant hanc lumina parsque coronae
 200 serpentem uicina subit, qua sibila in arcton
 ora draco inclinans stridit flabris aquilonis;
 post tergum nixi pars uoluitur ac uelut haerens
 rursum defessi reseratur nuntia signi.

Istius extremo sub uertice, uertice quippe
 205 sideris innixi, clarum nosces ophiuchum.

182 ille *V* illa *Ae* 183 insaturatae (*Infaturate*) *e* infaturatae *V* infaturat *A* || odiis *Ve* eo diis *A* || uictoris *Ve* uictor *A*
 186 insidisse *V* insedisse *Ae* 187 Deuictum *e* Deinctu *V* Deuictus *A* || Tirynthius *v* Tyrintius *VA* thirynthius *e* 188 inditus *V* Inclytus *Ae* *cf.* *Bursiani acta, quae inscribuntur Anzeige-Blatt zum Jahresbericht etc., n. 2 a. 1881 p. 6* 189 miseratus *VA* miratus *C. Robert, Eratosthen. cataster. reliq. p. 27* || acerba *v* acerua *VAe* 192 impressio (*impressio*) *Ae* inprefio *V* *u.* 194 *inscribitur* CORONA *VAe* 195 mersumque *Ve* mersusque *A* 196 adspice *correx*i aspice *A* Auspice *Ve* 197 quondam *Ae* condam *V* || monumentum *Ve* monimentum *A* || fulget *Ae* fluget *V* 201 stridit *Ve* stridet *A* 202 post tergum *Ae* Postergum *V* || nixi pars *e* nixif. ars *V* mixis ar s *A* *u.* 204 *inscribitur* OPHIVCHVS *VAe*

- Triccaei sidus stat nominis et cui pingui
 ture Epidaureae fumant altaria sedis.
 in Styga decursis parcarum ab origine fuis
 mererat Hippolytum sors ultima iamque per imas
 210 Cocyti tenebras et stagna nigrantia Ditis
 portitor ille Charon Thesidae fata uehebat.
 hic in maturi sed enim miseratus acerbum
 leti supplicium Neptuniquae aspera iussa
 argentis artus Erebo procul intimo abusque
 215 suscitatur adque animae rursum tepefacta calore
 uiscera mundanas reuocat medicator in oras.
 non tulit omnipotens ortu cuiquam generato
 Deucalioneo fas esse nouissima fata
 uincere et incassum decurrere pensa sororum
 220 moxque trisulca polo iaculatus fulmina celso
 et super aerae uibrans incendia flammae
 morte repertorem medicinae audacis in umbras
 deicit, at gnato reparans solacia Phoebos
 asperaque extincti miseratus fata nepotis
 225 surgere nocturno iubet inter sidera motu.
 hic ergo insignis ardens uenas ophiuchus,
 hic rigidos artus formae anguinenentis honore
 arduus, hic tantos umeris uibrantibus ignes
 euomit, ut, pleno cum luna nitescit in orbe
 230 menstruaque ingenti iam tempora diuidit ortu,
 nequaquam lentis obscurior ex umeris lux
 marceat. at manibus non conpar flamma rubescit,
 nam suffusa leui resplendent ultima luce,

206 cui *Ve* ceu *A* 208 in Styga *A* In striga *V* 210 Cocyti
 e Cociti *V* Coccyti *A* 211 portitor *Ae* Portiter *V* 213 leti
V loeti *A* 223 deicit *correxi* Deiecit *A* Deiecit *V* Deiecta
 e || at gnato *scripsi* agnato *VAe* ac gnato *v* ac gnati *Grotius*
cf. Hermes XI p. 249 n. 7 228 uibrantibus *Ve* uibrantis *A* ||
 ignes *Ve* in (*deleuit m. 1*) ignes *A* 229 nitescit *v* nitescet *VA*
 nitescet *e* 230 ingenti *v* angenti *VA* angenti *e* 233 resplen-
 dent *V* respondent *A* resplendeat *e*

235 sed cerni sunt prompta tamen postremaque parco
 igne micant. ille angue manum consertus utramque
 erigitur serpensque dehinc elabitur, ambas
 flexilis et medium cingit spiris ophiuchum,
 quem super haerentem plantarum mole duarum
 240 scorpios in geminas effusus uiscera partis
 afflictusque oculos maculosaque pectora pressus
 sustinet. attiguas euoluitur anguis in auras
 agmine non aequo neque tanta uolumina compar.
 nam qua dextra manus sinuoso adfigitur angui,
 parcius ab domino terga explicat; altera porro
 245 plurimus ac multo per laeuum pondere lapsus
 funditur et rutilo, qua lux sedet ignea, mento
 usque Ariadnaeae sese uicina coronae
 lubricus inclinat. post spiram brachia quondam
 formidata truci suspexeris Orioni.
 250 haec concessa etenim curuis metatio chelis.
 huc falcata Chii repserunt cornua monstri,
 siderea nimium facis indiga. namque hebes ollis
 ignis et optunso marcent incendia crine.
 Callisto rutilet stellis, quibus usque ferinam
 255 prona sit effigiem! quo cardine torqueat axem,
 semper innociduis attollens lampada flammis,
 Arctophylax siue, ut ueteres cecinere, Bootes,
 famosa Arcadici testans commenta tyranni.
 et licet instanti similis similisque minanti

234 prompta e prōta V prota A 236 elabitur e elabit VA
 239 scorpios Ve scorpis A 240 afflictusque v Efflictusque
 VAe 241 attiguas Ae attinguas V 244 terga e terta V
 terra A 245 multo e multos VA 246 mento Ae menco V
 248 spiram VA Grotius spreta e 250 metatio chelis VA me-
 catio uelis e cf. Hermes XI p. 249 n. 8 252 siderea nimium
 Ve sydere enim ui A 253 optunso V obtuso Ae u. 254 in-
 scribitur BOOTES VAe 254 usque Grotius utque VAe cf. Hermes
 XI p. 250 n. 9 257 Arctophylax e Arctophilax VA ||
 ueteres Ae ueterē V || Bootes Ae Botes V 258 tyranni Ae
 tiranni V

- 260 terga Helices iuxta premat arduus, haut tamen umquam
 in picturatae plastrum procurrere matris
 fas datur, antiqui quoniam contagio in illo
 criminis et ueterum prohibetur culpa malorum.
 nec minus in membris lux olli maxima uibrat
 265 omnibus, ardet apex capiti, micat ignea late
 dextera, flammantur umeri, flammam mouet instar
 inter utrumque femur. qua se confinia lori
 deducunt pedibus, maior *fax* luminis auras
 uerberat et reliquo sidus magis aestuat astro.
 270 nam locus Arcturo sacer *hic* adscribitur, illinc,
 aurea qua summos adstringunt cingula amictus,
 ebria flammanti consurgit stella rubore.
 Qua protenduntur uestigia summa Bootis
 quaque per immensum circumflagentibus astris
 275 circulus obliquo late iacet astriger orbe,
 contemplare sacros subiectae uirginis artus.
 quam te, quam memorem? siue est genitor tibi summus
 Iuppiter et Themide in terras demissa parente's,
 seu patris Astraei clarum es genus, aurea cuius
 280 sidera sunt proles et qui pro munere morum
 inculpabilium nomen dedit omnibus astris.

260 Helices e Helicet V Helice A || iuxta Ve uixta A
 264 olli A oli V olim e 265 micat Ae migat V || ignea Ve
 ex aurea manus 1 A 266 flammantur scripsi cf. Hermes
 XI p. 252 n. 12 flammā tumeri V flama tamen post tamen
 quinque fere litterarum spatium uacuum A flammam humeri e ||
 instar A insta Ve 267 lori scripsi locis Ve lucis A latis
 Schraderi commentarius Berolin. 268 deducunt VAe diducunt
 v || fax N. Heinsius om. VAe qua v 269 reliquo scripsi cf.
 Hermes XV p. 183 n. 53 rutilo VAe || aestuat Ve aestaat A
 270 hic N. Heinsius om. VAe 271 amictus Ae amici
 V 272 rubore A robore Ve u. 273 inscribitur VIRGO VAe
 273 Qua Ve Et qua A || protenduntur e protendunt VA
 274 circumflagentibus VA circūflagentibus e 276 subiectae
 Ve sub tectae A 277 summus A sumus V 278 et Ae ex V ||
 terras e terra VA || demissa A dimissa Ve || parente's Hauptius
 cf. Hermes VII p. 13 parentes Ve parente A 279 es e est VA

aut Pelusiaci magis es dea litoris Isis,
 digna poli, consors et cura latrantis Anubis.
 seu tu diua Ceres, sic nam tibi flagrat arista
 285 et ceu Siriaco torretur spica calore
 protentata manu, seu quae pernicipibus alis
 nec sat certa gradum uiduataque uertice summo
 fluxa pilae uertis uestigia, lubricum ut aeuum
 sors agat et subitis obrepat mobile fatum
 290 temporibus. precor, in terras procul aethere ab alto
 flecte oculos placidamque meis uenerabilis, oro,
 pande sacris aurem. tu, cum sincera priorum
 uita hominum nullis ageret sub legibus aeuum
 aureaque innocuos seruarent saecula mores
 295 sponte sua nec criminibus uia prompta pateret,
 inter confusos populorum libera coetus
 uersabare libens nullique obnoxia culpae
 corda inhibens medias casto res more tenebas.
 nullus telluri limes datus, indice nullo
 300 culta secabantur neque iam discretio campum
 metiri in dominos monstrauerat, omnia rerum
 usurpantis erant promiscaque iura per agros;
 praestiterat cunctis communia cuncta uideri.
 denique cum placidas crebro dea uiseret urbes

282 Pelusiaci *V* Pellusiaci *A* peleufiaci *e* 283 poli *VA*
 coli *Schraderi commentarius Berolin.* || Anubis *VA* a nubis *e*
^{fir}

284 seu tu diua *v* seu diua (*fif addidit manus 2*) *V* seu sis
 diua *A* Seu diua *e* 286 manu seu quae *correx*i manu euque
V manus ea quae *Ae* 288 fluxa pilae *V* Fluxipilae *A* Fluxat
 pilae *e* || uertis *Grotius* uestis *VAe* || lubricum *Ve* lubrica *A*
^b ^a

290 precor in terras procul *Ve* procul in terras precor *A* ||
 aethere *Ve* ab (*deleuit manus 1*) aethere *A* 294 innocuos *v* innocuo
VAe 297 obnoxia *Ae* obnixia *V* 298 medias *Grotius* media *VAe*
cf. Hermes XIII p. 358 n. 35 || tenebas *Ae* tenebras *V* 300 seca-
 bantur *Ae* secabaut *V* 302 promiscaque iura *scripsi ex Heinsii*
coniectura promisca quetura *V* promiscaque cura *A* promiscua
 iura *N. Heinsius* 303 praestiterat *Buhlius* Praestiterant *VA*

- 305 tectaque iusta uirum passim succederet, illa
 feruentis late pelagi natura salumque
 fluctibus instabile et glauci uada turgida ponti,
 qua senior cano nutrit sub gurgite Nereus
 delphinos uirides et physeteras anhelos,
 310 ignorata suo seclusaque fine iacebant.
 nulla fides undis, tumido commercia fluctu
 nulla petebantur neque longis nauita terris
 insinuare ratem susceperat, exul ut oris
 omnibus externas ueheret per inhospita gazas
 315 aequora et insano penderet saepe profundo.
 omnia sed cunctis nasci dabat aurea terris
 Iustitia et nullo discreuerat aere regna.
 at postquam argento deformis uiluit aetas,
 rarius in terras os inclinabat honestum
 320 iam dea, uix summos adlabens denique montis,
 cum cedente die Phoebus sub nocte propinqua
 occiduus pronos urgeret in aequora currus,
 usurpandam oculis sese dabat adcurrentum,
 non ut fessa uirum repararet gaudia uultu,
 325 sed crepula ut late uomeret conuicia uoce.
 'parcite, uile genus!' lacrimis aiebat obortis,
 'causa querellarum uestrum est scelus! aurea quondam
 iudice me uestri uixerunt saecula parentes.
 degener in uobis animus, sollertia uobis
 330 peruigil, arte noua uitam traducere mos est.
 omne aeuum studiis excuditis. hinc quoque rursum,

305 iusta *Ae* iuxta *V* 309 delphinos *Ae* delpinios *V* ||
 anhelos *Ve* anhelos *A* 313 susceperat *N. Heinsius cf. Hermes*
XVI p. 124 n. 78 ius fecerat *Ve* uis fecerat *A* 314 in-
 hospita *Ae* inospita *V* 315 insano *e* insanos *VA* || profundo
(correxit manus 1 A) VAe 322 pronos urgeret *correxit ma-*
nus 2 A surgeret media proelii *in margine scriptum deleuit*
manus alia A prono surgeret *Ve* 323 sese dabat *Grotius*
 sedebat *VA* sedabat *e* uersum 324 omittunt *VA* habent *e*
 326 genus *Ve corr. A*

pro pudor adque dolor! nascetur uilior aetas
 et lacerata genas ibit Bellona per urbes
 saucia, ut infidas agitent certamina mentis.
 335 haec ubi permaesto rauco congesserat ore,
 alite procursu sese in conuexa ferebat
 protinus adque oculos fugiens exosa sequentum
 linquebat coetus hominum. ruit haec quoque rursum
 uiuendi series ac successere pudendo
 340 aerea saecla habitu. fraus ilicet et furor ardens
 adque cruentus amor chalybis segnisque libido
 et malesuada lucri rabies subit, omnia terror
 degener ac maestae facies formidinis inplet.
 secreti inmodicus uada gurgitis ultima uersat
 345 Tiphys, Agenoreo color hinc mentirier ostro
 incipit Assyriumque bibunt noua uellera fucum,
 ebria ut extremo splendescat lana ueneno.
 sic iusta in populos mox uirginis inculpatae
 exarsere odia et caelum pernicibus intrat
 350 diua alis spatiumque sibi subuecta per auras,
 unde procul terras summa uix cerneret aethra,
 propter anhela libens late capit astra Bootis.
 Istius extremis umerorum partibus urget
 stella facem qualique rubent incendia flamma,
 355 quae subiecta procul caudam maioris ad ursae
 uertice brumalis circumuoluuntur Olympi,
 358 plurima quippe procul claram fax ardet in arcton,

334 infidas agitent *Ve* infidis agitent *ex* infida sagitent
 manus 2 *A* || mentis *V* meteis *A* metas *e* 336 sese *Ve*
 sere (*r litterae pars erasa uidetur*) *A* 337 sequentum *Ae* se-
 quentium *V* 339 series *Ae* seriens *V* 342 malesuada (male-
 suadat *correxit V*) *V* male suada *Ae* 345 Tiphys *V* Tiphis
A || Agenoreo *Ae* Agenoseo *V* 346 uellera *Ae* uellara *V* ||
 fucum *V* fuccum *A* fuccum *e* 347 extremo *Ve* externo *A*
i. prope

348 iusta *e* iuxta *VA* 352 propter *Ve* propter *A* 356 circum-
 uoluuntur *A* circumuoluunt *V* u. 358 hic collocaui *cf. Hermes*
XIII p. 358 n. 36 claram *scripsi* clara *VA*

357 talis utrimque modo simul et fulgore micat lux.
 359 nec contemplandi labor anxius, omnia primis
 360 obuia ceu uibrant obtutibus: unus ob ora,
 qua sunt prima fērae uestigia, praeminet ignis,
 altera, qua pedibus regio est clunalibus, ardet
 stella itidem genibusque dehinc se tertia promit
 aemula, qua rutilae flagrant confinia caudae.

365 non tamen his species, non sunt cognomina certa,
 sed permixta simul uulgi uice conuoluuntur.

Illa quidem supero conserta relabitur axe,
 inscia piscosi semper salis. ipsius autem
 subiectos capiti geminos tibi cernere fas est,
 370 Spartanam, geminos, subolem prolemque tonantis
 egregiam et proprio post reddita numina caelo.
 nam Lacedaemoniis Mars cum caluisset Aphidnis,
 Castora Cecropii tulit inclementia belli.

at frater lucemque et fata superstitis aeu
 375 exosus sortem lacrimis efflagitat aequam.
 protinus alternae germanos tempore uitae
 Iuppiter attollit caelique in celsa receptans
 aeternae flagrare facis iubet ignibus ambo.

Aluo Helices cancer subuoluitur astraque cancro
 380 Iuno, nouercales ut semper proderet iras,
 praestitit. hic etenim, Lernaei gurgitis hydram
 ureret Alcides cum flammiger, ausus in ipsum

357 utrimque *scripsi* utrique VA 361 qua *F. C. Matthiae*
Hauptius Hermes VII p. 13 que V quæ A || ferae A *Hauptius*
ibidem fere V 362 altera qua V alter aqua A 363 geni-
 busque V genibus quæ A 364 qua rutilae A quā rutilae V
 u. 367 *inscribitur GEMINI VA* 370 Spartanam V Spartha-
 nam A || subolem V sobolem A || prolemque AL plēq. V
 371 proprio VAL patrio *Grotius* 372 Lacedaemoniis A Laceda-
 demoniis V *lache demonius Germanici codex Bernensis n. 88 cf.*
praef. p. XVI sq. 376 alternae germanos A alterna egermanos V
 377 attollit AL attolit V 378 ambo V ambo ^{Pambos} A ambos L
 u. 379 *inscribitur CANCER VA*

reperere uictorem. qua duro concaua dorso
tegmina curuantur, geminus micat ardor in auras.

385 hos dixere asinos ortos Thesprotide terra
et sidus, Lenaeae, tuum. disternat aer
crassior hos. itidem qualis praesepibus esse
forma solet, dispar chelarum flamma coruscat.
namque tribus stellis adoletur dextera cancro,
390 laeua duas pigro succendit fomite flammās.

Qua postrema pedum rutilant uestigia in arcto,
maxima flammigeri mundus trahit ora leonis.
membra dehinc, longi qua sese semita caeli
plurima protendit, torrentur fomite acuto

395 singula et adsiduis ardet leo uiscera flammis.
hic Hyperionii flagrat uia Solis et isto
se duce caerulei referunt momenta caloris.
tum succisa Ceres statim cum mergite culmi
construitur, flauos tondentur semina crines
400 omnia et aduertas late coquit area messes.
tunc et Threicii repetunt animosa aquilones
flabra polo, tunc cyaneum stata flamina caeli
propellunt pelagus. longis hoc tempore in anni
otia sunt remis, pontus uehit ipse carinas.

405 Aurigatorem par sit quoque cura uidere,
namque tuas aures inplebit fabula sollers

384 curuantur *A* curbantur *V* 385 ortos *A* corr. *V*

386 Lenaeae *e* Leneae *V* Leneae *A* sic (δ) solent scholiastae uocati-
uios indicare. Gustauus Loewe 388 coruscat *v* corusca *VAe*
at Lerneas

390 Laeua duas *V* Lacuannas *A* || fomite *AL* fomitē *V* *u.* 391
inscribitur LEO *VA* 391 uestigia in arcto *e* uestigiā arcto *V*
uestigia arcto *A* 393 qua sese semita *v* quia semete *VAe*
394 protendit *v* protendant *VAe* || torrentur *V* terreni *A*
396 Hyperionii *A* yperionii *V* 398 Ceres statim cum mergite *v*
Cere statio mergite *VAe* *cf. praef. p. XVII* 401 Threicii *A* treici *V*
402 cyaneum *A* coniecit *Hauptius* *cf. Hermes IV p. 331* coeanum
V || flamina *A* flāmīna *Ve* *u.* 405 inscribitur AVRIGA *VA*

Cretaei pecoris. haec lac memoratur alumno
 infudisse Ioui capra, nutrix dicta tonantis.
 stelligero subuecta polo est, ille inpiger autem
 410 pulcher Erichthonius currus et quattuor olim
 iunxit equos, pronus qui non procul in geminorum
 laeua iacet fusoque super se corpore tendit
 plurimus adque Helices caput inclinatur ab ore.
 ille quidem in spatium membra explicat, ut capra laeua
 415 fixa umero clare sustollitur, ipsius autem
 fine manus paruas haedorum suspice flammas.
 qui postquam Oceano sese expediere sonoro,
 saeua procellosis inmittunt flabra fluentis,
 ut spumosa truci pulsantur litora fluctu
 420 et uaga caeruleas inuoluant aequora puppes.
 Nec minus aurigae qua sunt uestigia curui,
 cornigeri late tenduntur pectora tauri.
 illic saetosam pecoris perquirere frontem
 esto memor, flexo iacet illic crure, minaces
 425 in terram figens oculos. non cetera signa
 flammaram similem procul inter sidera formam
 ostentare ualent. gemino sic cornua ductu
 erigit aetherii uigor ignis et ignis utrimque
 sic camuris ardet protractibus, haut tibi signis
 430 perquirenda aliis pecoris frons aequore surget
 Oceani. proprio taurum deprenderis ore,

407 Cretaei pecoris v Crete ipse coris V Crete ipse choris
 A Crætei pecoris e || haec v hic VAe 409 est V om. A
 410 Erichthonius A Erictonius V 411 iunxit V iungit A ||
 qui non v om. VAe 415 sustollitur V substollitur A 418 pro-
 cellosis V procelosis A 420 puppes e ppupes V pupes A
 u. 421 inscribitur TAVRVS VA 423 saetosam correxi se-
 tonsam V setosam A 425 figens A fingens V || non scripsi
 cf. Hermes XII p. 153 n. 18 tum VAe 428 uigor Grotius
 rigor VA 429 sic camuris v Sicca. muris V si (correxit
 m. 1) chamuris A Si camuris e || haut correxi audi V aut A ||
 tibi V ibi A 430 aliis pecoris V aliis fro (deleuit m. 1) pe-
 coris A || aequore surget A aequo resurget V 431 deprenderis
 v deſderis V deprehenderis A depræhenderis e

cornua sic uera sub imagine curua dehiscunt,
 sic mediam creber pecori frontem asperat ignis,
 sic hyades tauri toto procul ore coruscant.
 435 at borean laeuo qua taurus acumine pulsat,
 desuper aurigae dexter pes imminet astro.
 una pedem aurigae dextrum cornumque sinistrum
 stella tenet pecoris. simul in conuexa feruntur,
 sed prior occidui taurus subit aequoris undas.
 440 Nec mea musa senem tacitum Cephea relinquet,
 447 non eget huius enim sedes sacra mominis hilum.
 441 Iasiden quoque summa poli Cephea reuoluunt,
 illum quin etiam rutilae pater intulit aethrae
 donauitque polo. tergo Cynosuridos ursae
 post habitat geminasque manus a pectore tendit.
 445 at diducta pedes tantum mensura seniles
 446 diuidit, extrema quantum pede distat ab ursae.
 448 Rursum decliui si uisum tramite uergas,
 prima tibi ut flexi linquatur spira draconis,
 450 infortunatam spectabis Cassiepiam.
 sed nec multa tamen, cum caelum lumine toto
 luna replet, taetram ut superet fax aurea noctem,
 occurret genetrix oculis quaerentibus. adstat
 lurida maerenti; tenuis rubet ignis et aegre
 455 lux hebes est matri, uix qualem Caria quondam

433 mediam *Grotius* media VA 437 cornumque VAe
 cornuque v cf. *Hermes XV p. 186 n. 63* 438 feruntur A
 fer V u. 440 inscribitur CEPHEVS VA 440 tacitum e
 tantum (tm A) VA u. 447 hic posui cf. *Hermes XIII p. 364*
 n. 47 447 mominis scripsi nominis V numinis A || hilum v
 illum VAe 445 at e ad VA || tantum VA tamen e u. 448
 inscribitur CASSIEPIA V casiopea A 450 Infortunatam e inpor-
 tunatam V importunatam A || Cassiepiam V Cassiopeam A 452
 taetram (tetram) V terram A 453 oculis A oculis (?) V || adstat
Hauptius cf. *Hermes VII p. 13* adsunt VA 454 lurida
Schraderi commentarius Berol. Hauptius cf. *Hermes eodem*
quem modo indicauit loco et XV p. 183 n. 54 lucida VA

nouerat intrantem per claustra tenacia clauem.
 formatur stellis distantibus inque umeros uix
 tenditur angustos, natae fera fata retundunt.

- Namque subest teretisque poli simul orbe rotatur
 460 Andromeda, ingenti quae semper luce coruscans
 sponte oculos in membra rapit. face denique uertex
 ardet anhelanti geminamque per aera fundunt
 lucem umeri et summis lux aestuat ignea plantis.
 ignea quin etiam per caelum cingula flagrant
 465 Andromedae et toto uibrant in corpore flammae.
 sed tamen hic etiam uiuax est poena dolenti,
 nam diducta ulnas magna distendit in aethra
 uinculaque in caelo retinet quoque, tenuia quippe
 brachia contortis adstringunt uincula nodis.
 470 Rursus odorato qua uertex crine tumescit,
 Andromedae capiti suppingitur indiga pleni
 aluus equi, summo qua fax in uertice uibrat
 uirginis inque auras coni uice surgit acuti.
 ipsa sub absciso late micat aurea uentre
 475 cornipedis, simul hunc lux indiscreta retentat
 communique rubent duo semper sidera flamma.
 tris latus adque armos aliae pecoris pinxere
 et spatio disiuncta pari fax aemula flagrat:
 plurimus ignis inest, uasto globus aestuat orbe.

456 tenacia *A* tenauia *V* u. 459 inscribitur ANDROMEDA
VA 459 rotatur *Grotius* notatur *VA* 460 ingenti *Grotius*
 inenti *VA* 462 anhelanti *A* hanelanti *V* || geminamque *A*
 geminanque *V* 463 summis *A* sumis *V* 467 ulnas e. uinas *V*
 uinas uel iunas *A* || in e om. *VA* 468 uinculaque *V* Vincula
 quae *A* || retinet *Grotius* retinent *VA* 469 uincula *Grotius*
 nubila *VA* u. 470 inscribitur EQVVS *VA* 470 qua *Grotius*
 que *V* quae *A* 472 equi summo qua *Grotius* aequis sumo
 que *V* equus summo que *A* || uibrat e uibrant *VA* 473 coni
 uice *VA* comuice e cornu uice v *Hermes XV p. 186 n. 63*
 474 absciso *V* abscisso *A* || uentre *A* uentrae *V* 475 hunc v
 hoc *VAe* 477 armos *V* harmus *A* || pecoris v pecore *VA*
 pecori e 479 ignis *A* ignis *V*

480 sed non et capiti similis rubor ipsaque ceruix,
 quamuis procerò surgat iuba maxima collo,
 languida marcenti uix est spectabilis igne.
 ultima quae mento sese explicat, haut minor illa
 quattuor est primis, quae formam lumine claro
 485 cornipedis simulant. non hic equus integer artus,
 non quadrupes caelo sustollitur, at tenuis aluo
 erigitur media, nam cetera pone negantur,
 et quatit aetherias primis modo cruribus auras.
 hunc, hunc Aonio quondam memorant Helicone
 490 inclita post Lyciae redeuntem bella Chimaerae,
 mystica qua rupes doctis obmurmurat antris,
 herbarum carpsisse comas et gramine odoro
 expleuisse famem, sed cum sitis arida fauces
 ureret ac nullo manaret gurgis hiatu,
 495 inluisse pedem — cornuque excita repente
 lympha camenalem fudit procul Hippocrenen.
 Aones hoc latice posuerunt nomen equino
 pastores. strepit haec placido inter saxa susurro
 adque Helicone cadens sese sitientibus herbis
 500 inserit, Ascræas donec uaga gurgite ualles
 uiuificet. rigat haec animas et Thespia pubes
 semper et in latices inhiat gens fontis alumni.
 ast ecus alterno redit inter sidera motu
 Oceanique salo caput exserit. haut tibi magni
 505 cura laboris erit caelo spectare sereno
 cornipedem, micat ille procul flagrantibus astris
 et perfusa recens educit pectora ponto.
 Tum celer ille aries, longi qui limitis orbe

480 sed non et *v* sed et non *Ve* Sedet non *A* 481 surgat
A surget *V* 483 haut *correxi* aut *V* haud *A* 486 at
Grotius et *VA* 487 nam *Grotius* iam *VA* 491 obmur-
 murat *ante rasuram manus 1 V* imurmurat *manus 2 VA*
 592 carpsisse *A* carpsisse *V* || odoro *corr. V* odore *A* 496 Hip-
 pocrenen *A* Hippocrenen *V* 501 uiuificet *A* Vuificet *V* 503 ecus
manus 1 V equus *manus 2 VA* u. 508 *inscribitur* ARIES
VA 508 limitis *V* luminis *A*

aethera percurrens numquam Cynosuridos ursae
 510 segnior ab lapsu conuertitur, haut procul astro
 uisus equi, magno celsum secat aera motu.
 parcior hic rutilae semper facis, indigus ignis
 spectatur iusti. nam quanti luminis astra
 esse solent, aciem quibus aurea luna retundit,
 515 marcida lanigeri tantum se forma sub auras
 exerit, in tenui quamquam primordia Phoeben
 orbe habeant nulloque decus dea proferat ore.
 sed licet hunc oculis frustra sectere per aethram,
 nam semper propriis caret ignibus: en tibi propter
 520 Andromedae claro rutilantia cingula in astro
 suspectanda patent. uocat ingens balteus ultro
 quaerentem. non longa aries statione locatus
 in conuexa redit, paruo se tramite subter
 distinet et medio caelum citus ordine currit,
 525 ultima chelarum qua brachia quaque corusco
 circulus axe means rutilum secat Oriona.

Est etiam Graio quod semper nomine nostri
 deltoton memorant. simile in latas istud utrumque
 porrigitur, summum signo caput angulus artat
 530 et gemini suprema iugi uicinia mordet.
 tertia quae stantes sustentat linea ductus,
 parcior, haut simili sese sub limite tendit
 et contracta modum gemina face flammigerarum
 stellarum superat. quin et quae subter in astro
 535 lanati marcent pecoris pluuioque tepescunt

510 ab lapsu *A* ablapsu *V* cf. *Hermes XV p. 186 n. 64*
 513 spectatur *V* spectator *A* 522 locatus *VA* remotus *Grötius*
cf. Hermes XII p. 154 n. 19 u. 527 inscribitur DELTOTON
VA 528 simile in latas *A* corr. *V* cf. *Hermes XII p. 154*
n. 20 529 summum corr. *V* summo *A* 531 ductus *V*
 doctos *A* 532 haut correxi haud *v* aut *VAe* || sub limite
 tendit *V* sublime tetendit *A* 533 gemina *v* geminas *Ve* ge-
 minis *A* 534 stellarum *A* stellerum *V* 535 pecoris *A* pec-
 coris *V*

iam uicina noto, minor istaec linea luce
 et fulgore facis praeuertitur. at locus olli
 post tergum Andromedae. sic se tulit ordo dicatus.

- Hinc si uicino flectaris lumina uisu
 540 inque notum sensim boreali ab cardine ductos
 inclinere oculos, proles tibi, Derceti, piscis
 surgent Bambycii. sedes data quippe duobus
 piscibus, ingenti qua celsam circulus aethram
 orbe secat. tendit qua pennae extrema sinistrae
 545 ales ecus, mundo qua pectora laniger alto
 urget et aduerso surgentem corpore taurum
 respicit: hic medio signantur sidere pisces.
 quorum alius rigida consurgit in aera forma
 celsior et borean propior subit, alter aquarum,
 550 Troicus haurit aquas funditque ubi ephebus ab urna,
 pone audus iacet in notialia nubila pronus.
 sed tamen hi late stellis ex ordine fuis
 nectuntur caudas et lenta trahuntur utraque
 uincula, per caelum coeunt quae singula rursus
 555 et rutilo confixa quasi super igne tenentur,
 caelestem memorat quem sollers Graecia nodum.
 ex umero Andromedae laeuo quoque noscere piscem,

536 istaec linea e iste clinea V istec linea A istic linea v
 537 olli V illi A 538 post tergum A postergum V || se tulit
 V rettulit A || dicatus e dicat V om. A u. 539 inscribitur
 PISCES VA 539 uisu A uisō V 540 sensim v sensi VA
 sensum e || ductos N. Heinsius doctus V ductus A 541 Derceti
 N. Heinsius tertia VA e Dercia Grotius || piscis A pisces V
 542 surgent V surget A || Bambycii correxi Bambicii Grotius
 Bombicii VA 543 ingenti v incenti VA incerti e 544 pennae
 Grotius penna V pirina A 545 ales ecus V ale secus A || qua
 V qui A 547 hic Grotius hinc VA 549 borean V boream
 A || subit Grotius sapit VA || alter aquarum v altera quarum
 VAe 550 haurit A auriat V || funditque ubi ephebus Grotius
 fundit quo phoebus (phebus V) VA u. 550 Heinsio auctore
 subditicium esse censet Schaubachius 554 coeunt V count A ||
 singula A cingula V || rursus V rursus A 555 tenentur A
 teneut' V u. 557 inscribitur PERSEVS VA

qui rigidum celsi suspectat cardinis axem,
 perfacile est, ulnae nam proximus iste sinistrae
 560 caeruleus erigitur. quin et uestigia propter
 Persea sub uolucris par est tibi quaerere forma.
 in caput inque umeros rotat aegram machina mundi
 Andromedam, Thraeci nam sub flabris aquilonis
 nititur alato uindex pede, maxima cuius
 565 dextera maerentis solium prope Cassiepieae
 tenditur ingentique dehinc uestigia passu
 puluerulenta quasi cano procul aere pandit.

Pleiades femoris pariter sub fine sinistri
 Perseus protollit. locus has habet artior omnis
 570 conexas. *omnis* lentae facis haut procul istas
 ostentat rutili lux sideris, aegra sororum
 lumina; nec claro flagrat rubor aureus astro.
 his genitor, uero si fluxit fabula fonte,
 Poenus Atlas, subiit celsae qui pondera molis
 575 caelifer adque umero magnum super aethera torquet.
 fama uetus septem has memorat genitore creatas
 longaeuo, sex se rutila inter sidera tantum
 sustollunt. septem fert fabula prisca sororum
 nomina (sex sese tenui sub lumine reddunt):

561 par *v* pars VA *e* || forma V forme A 562 rotat V rorat
rorat
 manus 1 rotat manus 2 a *in margine manus 1 ut uidetur A*
p cor
 563 Thraeci nam *correxi* Threici nam N. *Heinsius* Threicii nam
 V nam Threicii A thraeci nam *e* || flabris *e* fabri VA 565 Cas-
 siepieae V Cassiopeae A 566 dehinc V dabant A 567 pandit
 V tendit A u. 568 *inscribitur* PLEIADES VA 570 omnis
addidi auctore Schaubachio qui omnes supplendum esse censet,
om. VA e 571 ostentat V ostentata A || rutili V truci A 574
 Atlas A atlans V || subiit celsae V subiit (*deleuit manus 1*) celsae
 subiit A || pondera A pondere V 576 fama V flama A || has
 A h. a. s. V *omittunt ex* 577 sex se rutila V sex hec turba
 A 579 tenui V *quinque uel sex litterarum spatium uacuum*
praebet A

- 580 Electra Alcyoneque Celaeno Taygeteque
 et Sterope Meropeque simul famosaque Maia
 prole dei. cerni sex solas carmine Minthes
 adserit, Electram caelo abscessisse profundo
 ob formidatum memorat prius Oriona.
- 585 pars ait Idaeae deflentem incendia Troiae
 et numerosa suae lugentem funera gentis
 Electram taetris maestum dare nubibus orbem,
 saepius obscuris caput ut sit cincta tenebris.
 non numquam Oceani tamen istam surgere ab undis
- 590 in conuexa poli, sed sede carere sororum
 adque os discretim procul edere, detestatam
 germanoque choro subolis lacrimare ruinas
 diffusamque comas cerni crinisque soluti
 monstrari effigiem. diros hos fama cometas
- 595 commemorat tristi procul istac surgere forma,
 uultum ardere diu, perfundere crinibus aethram,
 sanguine suppingi rutiloque rubere cruore.
 quin Meropen alii, postquam Sisypheia uincla
 et thalamos saeuo sortita est omine diuum,
- 600 indignam aera credunt mage sede fuisse.

580 Electra e Erecta V Helectra A || Celaeno v Celeno
 VAe || Taygeteque A tarigiteq. V 581 famosaque V for-
 mosaque A || Maia v mala Ve Malam A 582 cerni V post
 unius uel duarum litterarum spatium uacuum ermi A || Minthes
 Ve Manthes A Mynthes v cf. praef. p. XVII 583 adserit V
 ad se A || Electram V helectram A 585 deflentem V de-
 flentem A 587 Electram V Helectram A || taetris V etheriis
 A 591 discretim V discreti A || detestatam Grotius desti-
 tutam V destitutam A cf. Hermes XII p. 154 n. 21 592 ger-
 manoque choro VA germanosque choros Grotius || subolis V
 sobolis A || lacrimare ruinas Grotius lacerata ruinis VA 593
 diffusamque A diffusamque V 594 diros V correxit A 595
 istac scripsi istos VA 597 sanguine V sanguine A || sup-
 pingi A suppingui V 598 alii Grotius adiit V || Sisypheia v
 sypheia Ve || uincla e uincula V pro uersu 598 praebet haec:
 Pura mero p postquam (post p octo uel nouem litterarum
 spatium uacuum) A 599 et V Per A

sic anceps numeri fit fabula sexque per aethram
uergilias cerni tenet usus, sed simul omnis
artauere globum. ter in auras angulus exit
flammiger et mixtis Atlantides ignibus ardent.

605 nec tamen est famae similis uigor, ampla sorores
fabula nobilitat, modus ollis parcus et ignis
uix tenui longe face fit spectabilis. istas,
alterno redeunt cum bina crepuscula mundo,
seu nox astrales adolet cum caerulea flammis,

610 seu matutinus cum sidera disicit ortus,
conuolui caelo summae pater annuit aethrae.
nec minus arenti cum crine attollitur aestas
et cum cana comas redit anno bruma rigenti,
tempora designant. nam si se gurgite tollunt

615 uergiliae, curuas in flaua noualia falces
exercere dies; si condunt aequore flammis,
tellurem presso proscindere tempus aratro.

Est chelys illa dehinc, tenero quam lusit in aeuo
Mercurius, curua religans testudine chordas,

620 ut Parnaseo munus memorabile Phoebos
formaret neruis opifex deus. hanc ubi rursus
concentus superi compleuit pulcher Apollo,
Orphea Pangaeo docuit gestare sub antro.

hic iam fila nouem docta in modulamina mouit
625 musarum ad speciem musa satus, ille repertor
carmina Pleiadum numero deduxerat. at cum
inopia Bassaridum carpsisset dextera uatem

601 sic anceps *A* siccanceps *V* 607 fit *V* sit *A* 609 astrales
Grotius australes *VA* 610 disicit *correxi* dissicit *V* disiiicit *A*
cf. ad u. 1550 614 designant *A* dissignant *V* 615 in flaua
V inflare *A* 616 exercere *e* exergere *V* exegere *A* *u. 618*
inscribitur *LVRA VA* 619 Mercurius *V* Mercurii *A* 623 Pan-
gaeo manus 1 pengaseo manus 2 *V* Pegaseo *A* *u. 624 et*
625 omittit A u. 626 inscribitur cygnus (*partim erasum*) *A*
626 Pleiadum numero deduxerat. at cum *V* Apollo du (*sic!*)
627 inopia Bassaridum *V* In
quibus saridum *A*

et deuota uirum tegerent Libethra peremptum,
 intulit hanc caelo miseratus Iuppiter artem
 630 praestantis iuuenis, pecudes qui et flumina uates
 flexerat. ac nixi qua semet sidera ponto
 sustollunt, laeuum propter chelys haec femur adstat.
 aduolat ast aliud latus ales et ora canoros
 tenditur ad neruos, media est lyra sede dicata,
 635 cygneo capiti et curuo contermina signo.

Namque et sidereis cygnus secat aethera pinnis,
 donatus caelo, non claro lucidus astro,
 sed tamen os flagrans et guttura longa coruscans.
 grandibus haud equidem stellis, non his tamen atris
 640 obscurisue micat. trahit in conuexa uolatum
 perfacilem et dextro late Cepheida dextram
 radens remigio summa ad uestigia laeuam
 declinatur equi. sic magno praepes Olympo
 subuehitur, subit occidui sic marmoris undas.

645 Nam post cornipedem flagrant duo sidera pisces,
 pisces Bambycii, caput autem subter equinum
 Laomedontiadae se dextra tendit ephebi.
 ipse dehinc longos insignis aquarius artus
 adstat ad hirsuti caudam pulcher capricorni.

628 tegerent *e* tegeret VA || Libethra A libenthra V
 peremptum V potentum A 629 miseratus *e* miseratus manus
 2 in rasura 'fuisse potest sera' V miratus A 630 pecudes qui
v pecudesq. V pecudesque Ae 631 flexerat V flexerit A ||
 ac nixi scripsi adnixi VA At Nixi Grotius || ponto Hauptius cf.
 Hermes VII p. 13 porro VA 633 ast aliud V quattuor
 litterarum spatium uacuum praebet A || latus V laudatus A
 634 tenditur V tunditur A || lyra (lira) sede V haud eade A
u. 636 inscribitur CYGNVS V cygnus A 636 sidereis *v* si-
 deriis V sydoniis A || cygnus A in rasura manus 2 V 637 do-
 natus V Conatus A 639 his V hic A 640 obscurisue A
 manus 1 obscurisbe manus 2 V *u.* 645 inscribitur AQVARIVS
 VA 646 Bambycii Grotius bombycii V Bombicii A 647 ephebi
 V ephoebi A 648 artus V correxit manus 2 A 649 capri-
 corni A capricornu V

- 650 Imus ut australi descendit circulus axe
 signifer inque notum rutili cadit orbita solis,
 hispida saetosi marcet species capricorni.
 hic iam Threicio ueniens a cardine Phoebus
 uertit iter pulsusque deum, mirabile dictu,
 655 brumalis redigit. non tum mihi longa phaselis
 aequora temptentur, non tum freta turbida pinu
 quis petat! angusto decurrit tramite namque
 parua dies uastoque dehinc deprensus in alto
 nequicquam pigrae clamarit sidera lucis.
 660 interea totis notus acer saeuiet undis
 excitumque salum uerret notus. aurea Solis
 cum rota cornigeri sidus pepulit capricorni,
 tum dirum caelo frigus redit, aspera nautis
 tum freta fluctuagis, tamen isti saepe malorum
 665 inmemores agitant totos in fluctibus annos,
 mergorum et focis similes. trahit unda pauentis
 ac retrahit, quaerunt oculis distantia longe
 litora et in pontum cogunt lucra semper hiantis.
 Par metus ex pelago tibi sit quoque, sole sagitta
 670 cum leuis adflatur, cum lux in arundine flagrat

*u. 650 inscribitur CAPRICORNVS VA 650 descendit A
 descendi V || axe A axae V 653 hic V hunc A || iam A in*

*rasura manus 2 V 656 non tum e intum manus 2 in rasura
 V uictum A 657 tramite e tramine V septem uel octo lit-
 terarum spatium uacuum praebet A 658 deprensus v dep̄ssus
 V depressus A depr̄hensus e 659 nequicquam v nequaquam
 VAe || clamarit v clamauit VAe 661 uerret V uertet A
 662 rota V nota A cf. Hermes XVI p. 127 n. 86 || sidus V*

*foedus A 664 tum scripsi tunc VA || freta N. Heinsius l. o
 (t addidit manus 2) V cito A || fluctuagis A f. . . uagis (quae
 punctis indicauit extrita sunt) V || isti V istis A 665 totos V totis
 A 666 focis scripsi cf. Hermes XIII p. 359 n. 37 foci V phoci
 A 667 ac retrahit V Acre trahti A 668 pontum A correxit
 V || post pontum octo litterarum spatium uacuum praebet A hiantis
 e. om VA u. 669 inscribitur SAGITTARIVS VA*

ignis mundani, cum tela extrema coquantur
 cumque sagittiferi torret uapor aureus arcus.
 tum quoque si piceam spectaris surgere noctem,
 informem taetris tellurem ut uestiat alis,
 675 litus ama, sollers fuge caerula tegmina noctis
 exitiumque sali rabidique pericula ponti
 anteueni, iam solve memor uaga carbasa malo,
 iam prolixarum iaceat rigor antennarum.
 mensis at infausti uel duri sideris index
 680 scorpius exoriens sit tempore noctis adultae:
 hic matutino ueniens procul aequore telum
 exigit e pelago, telum trahit ultima cauda.
 cunctatur pigro post tergum sidere iuxta
 arquitenens tardos et gurgite liberat artus.
 685 tum Cynosura etiam maturae in tempore noctis
 altius in borean sustollitur, abditur autem
 Orion redeunte die, tum brachia Cepheus
 protentasque manus mediamque immergitur aluum.

Quin norunt aliam superum conuexa sagittam.
 690 sed tamen haec arcu tereti caret inscia nerui,
 inscia nam domini est. telum super aduolat ales,
 ales olor, sed Threicio conterminus axi
 cana pruinosas extendit colla sub arctos.

Armiger hanc etiam Iouis aduolat, arbiter ignis
 695 aetherii, sed membra minor. procul hic tamen alto
 cum redit a pelago et mouet in conuexa uolatum
 fine tenebrarum summaeque in margine noctis,
 spumosum late mare subruit; omnia caeli,

671 tela *A* itala *V* || coquantur *A* coquantur *V* 675 sollers

fuge (fuge sollers) *A* ^b *Grotius* fuge solers *V* 677 anteueni *V*
 Ante ueni *A* 678 antennarum *A* ^a *antēnarum* *V* 683 post
 tergum *A* postergum *V* || sidere *Buhlius* sidera *V* sydera *A*
 684 liberat artus *v* libera tardus *VAe* 688 manus *A* man *V*
u. 689 inscribitur SAGITTA *VA* 690 nerui *v* neruis *VAe*
u. 694 inscribitur AQVILA *VA* 696 a pelago *v* ac pelago
VAe || et *v* om. *VAe* 697 summaeque *A* sūmę quae *V*

omnia terrarum mox flabra procacia uerrunt.

- 700 Tum curuus caudam subit inter sidera delphis,
 dux, Neptune, tui quondam super aequor amoris.
 hic nam detrusae in latebras procul Amphitrites,
 arduus occiduos umeris ubi sustinet axes
 Pleiadum genitor, perruperat. hic uagus omni
 705 gurgite dilectam domino maris ultimo ab orbe
 mollis dorsa tulit. breue signo corpus in astris
 et super auritum ponto surgit capricornum.
 hic medios artus taeter stupet, altera porro
 quattuor inlustrat facibus rubor aureus adque
 710 bis gemino discreta situ micat ignipotens lux.

- Omnia, quae soli et rigido interfusa aquiloni
 aetheris incurui moles rotat inque frequentes
 occasus ortusque trahit moderator Olympi,
 sunt digesta mihi. quae rursum limite abusque
 715 sese Hyperionio pluuiialis concaua in austri
 demittunt, taetram donec notus ambiat aethram,
 dicere Romuleo conitor carmine sollers.

- Subtrahit obliquo qua sese circulus orbe
 signifer a borea inque australes se gerit umbras,
 720 sub medii iam mole poli fera pectora tauri
 suspicit Orion. neque quisquam nocte serena

699 procacia *A* procatia *V* || uerrunt *A* ueŕ *V* u. 700
 inscribitur DELPHIS *V* Delphin *A* delphis non delphin *margo*
A 701 Neptune *V* Neptune *A* || aequor amoris *v* aequora
 moris *V* aequora amoris *A* 702 detrusae *V* detrusas *A* || in
v om. *VAe* 703 arduus *A* correxit *V* || umeris *correxi* hu-
 meris *A* umeri *V* 704 perruperat *e* persuperat *VA* 705 ultimo
v ultima *VA* ultro *e* 707 capricornum *A* capricornu *V*
 708 taeter *V* teri *A* 710 micat *v* mitigat *Ve* miti *A* u. 713
 omittunt *VA* 714 mihi quae *A* mihiq. *V* || abusque *V* ab
 usque *A* 715 Hyperionio *V* corr. *A* 716 demittunt *v* di-
 mittunt *VAe* u. 718 inscribitur ORION *VA* 719 a borea
 inque *Grotius* in borean *V* in boream *A* || australes se gerit
Grotius australe sederat *VA* 720 sub *Grotius* ut *VA* 721 su-
 spicit *VA* cf. *Hermes XVI* p. 127 n. 87

transierit, celso late se cardine pandit
auratumque rubens demittit balteus ensem.

- Talis et ipse uirum gemina ad uestigia custos
725 insequitur. sic flammigero distinguitur astro
aetheriae canis ille plagae, cui plurimus ardor
aestuatur in mento, multus rubor inbuit ora.
stridit anhelanti face pestifer, aera motu
torret et inmodici terras coquit ignibus astri.
730 hic uarios ardet stellis rutilantibus artus,
sed non est similis cunctis uigor, undique quippe
aluus coeanea est, mento grauis effluit ardor,
qui formidato sub nomine Sirius aethram
urit. huic rutilos si Sol adflexerit axes,
735 quantus corporibus, quantus labor inminet agris!
marcebunt sata cuncta diu, namque indiga suci,
si qua iacent, cedunt ualido penetrata calori,
ac decoctorum languentur germina florum.
illa autem, interno quae sunt animata uigore,
740 Sirius adtollit blandusque inlabitur herbas
Sirius et dulci nutrit tepefacta sereno.
hunc, hunc, flammanti cum primum uibrat ab ortu,
auribus adque animo capimus procul. altera si quae
stellarum fuluo rutilant, quae plurima longi
745 belua fert lateris, neque multa luce coruscant
et designandis tantum sunt addita membris.

Paruulus in stellis lepus est quoque, namque ubi magnus
emicat Orion, gemina ad uestigia subter

722 late *A* latae *V* 723 demittit *Schraderi commentarius Berolin.* dimittit *V A e* u. 724 inscribitur *SYRIVS VA*
728 anhelanti *V* anhelanti *A* 732 aluus coeanea est *Grotius*
aluus ocana añ ē *V* aluus ocanea est *A* 735 agris *V* egris
737 penetrata *A* penetrata *V* 739 uigore *V* nitore *A* 740 Sirius
Grotius Si prius *VA* || blandusque *V* corr. manus 1 *A* || herbas
V herbas *A* 741 nutrit tepefacta *A* nutrite pe facta *V*
744 fuluo *VA* cf. *Hermes XII p. 155 n. 22* 745 coruscant
V coruscans *A* u. 747 inscribitur *LEPVVS VA*

urguetur cursu rutili canis. ille per aethram
 750 effugit instantem, premit autem Sirius ore.
 auritum primis emittit gurgēs ab undis,
 ille minax pauidum super editur et procul idem,
 cum lepus occiduum sese inclinavit in aequor,
 more latebrarum repetens freta, Sirius alto
 755 defluit ab caelo mersumque per umida quaerit.

Magnus Iasoniam cauda canis extrahit Argo
 puppe refulgentem. neque enim se Thessala cumba
 solemne in faciem rostro mouet. extima puppis
 surgunt Oceano, uelut alto a gurgite nautae,
 760 cum portum tenuere, auidi uolitantia raptim
 sipara conuertunt tergumque incurua remulsi
 litora certatim subeunt simul. illa marinas
 iam defuncta uias procul imi litoris algas
 pone subit terramque tenens secunda quiescit.
 765 sic Argo rutilam tantum inter sidera puppim
 ducit et occultat rigido tenus altera malo.
 sponte gubernaculum puppis demittit in undas
 celsior ac merso descendit in aequora clauo.

Distantem Andromedam prolixi tramite mundi
 770 perterret cetos. nam Threicii prope flabra
 Andromedam boreae celso rotat aethere cardo,
 belua dira noto uehitur, trahit auster in arcton

749 urguetur V urgetur A Vergetur L || aethram VA
 aethra correxit L 750 effugit VA Voluitur L || autem VA
 igneo L cf. *Hermes XIII p. 359 n. 38* 752 super editur
 VA cf. *Hermes XIII p. 365 n. 49 u.* 756 inscribitur ARGO
 VA 757 cumba V manus 1 A cymba correxit manus 2 A
 758 solemne VA solenni v || rostro Heinsius ostro VA 761 in-
 curua A, in curua V || remulsi scripsi cf. *Hermes XV p. 184*
n. 55 remulco VAe 764 quiescit V quiescat A 765 tantum
 (tām) e tantam VA || puppim A pupi V 766 ducit et *Buhlius*
 ducitur VA 767 gubernaculum A gubernaculum V || demittit
Schraderi commentarius Berolin. dimittit VA u. 769 inscri-
 bitur CETOS V cetus A 770 cetos A ectos V || Threicii A
 Treicii V 771 boreae A boraeę V || cardo V carda A 772
 auster in arcton *Grotius* austeri norto V auster in orto A

- ora inimica salo. nam qua se laniger alto
 caelo aries tollit, qua piscibus astra duobus
 775 audentur, rutilat subter Nereia pistrix,
 efflua percurrens non multum fluminis astra.
 illa memor longae formidinis, illa duorum
 inter signa tenax horret squalentia monstri
 terga procul pavidumque super caput inserit undis.
 780 Quin et caeruleo flumen quoque gurgite manat
 astra inter sedesque deum. pars aequor id esse
 credidit. Ausonii namque hunc dixere priores
 Eridanum, Venetos late qui lapsus in agros
 Alpino Hadriacos inpellit gurgite fluctus.
 785 hic fusum caelo quondam Phaethonta sub undas
 excepit senior, leue cum sensere iugales
 aetherii rectoris onus cumque ignifer axis
 tramite sub mundi mortales spreuit habenas.
 didita tum late texere incendia terras;
 790 astra uorax ignis, flammae sola cuncta coquebant,
 donec fata sui miseratus Iuppiter orbis
 redderet aetherii Phoebo moderamina cursus.
 illum prolixis durae Phaethontides alnis
 planxerunt, rediit supero pax aurea mundo
 795 Eridanumque senem nutu Iouis omniparentis
 astra receperunt. Pharium pars altera Nilum
 commemorat, largo segetes quod nutriat anni

776 multum *V*Ae multi *v* cf. *Hermes XIII* p. 360 n. 39
 777 formidinis *V* *correxit* *A* || duorum *VA* suorum *Grotius*
u. 780 *inscribitur* FLVMEN *VA* 780 manat *scripsi* cf. *Hermes*
XII p. 156 n. 23 manas *V* manans *A* 781 aequor id esse
Grotius aequoris esse *VA* 783 Eridanum *A* Heridanum *V* 785
 Phaethonta *V* Phaetonta *A* 787 onus *V* honus *A* || cumque
 ignifer *V* cum signifer *A* 788 habenas *A* *detritum* ut *legi*
nequeat *V* 789 didita *Grotius* Didata *V* Dedita *A* 793 Phaethontides
 e phaethodides *V* phaetontides *A* || alnis *N.* *Heinsius*
 ulnis *VA* 795 Eridanumque *A* Heridanumque *V* || nutu *e*
 nuntii *V* nam tum *A*

arentisque locos unda fecundet alumna
 uel quod de medii prolapsus parte diei
 800 uastus in aequoreas pelagi sese inferat undas.
 iste pedem laeuum rutili subit Orionis
 fusaque quae geminos adstringunt uincula pisces
 Eridani coeunt amfractibus, ut procul ille
 tenditur effusi ui gurgitis. huc quoque cristae
 805 cedit apex, summa qua lux pistrice coruscat
 desuper et flamma caudarum cingula figit.
 Inter demissum procul in uada caerulea clauum
 puppis Iasoniae depictaque terga carinae
 et pistrim undicolam, leporis qua tenditur aluus,
 810 stellarum creber rutilat rubor. haut tamen istis
 uel lux multa micat uel fit memorabile nomen.
 nulli etenim formae flammaram Iuppiter ignes
 discreuit, nullos simulant haec corporis artus,
 qualia digesto mundus sacer ordine uoluit,
 815 semper in antiquum retrahens iter omnia secum
 saeculorum serie longa. istas denique signant
 interualla faces, similis quoque lux habet omnis,
 par modus; occasu pariter referuntur et ortu.
 † nec expectanda forent ponto quod sola carerent.
 820 cetera descriptis aptantur singula membris
 formarum. flagrans leporem qua Sirius urget,

798 fecundet *Grotius* fecundat *V* fecundat *A* 799 pro-
 lapsus *V* lapsus *A* || parte *e* parente *VA* 800 pelagi *e* pelago
VA 803 Eridani *A* Heridani *V* || amfractibus *V* anfractibus
A || ut *VAe* hic *Grotius* cf. *Hermes XII* p. 156 n. 24 804 huc
V hic *correxit manus 2 A* || cristae *V* crista *correxit manus*
2 A 805 pistrice *e* pristice *V* pristina *A* u. 807 *in-scri-*
bitur PISCIS MAIORIS *V* piscis maior *A* 807 uada *V* cada
A || clauum *V* *correxit A* 809 et pistrim undicolam *V* Pistri
 mundicolam *A* 815 antiquum *A* antiqum *V* 816 serie *A*
 seriae *V* 819 nec *VAe* ne *v* || expectanda *VA* spectanda
Grotius || carerent *V* caremus (*deleuit A*) carerent *A* haec
 spectanda forent forma nisi cuncta carerent *conieci* cf. *praefat.*
p. XVII sq.

languida nec certo sub nomine cuncta feruntur.

- Ultra saetosi rursus speciem capricorni,
 cardinis inmersi qua sunt australia flabra,
 825 in pistrim horrificam conuersus uiscera piscis
 subuehitur. notium uocat istum Graecia piscem.
 stellae aliae mundo, qua pulcher aquarius instat
 et qua cristato consurgit belua dorso
 usque sub aerii rutilantia sidera piscis,
 830 sunt mediae flammae, sterilis ac lucis egenae,
 nam passim ignoti uice uulgi semet in aethram
 protollunt. dextram sed tantum propter ephebi,
 pocula quem diuum mensis gestare loquuntur,
 efflua se species liquidarum fundit aquarum
 835 partis in geminas. lux illic clara duabus
 est solum facibus. non haec spatiosa per aethram
 interualla tenent neque lumen lumine forte
 conlidunt. alii Phrygium nam subter ephebum
 ardet apex, alii, qua curuam belua caudam
 840 terminat, insignis late uomitur globus ignis.
 cunctis nomen aqua est. quin stellae denique propter
 ora sagittigeri, qua se uestigia prima
 cornipedis simulant, circumuoluuntur Olympo,
 quis face sub tenui tenebrosus marceat ignis.
 845 Ecce uenenatae qua scorpius agmine caudae
 plurimus erigitur tepidumque super micat austrum,
 paruulus hic aram locus exprimit. hanc satis arto
 tempore suspicies mundo rutilante referri.
 nam polus, aduerso qui tollitur axe Bootis,

822 feruntur *A* fēr *V* 828 dorso *A* dorsū *V* 837 tenent
V tene *A* || lumine forte *v* ubi uia fonte *V* obuia fonte *A* uotiuā
 fonte *e* 838 alii *VA* uni *Grotius* cf. *Hermes* *XV* p. 187 n.
 66 841 cunctis *v* cuncti *VAe* || aqua *V* aque *A* || est *V* om. *A* ||
 quin *Schraderi* commentarius *Berol.* cf. *Hermes* *XV* p. 187 n.
 67 qui in *VA* u. 845 inscribitur *ARA* *VA* 846 super
 micat *A* supermicata *V* 847 hanc *Grotius* hoc *VA* 849 qui
VA cf. *Hermes* *XV* p. 187 n. 68

- 850 quantum suspenso uada linquit turbida caelo
 Oceani, tantum in sibimet contraria tendit.
 Arcturum uertex leuat arduus, umbrifer austri
 aram cardo premit. breuis olli semita caeli
 occasusque celer, tamen isto luciparens Nox,
 855 fata hominum miserata prius, miserata labores,
 certa procellarum statuit procedere signa.
 ne tibi, cum denso conducitur aere caelum,
 inter nimbiferas nubes spectabilis exstet
 ara poli, longa ut glomerent circumque supraque
 860 feta pruinarum se uellera, qualia tristi
 coguntur uento terraque excita per aethram
 nubila conceptos effundunt desuper imbres!
 non arae, non sit tali sub tempore uertex
 clarior! hoc nam saepe notum praenosceret signo
 865 Nox docuit! Noctis si quis praecepta sequatur,
 incassum zephyri uoluunt mare: si quis at ista
 respuat, incautas percellent flabra carinas.
 uix, si sera Iouem subeat miseratio rerum,
 pigra salus nautis redeat fluitantibus alto.
 870 certior ast ollis ueniet spes, axe supremo
 si boreae stringat rutili coma fulgoris auras.
 his signis austri raptabunt flabra fluentum,
 donec de boreae rutilum iubar emicet axe.

851 Oceani *V* Oceano *A* || in sibimet contraria tendit *v*
 sibi *quam uocem excipit spatium uacuum VA* fibi met contraria
 tendit *e* 852 umbrifer *scripsi cf. Hermes XVI p. 133 n. 95*
 imbrifera *V* imbrifer *A* 854 isto *V* *corr. manus 2 A* 855 la-
 bores *A* labore (?) *V* 859 supraque *A* supra *V* 860 se *V*
 qua (*deleuit A*) se *A* 862 conceptos effundunt *e* concepto
 fefundunt *V* concepto se fundunt *A* 864 saepe *A* sepae *V* ||
 praenosceret *v* pronosceret *VAe* 866 incassum *V* in cassum
A || uoluunt *A* uolunt *V* 867 percellent *V* procellent *A*
 868 si sera *Grotius* *sissera VA* sis sera *e* 870 ast ollis *V*
 attollis *A* 871 boreae *A* borae *V* || rutili *V* rutilo *A* || ful-
 goris *Ve* fulguris *v cf. progr. Erfurt. a. 1882 p. XIII* coma
 fulgoris auras *om. A* 873 boreae *A* bore *V*

at si Centaurum medio sub tramite caeli
 875 uideris, ut fluctu tantum discedat eoo,
 quantum adit occasum, sit tectus desuper autem
 nube umerum et caelo sint omnia signa priora:
 eurus erit, uerret salsi uada gurgitis eurus.

Contemplator enim geminae rutilantia formae
 880 uiscera, quae signis subtexit membra duobus.
 nam qua parte hominem quadrupes sustollit equino
 uentre super stantem, uersatur scorpius ingens:
 at qua cornipedem media uir fundit ab aluo,
 curua uenenati sunt tantum brachia signi.

885 ille autem, dextram protendere uisus ad aram
 caelicolum, iustae persoluit munera uitae
 agrestemque manu praedam gerit. hic, ubi celso
 Pelion adsurgit dorso nemorosaque late
 inserit aeriis iuga nubibus, arbiter aequi
 890 egerat Alcidae legum post bella magister.

Desuper ingenti sese agmine porrigit hydra,
 quae prolata salo longe latus explicat aethra,
 in cancerum protenta caput, caudamque feroci
 Centauro inclinat, transit spatiosa leonis
 895 uiscera et ingenti sub uirgine summa quiescit.
 quin et eam spirare putes: sic agmina caelo
 lubrica conuoluit, sic spiras pendula torquet,
 sic et flammigero linguam iacit ore trisulcam.
 spirarum medio gestat cratera coruscum,
 900 ultima caeruleum sustentant agmina coruum,
 ales ut intento fodiat uaga uiscera rostro.

876 sit V si A 878 salsi V salsa A u. 879 inscri-
 bitur CENTAVRVS VA 880 quae v quod VAe 882 super
 stantem A superstantem V 888 Pelion V Pelius A 890
 egerat VA degerat Grotius || magister V corr. A u. 891 in-
 scribitur HYDRA VA 892 salo V solo A || longe e longa
 VA 894 inclinat V corr. A 895 summa A suma V 896 et
 eam scripsi cf. Hermes XV p. 184 n. 57 uitam VA || spirare
 V sperare A 901 uaga VA cana Hauptius cf. Hermes V
 p. 189

Ultimus est procyon, geminorum subditus astro,
ore micans rutilo, trina face uiscera lucens.

Ista uolutatos cernuntur cuncta per annos,

905 haec uehit Oceanus pater omnia mersaque rursus
hauriet Oceanus, trahit ingens machina caeli
cuncta super. pingunt rutilam sua sidera noctem.

Quinque itidem stellae, similis quibus haut sit imago
nec quas formarum ductus notet adfixarum,

910 per bis sena poli uolitant rutilantia signa.
nullus eas aliquo pacto deprendere certet,
nam uaga per totam cunctis uia defluit aethram
semper et aduerso referuntur tramite mundi.

mundus ab eoo trahitur reparabilis alto,

915 pronus Atlantei procul in uada caerula ponti.

illae in subrecti cogunt iter aetheris orbem,
nitentes in summa poli motuque feruntur

aduerso solis radiis ceu, cum uada cumbam
prona uehunt, siquis prora nitatur ab alta

920 in puppim proferre pedem, uia carpitur olli
cursibus inceptis contraria. uis tamen istis

obuia labentis semper sustollitur aethrae
unicaque in solis adolent incendia flammis.

longa uolutandis tamen ollis tempora currunt

u. 902 inscribitur PROCYON VA 902 Procyon *A* pro-
cion *V* 905 haec *v* hac *VAe* 906 hauriet *V* hauritet *A*
907 super. pingunt *Grotius* superpingunt *VA* *u. 908 in-*
scribitur PLANETAE VA 908 similis *V* similes *A* 909 nec
quas *v* nequas *VAe* || ductus *Grotius* doctus *VA* 910 bis sena
A bissenna *V* 911 aliquo *Grotius* alio *V* post quinque uel
sex litterarum spatium vacuum A || deprendere *v* dependere *V*
deprehendere *A* depraehendere *e* 915 in uada *V* quinque
litterarum spatium uacuum praebet A 916 subrecti *V* sub-
iecti *A* cf. *Hermes XV p. 188 n. 69* 918 cumbam *V* cym-
bam *A* 920 olli *V* alli *corr. A* 921 inceptis *e* incaeptis
V incoeptis *A* || uis tamen istis *e* uis. istam. istis *V* uis ita in
istis *A* 922 labentis *Grotius* labenti *VA* 923 unicaque *V*
unica que *A* 924 uolutandis *V* colluandis *A*

- 925 pigraque se referunt, sedes sortita priores,
omnia. non illas animis audacibus ergo,
carmine non caeco temptabimus. hoc satis unum
musa mihi, satis hoc longi labor egerit aevi,
si defixarum cursus et signa retexam.
- 930 Quattuor aërios zonae cinxere meatus,
quattuor has cursus et tempora nosse uolentem
scire sat est. quin signa etiam sunt quattuor istis
plurima, quae zonis haerentia conuoluuntur.
ipsae inconcussa retinentur sede per annos
- 935 mutuaque inplexae sibimet consortia mordent,
at modus in binis protenditur. aurea pepli
sidera nocturni si suspectare libebit
nec scindunt medium Phoebeia lumina mensem,
languet ut stellis species hebes, omnia caeli
- 940 inlustrante dea ac flammis superante minores,
orbe sed haut pleno sinit igni feruere acuto
sidera: candentis speciem super inspicere lactis
protendi caelo. color olli nomen ab ortu
primigeno statuit. sic zonam Graecia sollers
- 945 concelebrat, nostro sic balteus ore notatur.
non isti forma similis similisue colore
circulus est alius, modus et mensura duobus
est compar solis, alios duo parciore artat
linea nec multa trahit istos ambitus aethra.
- 950 Horum alius, duri qua soluunt flabra aquilones
et qua praecipitant borealia flamina sese,

925 sedes *A* sede *V* 927 temptabimus (*tentabimus*
Grotius temptauimus *VA* u. 930 *inscribitur* CIRCULI *VA*
931 has *V* hos *A* 935 inplexae (*implexe*) *A* inplexa *V*
938 scindunt *V* condunt *A* || Phoebeia e Phoebeia *V* Plebeia *A*
939 languet ut stellis *Grotius* languet ut in stellis *V* languat
ut in stellis *A* || hebes *A* ebes *V* 941 igni *V* ignis *A* 943 olli
nomen *V* ob linomen *A* 944 primigeno *V* pinigeno *A* 948 est
V et *A* || parciore e paruore *V* aiuro ante aiuro *duarum* litte-
rarum spatium uacuum *A* 950 qua soluunt *Grotius* cum
soluunt *V* conuoluunt *A* 951 qua *Grotius* cum *VA*

- axe Lycaonio iacet obuius. hic geminorum
sunt capita, hic genua aurigae defixa quiescunt.
circulus hic idem retinet pede Persea laeoa
955 adque sinistro umero, cubito tenus hic quoque dextram
sustinet Andromedae, manus extrema desuper acri
subrigitur boreae; cubito inclinatur in austrum
maerens Andromeda. hic celeris uestigia summa
praestringuntur equi, praestringitur ales ab ipso
960 uerticis extremo. secat hicumeros ophiuchi
circulus et secum fragrantia dorsa reuoluit.
Erigone tepidum sese submittit in austrum
uirgineusque pudens zonae super imminet artus.
sed leo, sed cancer borealis tramite caeli
965 uiscera protendunt. at circulus ima calentis
pectora perque aluum procul in postrema leonis
succedit. secat ast alium per uiscera plana
et medio subter caua tegmina diuidit orbe,
lumina secludens altrinsecus. orbita porro
970 ista poli partis si discernatur in octo,
quinque superuoluit se partibus, at tribus alti
intrat stagna sali. Sol istinc flammifer aethram
iam relegit pulsuque deus semel ordine facto
flectitur aestiuo neque celsum semita in axem
975 sideris erigitur. uia rursus nota iugales

952 axe Lycaonio *V* a Lychaonio *post a spatium duarum
litterarum uacuum A* 953 hic *v* hoc *VAe* || aurigae defixa
V auriga edefixa *A* 958 maerens *V* m res *post m duarum
litterarum spatium uacuum A* || Andromeda *corr. V* Andromede
A || hic *v* hoc *VAe* uestigia *A* uertigia *V* 960 extremo *v*
extremum *VAe* 961 fragrantia *V* flagramen *A* || dorsa *V*
adorsa *A* 962 submittit *correxi* summittit *V* submittere *A*
963 uirgineusque *V* uirgineosque *corr. A* || super imminet *scripsi*
superimminet *v* super inuidet *VAe* 964 borealis *V* borealia *A*
966 aluum *V* alium *A* 967 succedit *V* secedit *A* 968 orbe
Schraderi commentarius Berol. orbem *VA* 970 si *V* *corr. A*
972 intrat stagna *v* intrat in stagna *Ve* in at in stagna *post*
in *duarum triumue litterarum spatium uacuum A* || sol istinc
V soli stinc *A*

suscipit inque notum rutili redit orbita solis.

Circulus iste quidem cancro tenus adiacet axem
semper inocciduum. procul alter cardine in austri
diuidit imbriferi corpus medium capricorni

980 Idaeique pedes pueri postremaque caudae
caeruleae pistris. brevis hic lepus, hic canis artus
conditur extremos, hic Thessala cernitur Argo,
hic Centaureae fera molis terga secantur.
iste uenenatae disiecta uolumina caudae

985 amputat, hic arcu protenditur ampla sagitta.
ultimus hic Phoebus locus est, ubi lapsus in austrum
pellitur, albenti cum canent tempora bruma.
sideris hic metae: procul istuc caelitate curru
axe sereniferi descendit Sol aquilonis.

990 partibus iste tribus tantum se circulus effert,
quinque latet, crepuli succedens stagna profundi.

Inter utrumque dehinc, quantus iacet ambitus illi
zonarum, cani specie quae lactis in aethra
cernitur, ingenti se tramite linea tendens

995 diuidit ima noti, discernit et alta aquilonis.
hic luci modus et tenebris sub lege magistra
pensatur: nox aequa diem subit aemula. Phoebus
lumina substituit paribusque reuoluitur horis,
uel cum summa aestas coquit agri uiscera hiantis
1000 uel cum floricomu iam tellus uere mouetur.
ast isti, celsae qua tramite panditur aethrae,
indiciu est aries, hunc totum linea quippe

977 cancro tenus *e* canoretenus VA || axem scripsi *cf.*
Hermes XIII p. 360 n. 40 axe VA 978 inocciduum *correxi*
in occiduum VA 981 caeruleae (ceruleae) A *çerule* V || artus
V arctus A 982 extremos *v* extremus VA *e* 983 molis V
mollis A 991 succedens *e* succedens VA 992 ambitus illi *e*
abitus illi V arbiter olli A 993 cani V canis A || specie quae A
speciem quae V 994 tendens V tendent A 996 hic luci
modus V hic dus *post* hic *sex litterarum spatium uacuum* A
997 nox aequa V noxae que A || Phoebus V Phoebus A 1001
ast isti V astisti A || aethrae *v* aethra VA *e*

sustinet. hic tauri curuantur crura minacis
et rutilat stellis hic balteus Orionis.

1005 spira anguis leuis hic craterque, tenacia corui
ora inhiant. hic sunt flexarum denique flammae
chelaram, genua hic rigidi uibrant ophiuchi.
nec Iouis armigero caret alite, namque per ipsum
fulua aquila est. caput hic equus eminet hicque comanti

1010 ceruice erigitur clarae dator Hippucrenae.
tris omnis recte contentos tramite caeli
distantisque pari spatio sibi transigit axis,
omnibus et mediis ut circumfunditur idem.

Desuper obliqua est alii uia quartus et iste

1015 stringitur artatus zonarum mole duarum,
quas ab diuersa mundi regione locatas
cire repercussi momentum diximus astri.
hunc alius medium medius secat. haut dea Pallas,
uel licet haec cunctos praecellat acumine diuos,

1020 conpingat parili sic lubrica plaustra meatu,
implicet ut spatiis sibimet distantibus orbis,
qualia deuexo nectuntur ab ordine cuncta
urgenturque uiam similem noctesque diesque
lucis ab exortu procul in uada Calpetana.

1025 namque Tithoneo cum sunt elata profundo,
rursus in occiduos merguntur singula fluctus
ordine partito: similis nascentibus ortus
scandendi lex una mouet, par denique lapsus
omnibus et simili conduntur sidera casu.

1003 curuantur *V* curuarunt *A* 1005 craterque *v* crater
et *VA* craterq; & *e* 1008 *cf.* *Hermes XV p. 185 n. 58*
1010 Hippucrenae *V* Hippocrenes *A* 1011 recte *VA* recto
Grotius u. 1013 omittunt VA u. 1014 omittunt VA 1014 alii
uia *scripsi* aluua *e* aliis uia *v cf. praef. p. XVIII sq.* 1017 cire
Grotius scire VA 1019 diuos *A* diuus *V* 1020 meatu *A* me-
tatu *V* 1023 noctesque *A* nocteque *V* 1024 Calpetana
Grotius Calpetitana VA calpetitana a calpes margo A 1025
namque *VA* nam *Grotius* || Tithoneo *A* thithoneo *V cf. Hermes*
XVI p. 124 n. 79 || sunt elata *V corr. A*

1030 ille autem Oceani tantum descendit in aequor,
 quantum ab caeruleo distat cancro capricornus
 et quam multus item est, ubi gurgite protulit ortum,
 tantus in aduersas itidem est cum labitur undas
 signifer. in spatio, quantum deducitur orae
 1035 ambitus extremae, puncti uice terra locanda est.
 unde acies oculis cum tenditur, haec quoque puncti
 sedem habet. hoc signo procurrit missa per auras
 signiferi in summum. medio de tramite siquis
 dirigat obtutus agilis procul hosque locorum
 1040 defessos longo spatio tener amputet aer:
 id, quod contenti uisus abscinditur, ultro,
 siqui in signiferi patulum circumferat orbem,
 sex olli partis magnae dabit ambitus orae.
 ast hae dimensa spatii sic lege locantur
 1045 binaque decisis includunt partibus astra.
 olli cancer inest, leo flammifer, Attica uirgo,
 brachia sunt itidem chelarum et scorpius ipse,
 arquitenens, saetosa dehinc species capricorni
 uoluitur, auratam protendit aquarius urnam,
 1050 tum duo sunt pisces, aries taurus geminique.
 his se bis senis sol admouet hisque recurrens
 omnibus absoluit totos reparabilis annos.
 quem cum signiferi graditur sol aureus orbem,
 singula frugiparos attollunt tempora uultus.

1034 orae *v* horae *VAe* 1036 oculis *VA* oculi *Scaliger*
ad Manil. I 554 1037 hoc *v* om. *Ve* in *A* 1039 dirigat
A derigat *V* 1040 defessos *e* defensos *VA* || tener *V* tenet
A 1041 abscinditur *V* absciditur *A* 1043 sex *v* Ex *VAe* ||
 orae *v* horae *VAe* 1044 hae dimensa *V* hoedi mensa *A*
 1045 binaque *A* bina *V* || includunt *v* includant *VAe* 1046
 flammifer *e* famifer *V* flamifer *A* 1049 uoluitur *V* Vel cum
 summa estas coquit *in* uoluitur *mutauit manus 1 A librarius*
pro u. 1049 iteraturus erat u. 999 1051 his se bis senis *e*
 His-saebis senis *V* His se bis senis *A* || admouet *V* ammouet *A*
 1053 quem *Grotius* quae *VA* 1054 frugiparos *V* frugiferos *A*

- 1055 illius Oceano quantum submergitur alto,
 tantum telluris super eminent. omnibus iste
 noctibus inlabens pelago sex inserit astra,
 sex reparat. tanto nox umida tempore semper
 tenditur, extulerit quantum se circulus undis.
- 1060 At si scire uelis, mora lucem quanta retentet
 et quanto nox atra sibi trahat otia lapsu:
 quae procul Oceano consurgunt, signa notato,
 horum semper enim comes est Titanius uni.
 horum prima oculis memor incunabula quaere,
- 1065 luminis ipsa uagi captans uenatibus, ipsa,
 ipsa notans mundo. quae si se nubibus abdent
 aut si, cum surgunt, ut tellus saepe tumescit,
 occultata iugo praetextaque rupe latebunt,
 prompta uia est aliis uenientum tempora signis
- 1070 noscere. namque ipso deprenderis indice cuncta
 Oceano, magnam qua circum amplectitur undis
 tellurem, curuet celando ut litora mundo
 latius adque sinu patuli salis hauriat astra.
 istius indicium praebebunt cornua semper,
- 1075 uel matutino qua perstrepit aera fluctu,
 acer Atlantei uel qua furit aequoris aestu.

Nam non obscurae, cum cancer commouet ortum,
 Oceano stellae circumuoluentur utroque,
 in freta labentes aut quae se rursus eoi

1080 parte ferunt mundi. Minoae clara coronae
 sarta cadent, austri tergo cadet incola piscis.
 hunc medium pendere tamen mediumque sub undas

1056 super eminent *correxi* supereminet VA 1059 ex-
 tulerit A extullerit V 1061 trahat V trahit A 1066 mundo
 quae A mundoq: V || si *Grotius* sic VA 1067 cum surgunt
scripsi consurgunt VA cf. *Hermes XV p. 185 n. 60* 1068 prae-
 textaque *scripsi* praetentaque VA 1069 aliis v alii VA e
 1070 noscere V nossere A || deprenderis V deprehenderis A
 1075 aera A aere V 1077 obscurae V obscure A 1079 aut
 quae A autq: V || se *addidit Grotius om. VAe* 1080 Minoae clara
 A minoezi aeclara V 1081 tergo v ergo VAe || cadet A cade V

cedere per spinam rutila labente corona
 semper suspicies, at tergi plurima uersum
 1085 uentre tenus summo supera inter sidera cernes:
 os et colla dehinc et pectora uasta per aequor
 mersantur. premit ab genibus celsos ophiuchum
 usque umeros cancer, cancer premit ortus et anguem,
 1090 agmine qua uasto fluitat caput, aspera ceruix
 qua tumet et spiris qua turgent pectora primis.
 parte nec Arcturus distabit multus utraque,
 iam minor in superis, iam uiscera plurimus alto
 conditur. hunc etenim consortem quattuor astris
 Oceanus recipit. satur hic uix luminis omnis
 1095 cedit et incipiens tandem conuexa relinquit.
 tum iam plus mediis nox inclinabitur horis,
 cum labente die Phoebos comes ibit in undas.
 ista quidem uasti conduntur gurgitis alto,
 contra autem nullo reses ortum uiscere profert
 1100 Orion, rutilans ardentia cingula late,
 et flagrans umeros et splendens ense corusco
 Eridanumque trahens alio se litore promit.
 Adueniente dehinc uilloso colla leone
 omnia, quae cancro sese emergente per aethram
 1105 extulerant, abeunt. quin et Iouis ales in undas
 conditur et totis raptim petit aequora pinnis.
 sed nixus genibus replicato crure residens

1085 cernes *A* carnes *V* 1087 celsos ophiuchum *A* celso
 sophuicū *V* 1089 fluitat *Grotius* pluit ad *VA* 1090
 qua tumet et *e* Quantū et *V* Quantum et *A* 1093 hunc
V hic *A* 1094 satur hic uix luminis *V* om. *A* || omnis *scripsi*
cf. Hermes XVI p. 123 n. 75 amnis VA 1095 incipiens
Grotius inspiciens *V* inspiciens *A* 1097 Phoebos *V* Phoebe
VAe || labente *A* labende *V* 1099 nullo reses ortum uiscere
 profert *scripsi cf. Hermes XII p. 157 n. 25 nullo n̄ uultū uiscere*
 uorans *V* nullo non uultum uiscere †orans *A* 1100 cingula
V sydera *A* 1102 Eridanumque *v* Heridanumque *Ve* Heri-
 dianumque *A* || alio se *v* alios *e* *VAe* 1103 leone *A* le-
 onae *V* 1107 crure *Schraderi commentarius Berol.* lucre *VA*

poplite iam superi celatur corporis artus.
non tamen iste genu, non laeuam gurgite plantam

1110 occulitur, non Oceanus uorat omnia signi.
proserit hydra caput, claro lepus exilit ortu
et procyon primique pedes canis ignicomantis.

Erigone salsis cum uultum exegerit undis,
aeris ut patuli iam conscia permeet aethram,

1115 astrorum numerosa premit. nam uirgine eoo
consurgente freto cedit lyra Cyllenaea,
cedit delphinus pelago ceditque sagitta
primaque pinnarum pars canum condit olorem,
uix iam cauda salum superat. uix lumine parco

1120 eminet Eridanus, ponti procul efflua tinguit.
celatur sonipes caput inpiger, ardua ceruix
Tethyos ima petit, salso iuba rore madescit.

hydra superpositum procul in cratera mouetur
parte alia et liber uestigia Sirius ardet,

1125 ultima caeruleo protelans aequore puppim.

illa micat maloque tenus sese exerit Argo,
cum iam uirgineos aether uehit altior artus.

Nec, cum flagratas emittunt marmora chelas,
sideris expertis et clara luce carentis,

1130 non est nota dies aut est ignobilis ortus.

namque his indicium proprio fert ore Bootes
plurimus exoriens Arcturumque eminus alto
cardine succendit. iam celso Thessala puppis
aethere subuehitur, iam mundo funditur hydra

1108 celatur A caelatur V 1109 iste v isto V ista A e

1112 procyon A protion V 1115 nam V iam A 1116

lyra A lura V || Cyllenaea e Cyllenaeae V Cyllenea A 1117 del-

phinus pelago V delphinus cedit pelago (cedit *deleuit*) A

1118 condit V cundit A 1120 ponti A ponto V || efflua

tinguit V effluat hinuit A 1121 ardua ceruix e om. VA 1122

Tethyos A Thethios V || iuba rore N. *Heinsius* iubar ora

V iubar ore A 1128 flagratas A flagrata V || marmora A

marmo V

1135 longior extremaeque polum subit indiga caudae,
 curua Chii caelo cum surgunt brachia signi.
 inspice ceu dextra referatur ab aethere planta
 inque genu tantum nixus pede proferat ortum.
 iste lyrae rutilat conterminus adque sub undis
 1140 hic tenebris petit occidui uada caerulea ponti
 et mox Oceano reparatur clarus eoo.
 cum chelis igitur pede tantum promitur uno.
 ipse dehinc uersus procul in caput ultima monstri
 terga manet, manet, arquiteuens dum spicula caelo
 1145 exerat et supera uibret bellator in aethra.
 hoc sidus reuehunt chelae; crus scorpius ipse,
 cetera cum medio, laeuam et caput oraue sursum
 arcus agit. tribus hic tandem remorantia membra
 partibus erigitur, tria totum denique signa
 1150 absoluunt pelago. mediae tumserta coronae
 et quae Centauro diffunditur extima cauda,
 prima uenenati cum repunt brachia monstri,
 surgunt Oceani iam gurgite. et ultima cygni
 et caput acris equi premit aequora. iam procul ista
 1155 marmoris occidui penitus petiere profundum,
 hausta salo. caput Andromedae freta uasta receptant
 ac formidatam deuexi cardine mundi
 fluctigeni speciem monstri super inuehit auster.
 sed boreae de parte trucidis uelut aggere ab alto

1135 extremaeque *A* extremeque *V* || indiga *v* indica *VAe*
 1136 cum surgunt *Grotius* consurgunt *VA* || signi *A* signa *V*
 1139 lyrae *A* lyre *V* 1140 uada *Schraderi commentarius Berol.*
Schaubachius uaga *V* iuga *A* 1146 hoc *A* haec *V* || crus *V*
 trux *A* || ipse *V* ipso *A* 1148 remorantia *A* *Grotius* memo-
 rantia *V* 1151 et quae *Grotius* Exque *VA* || extima *V* ul-
 tima *A* 1152 uenenati *A* uenena *V* 1153 Oceani *scripsi*
cf. u. 430 sq. Oceano *VA* || gurgite *v* gurges *VAe* 1154 acris
 equi *e* agri sequi *V* agrise qui *A* 1156 Andromedae *A* An-
 dromede *V* || receptant *V* receptans *A* 1158 speciem *v*
 specie *VAe* || super inuehit *A* supinhueit *V* 1159 boreae *A*
 borae *A*

- 1160 prospiciens superi subrecto uerticis axe
 intentusque procul specie uaga brachia Cepheus
 exerit et saeuam pelagi monet adfore pestem.
 illa tamen uersa in fluuium postrema profundo
 tinguitur ab spina, capiti quae proxima summo est.
- 1165 undas succedens Cepheus et uerticem et ulnas
 mersatur patulas. quin et cum scorpius acer
 nascitur Oceano, quidquid per sidera aquarum
 ad speciem Eridanus pater expuit, abditur alta
 Tethye et occidui tegitur Padus aequore ponti.
- 1170 scorpius ingentem perterritat Oriona,
 proserpens pelago. uetus est, Latonia uirgo,
 fabula nec nostro struimus mendacia uersu.
 prima, nefas! duri conpegit germinis aetas,
 prima dedit populis. caecus mos mentis acerbae
- 1175 inmodicusque furor sceleris penetrauerat oestro
 in pia corda uiri. caluerunt dira medullis
 protinus in mediis incendia, plurimus ardor
 pectore flagrauit. tene inprobus ille procaxque,
 te, dea, te dura ualuit contingere dextra,
- 1180 cum sacrata Chii nemora et frondentia late
 brachia lucorum, cum siluae colla comasque
 deuotae tibimet manus in pia demolita est,

1160 subrecto *Grotius* subuecto *VA* cf. *Hermes XV p. 188*
n. 69 1161 procul specie *V* procul uaga specie (uaga *deleuit*)
A || Cepheus *v* epheos *VA* cepheos *e* 1163 profundo *VA* prof-
 undum *Grotius* cf. *Hermes XVI p. 125 n. 81* 1164 tingui-
 tur *V* tingitur *A* 1165 undas *scripsi* cf. *Hermes XII p. 160*
n. 31 unda *V* undique *A* || succedens *e* succendens *VA* || uer-
 ticem *V* uertice *A* 1166 cum *A* *Grotius* tum *V* 1168 Eri-
 danus *A* heridanus *V* 1169 Tethye *V* Tetre *A* 1171 est
A o *V* 1173 conpegit *scripsi* cf. *Hermes XII p. 158 n. 28*
*c̄*pegi *V* cum pegi *A* 1174 acerbae *A* acaerbe *V* 1175 in-
 modicusque *correxi* inmodicusque *A* inmodicus quae *V* || pene-
 trauerat *v* penetrauerit *VA* *e* 1176 caluerunt *VA* tabuerunt
e cf. *Hermes XVI p. 123 n. 74* || medullis *A* medullus *V*
 1178 tene *V* tener *A* 1179 te dura *V* re dura *A* 1182 de-
 molita *A* demoliita *V*

audax ut facinus donum foret Oenopioni?
 digna sed inmodico merces stetit illicet ausu.
 1185 nam dea nubiferi perrumpens uiscera montis,
 dirum antris animal saeuos uomit hostis in artus.
 ergo ut falcatis monstrum petit Oriona
 morsibus et totas in membra ferocia chelas
 intulit, ille mali poenas luit. ista furori
 1190 praemia debentur: sunt haec commercia laesis
 semper numinibus. metus hic, metus acer in astro
 permanet et, primo cum scorpius editur ortu,
 Orion trepido terrae petit extima cursu.
 nec minus Andromedae quidquid uolitabat in aethra
 1195 et siquid pistris reliquum conuexa uehebant,
 hoc oriente ruunt. omnis procul in uada terror
 inserit et cunctos pauor unus in aequora cogit.
 Cepheus ipse caput distentaque brachia uasto
 induitur ponto, tellurem cingula radunt
 1200 extima et Oceano mersantur pectora rauco
 sola senis; relicum polus ast a litore uersat,
 semper inocciduum. genetrix quoque Cassiepia
 sidera praecipitis sequitur labentia natae
 deformemque trahit procul in uada caeca ruinam.
 1205 prona caput solio, solio uestigia ab alto
 sustollit miseranda super. quatit ira furorque

1183 ut *Grotius* aut *VA* || Oenopioni *V* Oeno pioni *A* ||
 1184 ausu *e* asu *V* astr (*deleuit*) asu *A* 1185 perrumpens *A*
 ferrumpens *V* 1186 in artus *V* amarus *A* 1189 mali *Grotius*
 malo *VA* 1190 laesis *e* laenis *V* corr. *A* 1194 Andro-
 medae *v* Andromeda est *VAe* || uolitabat *A* uolitabit *V* ||
 aethra *Grotius* aethram *VA* 1195 pistris *Grotius* pistrix
VA || uehebant *e* uehebat *VA* 1198 uasto *A* corr. *V* 1201
 ast *v* om. *VAe* || uersat *V* reuersat *A* 1202 inocciduum
Schaubachius in occiduo *VA* || Cassiepia *e* Cassiepiã *V* Cas-
 siopea *A* 1205 caput *A* caputque *V* || solio *scripsi* cf. *Hermes*
XVI p. 127 n. 85 sollo *V* solo *A* 1206 super quatit *e*
 superquatit *V* super caput quatit (*caput deleuit*) *A*

- Doridos et Panopes post fata nouissima matrem
 ac memor has poenas dolor exigit. omnia fluctus
 haec simul occiduos subeunt. tamen altera mundus
 1210 sufficit inque uicem lapsorum multa reportat.
 tempore namque isto reliquae se sarta coronae
 expediunt pelago postremique agminis hydra
 erigitur caudam. caput et turgentia membra
 Centauro exsuperant. manus effert dextera praedam
 1215 siluarum, nam prima ferae uestigia in ollis
 arcum sera manent, arcu redeunte per aethram
 protolli incipiunt. relicum serpentis et artus
 anguitenentis item fert primis fluctibus arcus.
 amborum capita et palmas geminas ophiuchi
 1220 ac primam rutili spiram serpentis eoo
 scorpius Oceano surgens agitat. pede nixi,
 quem procul auersum semper salis aequora mittunt,
 tunc artus medii, tum pectora uasta umerusque
 dexteraque ulnarum spumosi gurgitis aestu
 1225 procedunt. - pariter caput et manus altera porro
 tota, sagittigeri cum uibrant astra, feruntur.
 Mercurialis item lyra uoluitur altaque Cepheus
 cardine sustollens uestigia gurgite nondum
 pectora liber agit, sed pectora mersus in undas
 1230 plaustra Lycaoniae pulsat pede desuper ursae.
 tempore non alio magni canis ignea cedunt

1207 Doridos e Deridos VA 1208 poenas A penas V
 1209 mundus Grotius mundis VA 1210 uicem V uice A
 1215 in ollis Grotius mollis VA 1216 arcum V at cum A ||
 sera A serat V || arcu V arca A || aethram A aethra V
 1217 protolli Grotius protulit VA 1219 palmas Grotius
 primis VA 1220 primam v prima VA e || rutili spiram A
 rutilis piram V 1221 agitat VA agit. at Grotius 1222 aequora
 Schraderi commentarius Berol. cf. Hermes XII p. 159 n. 29
 et XV p. 183 n. 54 altera VA || mittunt A nutunt V 1226 sa-
 gittigeri V sagittigeni A || cum v cui VA e cf. Hermes XVI p.
 125 n. 82 1227 Cepheus A Caepheus V 1229 agit V
 corr. A 1230 Lycaoniae V Lychaoniae A

sidera, protentum freta iam procul Oriona
 hauserunt pelago, toto lepus occidit astro.
 tum quoque et Oceano fugientem Sirius urget.
 235 sed non aurigam, cum gurgitis ille profundi
 ima petit pedibus, capra mox haediue secuntur.
 ista polo rutilant, illum uada liuida condunt.
 haec membris discreta aliis extantiaque alte
 laeuum umerum et summae sese attollentia palmae
 240 cernuntur, donec labenti congrada soli
 sidere deuexo freta late caerula turbent.

Namque manum aurigae reliquam celsumque corusci
 uerticis et dorso qua spina attollitur alto
 deprimit hirsuti sidus surgens capricorni;
 245 membra sagittigero cedunt postrema reuecto.
 iam non alatus remoratur uiscera Perseus
 aeris in spatiis neque clauum uindicat Argo
 adluuione sali. Perseus pede denique dextro
 adque genu liber mersatur cetera ponto.
 250 Argo quod curuis puppim super attrahit oris,
 tinguitur et duro tangit uada caerula dorso.
 ipsa dehinc manet exortum Cilicis capricorni
 totaque tum pelago caelo descendit ab alto.
 255 aequora tum procyon, gressum sectatus erilem,
 intrat et Oceano permutat celsa profundo.
 haec habet occidui plaga gurgitis, ista sonoro
 supprimit unda salo. rursum procul erigit aethra
 cygnum aquilamque Iouis. surgunt flammata sagittae
 sidera perque notum rutila cum numinis ara.

1241 turbent *V* corr. *A* 1244 deprimit *V* Ne premat *A*
 1245 membra sagittigero *e* Mēbras agittero *V* Membra sagit-
 tifero *A* 1247 uindicat *V* uendicat *A* 1248 sali *Grotius* sati *VA*
 1249 liber *A* libero *V* 1250 oris *e* ores *VA* 1251 tangit *Grotius*
 tingit *VA* 1252 Cilicis *v* cilidi *VA* cylidi *e* 1254 tum
Grotius cum *VA* || procyon *A* procion *V* || sectatus *A* secatus
V || erilem *V* herilem *A* 1256 sonoro *v* sonorum *VA* *e*
 1257 supprimit *A* suprimit *V* 1259 notum *V* notam *A* || cum
Grotius tum *VA* || numinis *e* luminis *VA*

- 1260 delphinum patulas promit capricornus in auras.
 Et matutino cum surgit aquarius orbe,
 os equus adque pedes nouus exerit. ecce cadentis
 parte poli trahit occiduum nox atra sub aequor
 Centaurum cauda, sed non caput aut umerorum
 1265 uasta simul recipit. persistit pectore celso
 cornipedis species et caelum uertice fulcit.
 ora dehinc serpens et prima uolumina tantum
 conditur. ingentis late tamen agmina caudae
 pone trahit. subit ista solum, subit aequora rursus,
 1270 integer Oceani cum se Centaurus in undas
 iecerit adque nouo uibrarint sidere pisces.
 his in summa poli surgentibus ille per austrum
 piscis item, planta quem pulcher aquarius urget,
 redditur. haut toto tamen hic se corpore promit,
 1275 sed manet alterius uenientis tempora signi:
 parte latet, partem supera in conuexa sonoris
 fluctibus absoluit pelagi. sic brachia maestae
 Andromedae, sic crura dehinc umerique nitentes
 paulatim recauo redeunt maris, aurea caelo
 1280 postquam adolent pisces incendia. denique pisces
 cum rutilant, mundo dextram haec attollitur ulnam
 laeuaque uirginei sursum se corporis edent,
 Phrixei postquam pecoris proruperit ortus.
 Australem hic aries aram procul admouet undis
 1285 gurgitis occidui. qua lux redit, excitat idem

1260 patulas *Grotius* paruas VA 1261 cum surgit *v* con-
 surgit VA *e* 1262 exerit ecce cadentis *e* exeritae cecadentis
 V exerit execa dentis A 1263 sub V *om.* A 1267
 serpens *e* spernens VA 1268 late *e* late VA 1269 solum
 VA salum *Grotius* 1270 se V *correx*it A 1273 quem A
 q. V 1275 alterius V alternis A 1281 attollitur ulnam
Grotius atollit in ulnam V atollit in ulnam A 1282 cor-
 poris edent *scripsi cf. Hermes XII p. 160 n. 32* corpori sede-
 unt V corporis edunt A 1283 Phrixei *scripsi* Phriss et V
 Phrisei et A Phrix et *e* Phrixei et *v* 1284 australem *v*
 australe VA *e* || admouet A admouit V

Persea proceri sustollere uerticis astra
 et claros fulgere umeros. at cetera nondum
 sunt exempta salo, quin totum hoc inuida ueri
 natura ambigua rerum ratione reliquit,
 1290 extimus an reliquos aries produceret artus
 Perseos an tauro freta pelleret adsurgente.
 hoc una caelum subit integer; haut reses ullo
 uiscere nascentis noua tauri deserit astra,
 quippe huius flammis aurigae sidus inhaeret,
 1295 nec tamen hunc totum sustollit taurus in aethram.
 aurigam salsis euoluunt fluctibus omnem
 surgentes gemini. tauro capra plantaque laeua
 adque haedi exsuperant, cum primum rursus ab undis
 cetosa in superum referuntur uiscera caelum,
 1300 nam cauda et cristae rigor arduus aera celsum
 tunc repetunt. diri cum sidera gurgite monstri
 uoluit praecipitis teres inclinatio mundi,
 eminus ingentem condit pars prima Booten.
 quattuor hic etenim signis surgentibus altum
 1305 uix penetrat pelagus neque summa totus ab aethra
 labitur Arcturus, manus olli quippe sinistra
 iuge manet celsisque super subducitur ursis.

At cum iam pedibus repetit fluctus ophiuchus,
 ut genua Oceanus uasto procul aequore condant,
 1310 signum erit eoa geminos procedere parte.

1288 inuida ueri e inuidauerit V inuida uerit A 1292 haut
 (haud) reses ullo *Hauptius* cf. *Hermes* V p. 189 haudreseullo
 V haud rese ullo A 1293 uiscere *Hauptius* eodem loco uis-
 cera VA 1296 euoluunt V *sex septemue litterarum spatium*
uacuum habet A 1297 plantaque laeua V *leuaque planta* A
 1293 cetosa A caetosa V 1300 cauda *correxi* gauda V u. 1300
omittit A 1301 diri cum sidera gurgite monstri V om. A
 1302 teres inclinatio mundi V om. A 1303 ingentem condit
 pars V om. A 1305 uix V Nec A 1306 sinistra A sinistra
 V 1308 at cum e Actum V Ac tum A 1309 ut genua
 oceanus V Urgens oceanus A 1310 eoa V *quattuor littera-
 rum spatium uacuum praebet* A

nec lateri pistrix cuiquam uicina uidetur,
sed iam tota super sustollitur: expuit atram
iam pelagus speciem nec adhuc tamen extima sorbet.
quid nunc nascentis suspectat nauita ponto

1315 agmina prima Padi caelo tum feruere aperto
uicinasque faces rutili manet Orionis?
curricula ut sollers uero mox indice discat
certa tenebrarum possitque fideliter astro
explorare notos et tuto carbasa ponto.

1320 credo, ni desit magnorum congrua cura,
prompta uia est ipso cognoscere talia semper
praeceptore Ioue et caelo tibi signa magistro
omnia ducentur. monet alta Iuppiter aethra
singula nos, facilis ueram dedit arbiter artem,

1325 ne tempestatum primordia caeca laterent.

Nonne uides, primum cum Phoebe in cornua surgit
tenuia et angusto lumen iacit ore per aethram
decedente die pronoque ab tramite solis,

promat ut ingressi sollers tibi tempora mensis?

1330 namque facem quarti sibimet profitebitur ignis,
corpora cum primum perfundens lumine nostra
in subiecta soli tenuem porrexerit umbram.

1312 sustollitur expuit *V* quattuordecim litterarum spatium
uacuum praebet *A* 1313 sorbet *Grotius* sorbent *V* sorbens
A 1314 nunc *Schraderi* commentarius *Berol.* cf. *Hermes XVI*
n. 122 *n.* 71 ne *VA* 1317 sollers correxi solers *V* soles *A*
uero *V* sueto *A* 1319 et e ut *VA* 1320 credo *V* crede
A || ni desit *V* undecim litterarum spatium uacuum habet *A*
magnorum *V* magnarum *A* || congrua *V* quinque litterarum
spatium uacuum praebet *A* 1321 prompta e pröta *V* pro
A || uia *V* septem litterarum spatium uacuum praebet *A* || est
V et *A* || cognoscere talia *V* cognosceret alia *A* 1322 prae-
ceptore *V* preci *A* || Ioue et caelo *V* undecim litterarum spa-
tium uacuum praebet *A* || tibi *V* de tibi *A* *u.* 1323—1334
omittit et pro eis undecim duodecimue linearum spatium uacuum
praebet *A* *u.* 1326 inscribitur *PROGNOSTICA* apud *Mo-*
relium cf. *progr. Erfurt. a.* 1882 *p.* I sq. 1329 ingressi
Grotius ingressis *V*

ast orbis medii si caedat Cynthia formam,
octauos ortus octauaque plaustra docebit.

1335 denique cum toto dea iam surrexerit ore, 10
integer ut magni resplendeat ambitus orbis,
effluxisse sibi medii iam tempora mensis

monstrabit caelo. pleni cum rursus egena
oris eat, tanto procedens lumine formae,

1340 inserit aeriis quantum dea nubibus ignis, 15
esse senescentis sibimet dispensia mensis
illa docet, quibus in rutili confinia fratris

tertia uix mundo superest uia. cum minus autem
umbrarum excludit, sunt tales quattuor ortus

1345 marcentis lunae, quales sub mense renato 20
quattuor exsurgunt languentis luminis umbrae,
adque his octonas includunt ordine luces.

interiectorum numerum quoque nosse dierum
prompta uia est: proprio semper dea proditur ore,

1350 scandat quanta polum, quotiens temone iuuenos 25
strinxerit et quanto iam tramite liquerit undas.

Ac decedentis postrema crepuscula noctis
bis sex signa tibi, quae uersat signifer orbis,
monstrabunt, cursu nam Phoebus singula mutat

1355 semper et alterno succedit in omnia lapsu, 30
conficiens iter aetherium. nunc igneus istud

1333 ast e Astat V || caedat scripsi cf. *Hermes XVI p. 126*
n. 83 cedat V 1334 octauos v octauus Ve 1335 dea iam sur-
rexerit ore V om. A 1336 ut magni resplendeat ambitus orbis
V om. A 1337 effluxisse V effluxis A || sibi medii iam tempora
mensis V om. A 1338 monstrabit caelo pleni v monstrabit
caelo spleni V post XII litterarum spatium pleni A Monstra-
bit caelos pleni e 1340 ignis scripsi ignes VA e ignem
Grotius cf. programma Erfurtense a. 1882 p. X 1341 sene-
scentis V senes contis A 1342 in rutili V om. A 1346 lu-
minis e lumine V lumines correxit A 1347 his V bis A ||
octonas V om. A 1350 iuuenos VA e iugales v cf. *Hermes*
XVI p. 130 n. 91 1355 succedit in omnia lapsu (lapsu V)
Ve om. A 1356 iter aetherium nunc igneus V om. A

- astrum adolet flammis, alii nunc aurea Titan
 lumina miscetur, uel cum deuexus in undas
 labitur et rebus formam absumpsere tenebrae,
 1360 uel matutino redit incunabula linquens
 cum pelago et rebus suffudit luce colores.
 sic diuersa diem comitantur sidera semper.
 non ego nunc longo redeuntia sidera motu
 in priscas memorem sedes, habet ista priorum
 1365 pagina et incerta rerum ratione feruntur.
 nam qui solem hiberna nouem putat aethere uolui,
 ut lunae spatium redeat, uetus Harpalus, ipsam
 ocius in sedes momentaque prisca reducit.
 illius ad numeros proluxa decennia rursus
 1370 adiecisse Meton Cecropea dicitur arte
 inseuitque animis: tenuit rem Graecia sollers
 protinus et longos inuentum misit in annos.
 et primaeva Meton exordia sumpsit ab anno,
 torreret rutilo cum Phoebus sidere cancrum,
 1375 cingula cum ueheret pelagus procul Orionis
 et cum caeruleo flagraret Sirius astro.
 Hic est fons, unde et deduxit tempora lunae

1357 astrum V astrum A || adolet flammis alii nunc aurea
 Titan V om. A 1361 suffudit e suffudit V infudit A 1362 diem
 V die A || comitantur A comittantur V 1364 memorem sedes
 v memore sedes V memoro sedes A memores edes e 1366 nam
 qui I. Scaliger de emend. temp. II p. 73 sq. edit. II nāq. V
 nanque A Nam quae e || solem e solon VA || aethere e aethrae
 V aethera A || uolui A uului V 1367 lunae A luna V
 1368 momentaque A momenta quae V 1369 proluxa e omit-
 tunt VA || decennia V decentia A 1370 Cecropea e correxit
 V Cecoprea A 1371 inseuitque Schraderi commentarius Ber.
 inseditque VA u. 1373 in margine habet V; hoc loco omittit,
 post u. 1374 praebet haec: exordia sumpsit ab anno A 1373 et V
 sed e || primaeva Meton v primeuam ton V primeuaton e
 1374 torreret e torret VA 1376 caeruleo e caerulea V ce-
 ruleo A 1377 hic est fons scripsi cf. Hermes XIII p. 360
 n. 41 hoc ut fontē V hoc et fontem A || unde e undae VA ||
 deduxit Grotius et duxit VA

- nauita, quom longum facili rate curreret aequor,
 et quom ruris amans telluri farra parenti
 1380 crederet: ingenti petat haec indagine semper 55
 seu qui uela salo, seu qui dat semina terrae.
 nec mora discendi, breuis hic labor et breue tempus
 poscitur, innumeros habet autem industria fructus.
 utilitas te certa manet, praenoscerē motus
 1385 si libet aërios et tempestatibus ipsis 60
 edere principium. te primum sponte procellis
 arcebis rapidis, te rursum principe fluctus
 uitabunt alii, si certis singula signis
 tempora discernas. nam mundi cardine uerso
 1390 ut stata raucisoni redit indignatio ponti. 65
 saepe etenim quamquam tranquillae noctis amictu
 mitia protenti requiescant terga profundi.
 doctus securam subducit ab aequore classem
 nauita et actaea retinet statione phaselum,
 1395 cum matutinae praesensit signa procellae. 70
 namque alias caelo cum tertia lumina Phoebus
 exserit, ille sali furit implacabilis horror,
 adfore quem pelago comitem sibi dixerat astrum.
 crebro quinta dehinc lux commouet Amphitriten,
 1400 saepe inopina mali clades ruit. omnia certis 75
 indiciis tibi luna dabit, seu lucis utrimque
 caesa facem, seu cum teretem concrescit in orbem.
 sol quoque uenturas aperit tibi saepe procellas,
 sidera producens et cum sale sidera condit.
 1405 Nec minus ex aliis aderit cognoscere motus 80

1378 quom *scripsi* quo VA 1379 et quom *scripsi* Et-
 quora V Et quot A Aequora e || ruris e raris V aris A || farra
 V fama A 1381 seu qui dat e seuo quid at V seuo quid
 at A 1382 hic v huc VAe 1384 praenoscerē V praenos-
 sere A 1387 rapidis VAe rabidis v 1388 signis Ae ignis
 V 1393 aequore Ae aequorē V 1396 alias v alia VAe
 1401 utrimque V utrūque A 1402 caesa A Cessa V || con-
 crescit A conressit V

aequoris et magnos caeli callere tumultus,
 quos det certa dies, qui longi tempore mensis
 astrorumque uice et mundi ratione trahantur.
 aeris inmadidi quiddam tellure creatum

1410 spiramenta uomunt. uis hoc cum fudit in auras
 uenarum, occulte patulo praetexitur agro
 insubiectum oculis terramque supernatat omnem:
 uuida materies, quam cum calor ignicomantum
 hausit stellarum, superas subducit in auras

1415 et concreta diu conpingit nubila mundo.
 si minor haec madidi substantia caespite ab imo
 subrigitur, tenues nebulae caligine fusa
 tenduntur caelo. uis autem sicciorelli
 cum fuit, in celeres dissoluitur undique uentos

1420 uicinumque sibi flabris dominantibus ultro
 aera propellit. si maior protinus umor
 consurrexit humo, pluuias quoque nubila fundunt
 et pluuiis late calor est pater. hic super imbres
 exprimit et ductum feruentis ab obice mundi

1425 respuit umorem. si moles magna utriusque
 occurset sibimet uelut obuia comminus agri,
 compulso aereo fragor intonat amplaque late
 murmura discurrunt pariter crepitantibus auris.
 hic inflictus item diuersorumque per aethram

1430 saepe superne furens inlisis fulgoris ignes

1407 quos *V* quid *A* || qui *Grotius* quid *VA* || tempore
Grotius tempora *VA* 1408 trahantur *A* tractantur *V* de
 uersibus 1409—1432 cf. *Hermes XVI p. 128 n. 90 u.* 1409
 omittunt *VA* 1409 inmadidi *e* immadidum *v* 1410 fudit *V* fundit
A 1412 insubiectum *V* in subiectum *A* || supernatat *v* super
 notat *VA* supernotat *e* 1413 uuida *N. Heinsius* *Vulta V*
Multa A *Multaq; e* 1417 nebulae *A* nubule *V* 1419 dis-
 soluitur *A* dissoluit *V* 1422 humo *A* umo *V* 1424 et
 ductum *Schaubachius* et ducta *VAe* || ab *Schaubachius* ut *VAe*
 1426 sibimet *A* simet *V* 1427 compulso *correxi* compulso *A*
 compulsa *V* 1430 inlisis *V* illisis *A* illiso *e* || fulgoris (*ex*
 fulgoris *mutauit A*) *VAe* fulgoris *v* cf. *progr. Erfurt. a. 1882*
p. XIII

excludit rutili totamque uolantibus aethram
 praestringit flammis et caelum sulfure odorat.
 omnibus his genetrix tellus et caespites ab imo
 ducuntur superi motus. ipsa ignea mundi

1435 lumina, flammigero Phoebus temone coruscans 110
 et quae noctuagos attollit Luna iuuenos,
 his peperere malis exordia. namque deorum

1440 mouit humum cum forte calor, laxata repente 115
 spiramenta soli uenas procul altaque pandunt
 uiscera telluri. bibit imum terra calorem
 desuper et madidum tepefactus caespes anhelat.

1445 aeris hos motus rabiemque uolubilis undae, 120
 flabra procellarum, mundani tramitis iras,
 praesentire decet. cape sollers singula mente
 praeceptisque uirum sitientia pectora pande.

1450 Cynthia cum primum caelo noua cornua promit, 125
 cautus utrimque deam circumspice, namque reuetae
 nequaquam semper similis lux inuit ortum,
 sed species diuersa trahit uarioque notatur

formarum. primi cum surgit luminis igne, 125
 tertia cum rutilat, cum maior sideris aethram
 scandit et aeras quarta face luminat oras,
 ingredientis erit plene tibi nuntia mensis.

1455 pura sit ut foedis ab sordibus, adfore dicet 130
 clara serena diu. tenui surrexerit autem
 si face et ignito suppinerit ora rubore,
 turbida certantes conuerrent aequora cauri.
 luminis ista dehinc si crassior adque retunsis

1432 sulfure A sulphore V sulfure e 1434 motus v metus
 VA e 1435 flammigero e flamigero VA 1436 iuuenos
 VA e iugales v 1437 peperere e perere VA || deorum VA e
 deorsum v cf. *Hermes XVI p. 131 n. 92* 1442 rabiemque
 V rabieque A 1453 erit plene e eritq. lene VA 1454 fulserit
 V fulxerit A 1458 conuerrent V conuertent V || cauri v
 chauri VA e

- 1460 cornibus ingreditur, si quarti sideris ortu
percussi tenuem protendat corporis umbram,
imbribus aut zephyris hebetabitur, arguet ultro
flabra noti aut pluuias. nam crassus desuper aer
cornua caeca premit, notus uuidus aera cogit. 135
- 1465 tertia si rursus protollat Cynthia cursus,
sic subrecta faces et acumina tenta coruscans,
ut nec curua quasi declinet cornua nec se
fusa supinato diducat lumine in auras:
occiduo zephyrum praedicet surgere mundo 140
- 1470 aut Libyae de parte notum. sin quattuor autem
Cynthia curriculis caelum subit adque coruscis 145
cornibus inmodice prostantibus exserit ignes,
uis proluxa salum ciet, ocus omnia cauri
marmora conuoluent, fera uerrent flabra profundum.
- 1475 istius in borean quod se sustollit acumen,
si curuum specie uelut adnuat, adfore caelo 150
saeua procellosi praedicet flabra aquilonis.
namque hoc urgeri sese adserit hocque grauari,
si luna alta tuens docet inclinariet alta.
- 1480 indice rursus eo ueniet notus, hanc ubi partem 155
pone supinari conspexeris inque reclinem
sponte habitum pandi, nam subrigat auster acumen
inferiore plaga. si lunam tertius ortus
proferat adque deae conuoluat circulus oras

1460 ortu *v* ortum *VAe* 1461 percussi tenuem *Grotius*
percussi ut tenuem *VAe* 1468 lumine in auras *A* luminen-
inauras *V* lumen in auras *ev cf. Hermes XVI p. 131 n. 93*

1470 Libyae *A* lybiae *V* 1472 prostantibus *v* prosstantibus
V prostrantibus *Ae* || exserit *Grotius* suserit *V* usserit *cor-*
rexit A 1473 uis *Grotius* uix *VA* || cauri *v* chauri *VAe*
1474 fera *A* ferra *V* || uerrent *V* uertent *A* 1476 specie *A*
speciae *V* || adnuat *correxi* anuat *V* annuat *A* || adfore *e* afore
V affore *A* 1479 si luna alta tuens *scripsi cf. Hermes XIII*
p. 363 n. 46 Sūma alte tuendo *V* Summa alte tuendo *Ae* hunc
uersum omittit v

- 1485 suffusus rutilo, mox tempestate sonora 160
 spumosum late pelagus canescere cernes.
 maior et haec rauci uersabit gurgitis undas,
 ipsa quoque inmodice si uultum luna rubescat.
 Contemplator item, seu plenum luminis orbem
 1490 Cynthia distendit, seu cum teres ambitus olli 165
 caeditur et mediae uelut indiga lucis utrimque
 sustinet obductae sibimet dispendia formae,
 cornua prima replens et cornua fessa dehiscens.
 induit ac qualem procedens ore colorem,
 1495 hunc perpende oculis, ipso monitore dierum 170
 signa tene ac totum discerne in tempora mensem.
 non unum deprehensa diem tibi signa loquuntur
 nec uulgo in cunctis adsunt praecepta diebus,
 sed quae signa nouo dederit nox tertia motu
 1500 quartaue, sustollat medios dum Cynthia uultus, 175
 durabunt caelo. medio quae edixerit ore
 ignis in plenos, hinc in dispendia rursus
 altera prouisae signantur tempora lunae.
 illa dehinc, donec germani luminis ignis
 1505 accedat Phoebe, mensis postrema notabunt. 180
 hoc, quod protento uehit ingens mundus inani,
 aera nomen habet; quod spirat caespite tellus,
 nubila dicuntur. caelum super aula deorum
 axe adamanteo conuoluitur. hic sua certis
 1510 sunt loca numinibus. borealis uerticis altum 185

1490 cum *V* tum *A* cf. *Hermes XVI p. 132 n. 94*
 1491 caeditur *V* ceditur *A* || indiga *A* indica *V* 1493
 fessa *VA* fissa *Grotius* 1494 induit ac qualem *A* Induit

ae
 † et aequalem *V* 1495 hunc *Grotius qui idem* hanc coniecit
 hanc *correxit V* hinc *A* 1497 deprehensa *VAe* deprensa
v. cf. Luc. Mueller de re metr. p. 253 1499 nox *v* mox *VAe*
 1500 dum *A* du *V* 1502 ignis *Ae* ignes *V* 1505 Phoebe
Ve Phoebo *A* Phoebae *v. cf. progr. Erfurt. a. 1882 p. XII sq.*
 1506 uehit *V* uelut *A* 1508 caelum *V* celsum *A* 1509 axe
 adamanteo *Schraderi commentarius Berol. Hauptius (Hermes*
VII p. 13) axea denteo *VA*

regia Saturni. qua siccior annus anhelat
aestatis rutilo, calida stat Iuppiter aethra.
inmodicus terram qua desuper ignis adurit,
Gradiuo incolitur. brumalis pulsus habenas

1515 qua Solis redigit, pulchro Venus optinet astro.
ast ubi demerso latet ater circulus orbe,
cessit Mercurio locus umbrifer. his super amplas

1520 quinque tenens zonas certo uia feruida Soli
limite decurrit. tum Lunam nubila propter,
exhalantis humi qua spiramenta madescunt,
ima uehunt caeli. lux it dum fusa frequenter
desuper in nubes, rutilantis lampada lunae
pascitur umore et uarias dea lumine formas
exprimit inserto. sic crebro denique Phoebe

1525 nubibus ambiri, cum subsint nubila lunae,
creditur. hanc quotiens includere circulus ergo
spectatur, proprio succedunt ordine signa:
ille alias trino conuoluit tramite lunam

1530 et geminus plerumque meat, solet unicus idem
cingere. si simplex circumuersabitur orbem,
signa procellarum certissima, signa sereni
praeferet; abruptus subito praenuntiat euros.
marcescens tenui sensim caligine et aethra
digestus patula docet undis adfore pacem.

1511 anhelat e hanelat V anhelat A 1513 terram v terra
VA e 1515 optinet V opprimet A 1516 ast ubi demerso
V om. A || ater V om. A 1517 cessit Mercurio V om. A ||
umbrifer VA imbrifer e cf. *Hermes XVI p. 133 n. 95* || his e
hi V hic A 1518 quinque tenens v quinque tenet (? V) Ve
om. A 1519 tum lunam Grotius cum luna V om. A || nubila
e inubila V om. A || propter V om. A 1520 exhalantis V
exhallantis A 1521 lux it dum fusa Grotius luxit dum (?)
frustra V luxit (*trium litterarum spatium uacuum*) frustra A
1525 ambiri cum subsint V ambicum (*duarum litterarum
spatium uacuum*) subsint A 1528 alias trino V ab austrino
A 1530 orbem VA e orbis v cf. *Hermes XVI p. 133 n. 96*
1532 abruptus v abruptos V abruptos A e 1533 marcescens
e marcens VA || tenui v tenuis VA e

535 si duo se lunae circumfudere, repente 210
 maxima uis pontum, uis uerret maxima terras
 maioresque dehinc agitabunt stagna procellae,
 si trinus rutilum constrinxerit ambitus orbem;
 et magis inmodica formidine saeuiet auster,
 540 zonarum taeter fuerit si tractus in aethra. 215
 denique dirumpant si sese cingula lunae,
 ultima tempestas ruet imi gurgitis aestum.
 Solis quin etiam, solis tibi cura uidendi
 sit potior, solem melius praeuisa sequuntur
 545 astrorumque duci monstrata tenacius haerent, 220
 siue ille occiduas uergat decliuis in undas
 seu se luciferis reparabilis exserat oris.
 istius ingentes radii caliginis atrum
 et nebulosarum tractus piceos tenebrarum
 550 lumine disiciunt, cum per chaos umbriferum uis 225
 flammea peruasit. cum se per noctis amictus
 inserit aerae fulgor facis, ille calore
 pigra mouet, stimulat rutilis torpentia flammis.
 Sol sopita animat, Sol dura obstacula primus
 555 curru adamanteo reserat pater. efflua Phoebus 230
 igne inhibet, Phoebus radiis densata relaxat.
 at cum flammigeri cedit uis inclita solis,
 lucis egens, crassaeque deus latet obice nubis,
 et caelo et pelago magnos ait adfore motus.
 560 non hic, cum primos educet gurgite uultus, 235
 ceu picturato diuersos ore colores
 proferat. haut etenim tali tibi sole reuecto

uersus 1543 inscribitur SOL VAe 1545 astrorumque A
Austrorumque V || tenacius e tenauus V te nauus A || haerent
V haerens A 1550 disiciunt scripsi difficiunt Grotius dis-
piciunt V despiciunt A difficiit e cf. progr. Erfurt. a. 1882
p. XII 1551 se per Grotius semper VAe 1552 calore
V calori A 1553 stimulat Grotius simulat V simul at A
1544 animat A animet V 1556 relaxat A relixit V 1560 primos
educet v primo seducet Ve primo subducet A 1562 sole
reuecto V sydere uecto A

- mitia iam caeli fas expectare serena.
 et si tranquillo conuexa cucurrerit astro
 1565 indideritque facem ponto deus integer, ora
 nube carens purusque comas et splendidus orbe,
 conuenit eoae faciem praesumere lucis.
 sed non ora cauo similis medioque recedens
 orbe quasi uel si radios discingitur ultro,
 1570 figat ut australem porrecto sidere partem
 aut borean rigidi iaculetur luminis igne,
 et uento et pluuiis reparata in luce carebit.
 Denique per flammam procul adque incendia Solis,
 ipsa dei cedunt blandi si lumina, sollers
 1575 tende oculos, certa hoc ducentur signo magistro.
 et ne sanguineus late rubor inbuat ora,
 qualia protractu uaga nubila saepe rubescunt,
 aut ne labenti piceus color abdat amictu
 lampada, quaere diu. si taetro crassior orbe est,
 1580 uescet pluuiis tellus inflataque celsas
 aggere deuicto superabunt flumina ripas.
 ignea si fulgor percurrit plurimus ora,
 flamina crebra salis quatient uada, flamina terras
 conuerrent omnis et duri flabra aquilonis
 1585 siluarumque comas et celsa cacumina flectent.

1564 astro *Grotius* austro *V* astro (*deleuit A*) austro *A*
 1565 facem *A* face *V* || ora *VA* ara *e* atra *v* 1566 comas
N. Heinsius coma *VAe* || orbe *VAe* orbem *F. Matthiae*
 1567 faciem *V* facem *A* 1571 aut *VAe* ac *Grotius* || iaculetur
V iaculentur *A* || igne *V* *post duarum litterarum spatium ua-*
uum ne *A* 1572 in *VA* *deleuit Grotius* 1573 solis *v* solers
VAe 1574 sollers *v* solis *VAe* 1575 magistro *V* sinistro *A*
 1577 protractu *e* protactu *V* pro (*quinque litterarum spatium*
uacuum) tactu *A* || saepe *V* om. *A* 1578 labenti *e* libenti
V liuenti (?) *A* || abdat *V* abdit *A* 1579 quaere *V* qua ore
A || taetro *e* retro *VA* 1580 uescet *V* Versetur *A* || inflata-
 que celsas *V* om. *A* || *hic finitur Aratus V u. 1582—1749*
leguntur post descriptionem orbis terrae A || 1583 flamina *v* flu-
 mina *A* Elamina *e* || flamina scripsi *cf. Hermes XVI p. 133 n.*
 97 flumina *Ae*

uis simul amborum si uultum solis oberret,
cuncta noti quatient, imbres procul arua rigabunt.

- 590 ut coeunt radii nebuloso! cetera quippe 265
pars Hyperioniae rutilat facis hicque comarum
uis confusa micans mundo sua lumina praestat.
hic globus ater item liuentia nubila cogit.
595 in conuexa redit, tum caelo rursus aperto, 270
cum ruit, opposita uultum caligine condit:
omnibus his signis in terram defluit imber
plurimus. interdum tenuis praeuertere nubes
uisa deum. haec celeri si praesurrexerit ortu
600 ipseque pone sequens radiorum luce carere 275
cernatur, nimbis ingentibus arua madebunt.
at matutini si Phoebum litoris acta
maiores solito produxerit adque per aethram
marcenti similis defluerit extimus orbis
605 adque dehinc scandens minuat iubar igniferum sol, 280
pura serena aderunt. namque olli gurgitis aer
crassior inmodicum surgens diffuderat orbem
et iam se tenero sustollens tramite caeli
610 cum madefacta dies sub tempestatibus horret, 285

1587 cuncta noti quatient imbres e } iacca (sic!) nocti
quaties indes A 1593 item e iter A || nubila e correxit A 1599 si
v om. Ae || praesurrexerit e pressus surrexerit A || ortu Grotius
ortum Ae 1601 cernatur v Letatur A Certatur e 1602 Phoebum
litoris Grotius Phoebum in littoris A 1603 adque (atque
e) per e ad ap A 1605 adque dehinc scripsi cf. progr. Erfurt.
a. 1882 p. XI sq. abcade hic A Alta dehinc e || iubar e uiuat
A || igniferum e igniparum correxit A 1606 serena v
secene A serene e || olli e orri A 1607 inmodicum (immodi-
cum) Grotius i modicum A || surgens v om. Ae || diffuderat v
correxit A diffunderat e 1608 se Grotius si Ae 1609 oblitum
e Obliquum A 1610 dies Grotius die A

- pallidus ora cadens promittit pura serena.
 displosis etenim per apertam nubibus aethram
 ora laboranti similis languentia pallet
 et disiectarum moles late nebularum
 1615 indicat exuti faciem clarescere mundi. 290
 quin nascente die uenturos conuenit imbres
 noscere, cum proni procul ad confinia caeli
 deferri piceo spectaris nubila tractu.
 et cum declinant radii se partem in utramque
 1620 lucis in occasu, nox ut serat algida rores, 295
 imber erit. puras si Phoebus condat habenas
 et Calpetano tranquillum gurgite lumen
 tinguat et inlapsum nubes ignita sequatur,
 noxque diesque dehinc uenturi rursus Eoi
 1625 nimborum expertes et tempestatibus atris 300
 durabunt. sed cum radiis marcentibus ardor
 languet et in tenui tenduntur acumine frustra
 Phoebei crines, nimbos aget atra procella.
 talis et obducti cernetur forma diei,
 1630 qualem fraternos subtexens luna iugales 305
 lucem hebetat: subit haec superi sacra lumina solis
 inferior mediaeque interstans lampadis orbe

1611 cadens e calens A || pura e para A 1612 displosis
 e diplosis A || etenim e sed enim A 1614 disiectarum e dis-
 sectarum A 1615 exuti e et uti A || clarescere e calor
 ascere A 1616 quin v Cum A Qui e 1617 noscere e
 om. A 1618 deferri v om. A De feri e || spectaris e spectantis
 A 1620 occasu e hoc casu A 1621 puras e primas A ||
 condat Grotius condit A 1623 tinguat e tingat A || inlapsum
 correxi illapsum Schraderi commentarius Berol. in lapsum A in
 lapsu e 1624 noxque e Nanque A 1625 expertes e et ptes
 A cf. Hermes XIII p. 359 n. 37 et XV p. 182 n. 51 1626 cum
 e dum A 1627 languet e langueat A || in v om. A e || tenui
 e tenuat A 1630 fraternos e nox fratrem A 1631 hebetat
 v habitat A e 1632 inferior e inferius A || interstans v uter
 trans A inter stans e

arcet flammigeræ radium facis. haut tibi rursum,
cum matutinos molitur lucifer ortus,

1635 ebria sanguineae subuoluant uellera nubes; 310
namque grauis caelo fundetur protinus imber.

Nec si sole procul rutila inter stagna morante
emineant radii, radios quoque crassior umbra
contegat, ille dies pluuiis uentoque carebit.

1640 quin erit imber item, si solem circulus ater 315
ambiat exortum. maior se denique nimbus

urgetur caelo, maior sola perluet imber,
circumfusa adeo si cingula nescia solui
seruarint taetrae speciem torpentia molis.

1645 saepe etiam Phoebos nubes percussa rubescit 320
et meditata dei formam procul igne recepto

concepit effigiem, simulato luminis orbe.

1650 id qua parte poli spectaueris, adfore ab ipsa 325
parte tene uentos. tamen haec, tamen omnia semper
decedente die melius uentura docebunt.

Conuenit hic etiam paruum praesepe notare.

id nubi nomen, quae cancro obuoluitur alto,
Graecia docta dedit. duo propter denique asellos
suspice, quorum alius septem uicina trioni

1655 astra adolet, tepidum procul alter spectat in austrum. 330
in medio quod nube quasi concrescit adacta,

1633 arcet e om. A || flammigeræ v flamiger A flammigere
e || radium e aera dium A || haut Grotius aut Ae || tibi rursum
e abi rufum A 1635 ebria sanguineae v Et nasam ganea
A Ebria sanguinea e 1636 fundetur e fundo cur A 1637 rutila
inter e rutilantis A || stagna e anga A || morante (correxit A)
Ae 1638 radios e radio A || crassior e rasiior A 1640 erit
e nent A 1641 exortum e exortam A 1643 adeo e dea
A || si cingula e sic ingula A 1644 seruarint scripsi cf. Hermes
XIII p. 361 n. 42 item Schraderi commentarius Berol. seruarent
Ae || taetrae (tetre) e ta eo A 1646 dei e die A || igne e ore
A 1648 qua e qd A || spectaueris e pectaberis A || adfore e
affore A u. 1651 inscribitur Aselli Ae 1651 praesepe v
prerepe A presepe e 1652 quae e q A 1655 tepidum e
termum A 1656 concrescit e concessit A

- id praesepe uocant. porro hoc praesepe repente
 si sese ex oculis procul auferat, ardeat autem
 congruus aeriis late rubor ignis asellis,
 1660 nequaquam tenues agitabunt stagna procellae. 33
 at si sideribus similis lux duret et illi
 taetra sit effigies, cadet altis nubibus imber
 lenior et parco mox tellus rore madebit.
 sed boreae si parte trucis uelut indiga iustae
 1665 stella facis lento marcescere cernitur igne, 34
 et procul alterius iuba late flagrat aselli,
 protinus Aethiopum surget conuallibus auster.
 at regione noti si lucem stella senescat,
 saeuus Riphaeis aquilo crepitabit ab oris.
 1670 Quin et terrenis cape rebus certa frequenter 34
 signa procellarum. nam cum traxere tumorem
 aequora prolixum, cum litora curua resultant
 sponte procul neque caeruleus colliditur aestus,
 aut cum proceris uertex in montibus ultro
 1675 perstrepat aerium, uentos instare docebunt. 35
 Et cum parua fulix trepido petit arua uolatu,
 stagna sinens, longasque iterat clangore querelas,
 indicat insanis freta mox canescere uentis.
 denique cum caelo tenduntur pura serena,
 1680 saeuitura polo sunt flamina, primus in ipsa 35
 mox picturati cum uertit pectoris artus

1657 id e in A 1658 auferat *Grotius* aufert A auferri
 e auferet v 1662 cadet e ruet A 1663 parco e pars eo A || rore
 madebit e rorem adebit A 1664 iustae v iuste Ae 1666
 alterius e agitenus A 1668 at e A A 1669 Riphaeis e
 Riphaisa (*deleuit* A) Rhipheis A || crepitabit e trepidabit A
 u. 1670 *inscribitur* Venti Ae 1671 cum traxere tumorem e
 contraxe humor A 1673 caeruleus v ceruleas A ceruleus e
 1675 uentos e uentus A 1677 clangore e langore A 1679
 serena e sereno A 1680 saeuitura v Seruit ura A Serui-
 tura e 1681 picturati e picea rati A || cum uertit *scripsi*
cf. Hermes XIII p. 361 n. 43 conuertit Ae

sturnus edax, premat ut tenues uis obuia plumas
et ne post tergum pateat penetrabilis euro.

1685 Latipedemque anatem cernes excedere ponto 360
saepius et summa nebulas se tendere rupe,
iamque super latices florum uolitare senectam
stellarumque comas rumpi procul, aethere celso
decidere in terras, rutilarum spargere crines
flammarum et longos a tergo ducere tractus:
1690 inde etiam uentos mox adfore praemonet usus. 365

Quodsi diuersis se passim partibus ignes
excutiant, uerret pelagus sine fine modoque
turba procellarum, si duri limite ab euri,
si regione noti, si lenis parte fauoni
1695 aut de Bistonio mundi procul axe coruscat. 370

Si repetant ueterem ranae per stagna querelam,
uellera si caelo uolitent, si discolor Iris
demittat gemino se fornice, circulus albam
si stellam taeter uelut ambiat, aequora propter
1700 si crepitent uolucres, si gurgite saepius alto 375
pectora mersentur, si crebro garrula hirundo
stagna adeat, rutilae cum sunt primordia lucis;
si matutinas ululae dant carmine uoces,
improba si cornix caput altis inserit undis,
1705 flumine terga rigans, si saeuit gutture rauco, 380
plurimus abruptis fundetur nubibus imber.

Imber erit, latis cum bucula naribus auras
concepit, et late pluuiis sola cuncta natabunt,

1682 tenues e tenus A 1683 post tergum e postergam
A' 1684 Latipedemque v Lata pedemque A Latipedem quae
e || excedere e exedere A 1685 se tendere e ascendere A
1686 senectam e senetiam A 1690 usus e arui A 1692
uerret e uertet A 1693 euri e eari A 1694 fauonii cor-
rexit A fauonii e 1696 repetant N. Heinsius cf. praef. p. XIX
repetunt A e 1701 hirundo e irundo A 1702 stagna adeat
e si (quinque litterarum spatium uacuum) adeat A || sunt Gro-
tius sint A 1703 ululae dant e hululae dent A 1707
bucula e buccula A

- cum proprias sollers sedes formica relinquet.
- 1710 oua cauis ecfert penetralibus, aspera quippe 385
 tempestas gelidusque dies et frigidus aether;
 inserit internis terrarum sedibus aestus.
 pectora cum curuo purgat gallinula rostro,
 agmine cum denso circumuolitare uidetur
- 1715 graculus et tenui cum stridunt gutture corui; 390
 cum procera salum repetit clangore frequenti
 ardea, cum paruae defigunt spicula muscae
 et si nocturnis ardentibus undique testis
 concrescant fungi, si flammis emicet ignis
- 1720 effluus aut lucis substantia langueat ultro: 395
 conuenit instantes praenosceret protinus imbres.
 denique cum patulum torrens Vulcanus ahenum
 scintillas flamma circumlabente relinquit;
 si notus humentis Libyco ciet aethere nubes
- 1725 siue imum ad montem nebularum crassus amictus 400
 tendatur, summo nudentur uertice saxa;
 et qua pontus item freta per distenta quiescit,
 nubila si longo se procumbentia tractu
 diffundunt: caelo et Thetidi terrisque supinis
- 1730 pax aderit, nusquam mundo ruet effluus imber. 405
 Sed cum tranquillo tenduntur clara serena
 sub Ioue, uenturae praenosceret signa procellae

1710 oua v Quaque A Qua e || ecfert scripsi cf. *Hermes XIII p. 362 n. 44* effert A haec fert e 1712 sedibus A reditus e cf. *Hermes XV p. 182 n. 52* 1715 graculus e Gracchulus A 1716 clangore e langore A 1717 ardea e Ardua A 1719 concrescant *Grotius* Concrescunt A 1721 conuenit e Cum uento A || protinus e proxim (*del. A*) protinus A || imbres e imber A 1722 torrens v torret Ae || ahenum v ah (*del. A*) ahenum A aenum e 1724 humentis e humentes A 1725 siue imum *Grotius* si nimum A || amictus e amictu A 1728 procumbentia e copum bretia A 1729 caelo et Thetidi A caelo Thetidi *Grotius* cf. *Hermes XVI p. 134 n. 98* 1730 pax aderit nusquam e pando anus quam A post u. 1730 lineam uacuum habet A 1731 clara *Schraderi commentarius Berol.* castra A || serena e sereno A 1732 sub Ioue uenturae e subia uenentur A

- conuenit ac rursum, cum perfurit aeris horror,
 inspice, quam referant terris pelagoque quietem.
 1735 inter prima tamen paruum praesepe notatur, 410
 arduus excelso quod cancer cardine uoluit.
 hoc, cum concretus tenuari coeperit aer,
 discutit inpositae late sibi molis amictum.
 namque sereniferi patet hoc in flabra aquilonis
 1740 comminus et primo purgatur flamine uenti 415
 tempore. tum proprium modulatur noctua carmen,
 tum uespertinum cornix longaeua resultat,
 tum corui crepitant et ouantes gutture rauco
 agmina crebra uocant, tum nota cubilia laeti
 1745 succedunt pariter, tum pinnis corpora plaudunt. 420
 Tunc et Strymonias circumuolitare repente
 suspicies per aperta grues, ubi mitior annus
 sponte procellosum disiecerit aera caelo.
 tunc quoque, cum stellis hebes est lux omnibus ultro
 1750 nubila nec crassos circumduxere meatus, 425
 ut iubar occulerent flagrantibus obuia flammis,
 nec caligo inhibet rutilantis lampados ignis,
 orbe nec expleto sacra sidera luna retundit,
 sed iam sponte sua stellarum lumina marcent:
 1755 conuenit hibernae praenosceri dura procellae. 430
 nubila si caelo consistere, nubila ferri
 sique superfundi sibimet suspexeris ultro,

1734 referant *e* refrenent *A* 1735 paruum *e* prauum *A* ||
 praesepe *v* praespecta *Ae* 1737 hoc *e* hac *A* 1738 molis *v*
 mollis *Ae* 1740 comminus (cominus) *Grotius* Cum minus
A || purgatur *e* purgantur *A* 1741 tum *L* cum *A* || proprium
Grotius propior *A* proprio *L* *u.* 1743 *om.* *A* 1743 ouantes
L ouantia *e* 1744 tum *Le* uel *A* 1745 pinnis *A* pennis *L*
 1746 Strymonias *Le* Strymonia *A* 1747 aperta *A* arta *L*
 1751 occulerent flagrantibus *A* occurrent fragrantibus *L* 1752
 ignis *L* ignes *A* 1753 sacra sidera *Le* saes sydera *A* || re-
 tundit *L* recundit *A* 1754 stellarum *Le* stellas ut *A* 1755
 dura *A* signa *L* 1757 suspexeris *Lv* suspexerit *Ae*

- gramina si carpit semesa petacius anser,
 si nocturna tibi cornix canit, hesperus aethra
 1760 cum redit, innumero si cantu graculus instat, 435
 si matutino fringuilla resultat ab ore,
 si fugiunt uolucres raptim freta turbida Nerei,
 orchilos infestus si floricomis hymenaeis
 ima petit terrae, si denique paruus erithæus
 1765 succedit trepide scruposae concaua rupis, 440
 Cecropias si pastus apes uicinus ob ipsa
 castra inhibet florumque simul libamina maestae
 proxima decerpunt, si Threiciae per aperta
 sponte grues trepidant nec sese audacibus aethrae
 1770 committunt pinnis, ut longos saepe uolatus 445
 formauere super, si soluit aranea casses,
 tenuia si toto uehit auster licia caelo:
 mox tempestates et nubila taetra cientur.
 Quid maiora canam? cinis en, cinis ipse, repente
 1775 cum coit, albenti nix terras uestit amictu. 450
 nix operit terras, rutilis ubi lumina prunis
 summa rubent errantque breui caligine crassae
 interius nebulae et denso iam fomes in igni
 marcescit penitus. pluuios mox arguet austros,
 1780 induit inmodicis cum semet floribus illex. 455
 indiga nam suci ligno natura rigenti est
 et cum flore nouo, cum brachia glande grauantur,

1758 gramina *A* tramina *L* || semesa petacius *v* se mens
 apetat ius *A* semensa petacius *Le* || anser *A* anfer *L* 1760
 innumero *v* in numero *Ae* innumeres *L* || graculus *e* gracchulus
A gragulus *L* 1761 fringuilla *e* pinguilla *A* frinquilla *L*
 1762 raptim *A* rapti *L* || Nerei *Le* Nesei *A* 1763 hymenaeis
 e hymineis *A* 1764 petit *e* pete *A* 1765 trepide *scripsi*
cf. progr. Erfurt. a. 1882 p. XII trepidae *Ae* || scruposae *e*
 sa ruposae *A* || rupis *e* puppis *A* 1769 grues *A* graues *L* ||
 audacibus *L* audacius *A* || aethrae *Le* aethra *A* 1770 pinnis
A pennis *L* || longos *v* longus *Ae* longos *L* || uolatus *A* uolatur
L 1772 licia *e* litia *A* 1774 cinis en cinis *Grotius* cinis
A 1776 prunis *e* primis *A* 1777 breui *e* breues *A* || cras-
 sae *Grotius* crassa *A*

- uentis caeli sibi nutrimenta latenter
 sponte operata docet. quin et lentiscus amara
 1785 indicium est pluuiis. ter fetum concipit arbos 460
 terque nouos genetrix fructus alit ipsaque trino
 flore renidescens tria tempora prodit arandi.
 ter prorumpentis scillae teres erigitur flos
 sulcandique solum ter monstrat tempus adesse.
 1790 Sic et crabronum rauca agmina si uolitare 465
 fine sub autumnii conspexeris aethere longo,
 iam uespertinus primo cum commouet ortus
 uergilias pelago, dices instare procellas.
 sique sues lentae, si lanae sedula nutrix,
 1795 si capra dumosis errans in saltibus ultro 470
 in Venerem pergat, quippe ollis uuidus aer
 excitat internum per uiscera mota furorem:
 et tempestates et nubila protinus atra
 adfore praecipies. quin et gaudebit arator
 1800 quique solum iustis uersabit mensibus anni, 475
 plebe gruum prima, gaudebit tardus arator
 agmine pigrarum: sic quadam lege deorum
 his comes est imber. pecudes si denique terram
 lanigerae fodiant, caput at tendatur in arcton,
 1805 cum madidus *primum* per marmora turbida condit 480
 pleiadas occasus, cum brumae in frigora cedit
 frugifer autumnus, ruet aethra concitus imber.
 at ne perruptis terrarum dorsa lacunis
 infodiant pecudes, si uasto uiscera hiatu

1783 uentis e huuentis A 1785 ter fetum (foetum e) e
 terre cum A 1786 trino e trinos A 1787 renidescens e
 reniscunt A 1788 teres e tener A 1790 uolitare e uoli-
 tasse A 1794 si lanae e syllanae A 1796 uuidus e hu-
 uidus A 1799 praecipies v percipies A praecipites e || quin
 et e qui nec A || gaudebit e gaudebis A 1800 iustis v iusti
 A e 1802 sic v si A e || deorum e dearum A 1803 terram e
 terra A 1804 at Grotius aut A || arcton v arcum A arctum e
 1805 *primum addidi cf. Hermes XVI p. 123 n. 72 om. A e*
 1806 Pleiadas A pliadas e 1808 at ne v Anne A An ne e

- 1810 discutiant terrae, ueniet uis aethere toto 485
 dira procellarum, nix omnis uestiet agros,
 nix herbas laedet teneras, nix uret aristas.
 at si contigerit plures ardere cometas,
 inualidas segetes torrebit siccior aer.
- 1815 nam quae prorumpunt naturae legibus ultro 490
 spiramenta soli, si iustus defuit humor,
 arida, per caelum surgentia, desuper aethrae
 ignescunt flammis mundique impulsa calore
 excutiunt stellas et crebro crine rubescunt.
- 1820 Contemplator item: si longo plurima ponto 495
 agmina festinant uolucrum solidamque frequentes
 succedunt terram, sterilis desaeuiet aestus
 ac sitient agri. nam qua circumflua tellus
 adluitur pelago, coquit altas siccior aer
- 1825 caespitis arentis uenas citiusque calorem 500
 sentit humus succincta salo. fuga protinus ergo
 est auium in terras; pauet, has ut uiderit, aestus
 agricola et sicco iam deflet mergite culmos.
 sed si tum modico producant agmina ab undis
- 1830 nec trepido passim uersent conuexa uolatu, 505
 laetitia est duris pastoribus, adfore parcos
 praesumunt imbres. sic in contraria semper
 uota hominis agimur nostrique cupidine fructus
 poscimus alterius dispensia. denique et ipsa
- 1835 sollers natura et rerum genitabilis ordo 510

1810 discutiant *v* Disijciant *A* Diffutiant *e* 1812 herbas
e herbas *A* 1813 ardere *v* ardore *A* *e* 1815 prorumpunt
e perrumpunt *A* 1818 ignescunt *e* ignescent *A* 1822 suc-
 cedunt *e* succedunt *A* || aestus *e* aestas *A* 1823 ac sitient *e*
 assicient *A* 1824 siccior *e* sicior *A* 1825 uenas *A* uentis
e cf. *Hermes XVI p. 134 n. 99* 1826 succincta *Grotius* sic
 cincta *A* 1827 est *e* Festa *A* || has *Schraderi commentarius*
Berol. hos *A* 1828 deflet *e* deflet *A* 1829 si tum modico
v si imodico *A* si modico *e* || ab undis *e* abundas *A* 1831
 parcos *e* sarcos *A* 1834 poscimus *e* Poscimur *A*

certa suis studiis adfixit signa futuri.
namque et ovis cupido si gramina tondeat ore,
insaturata cibi, decerpens latius agros,
pastor id indicium pluuiialis frigoris edet.

- 1840 et si persultans aries lasciuius herbas 515
adpetat aut sese sustollant saltibus haedi
uel si iuge gregi cupiant haerere nec usquam
matribus abscedant et si sine fine modoque
pabula delibent, cum tutas uesper adire
1845 conpellat caulas, monstrabunt adfore nimbos. 520

Bubus arator item trahit atrae signa procellae,
lambere si lingua prima hos uestigia forte
uiderit aut dextrum prosternere corpus in armum,
uel si prolixis auras mugitibus inplent,
1850 pascua linquentes uix uespere. dat capra moti 525
rursum signa poli, cum spinis ilicis atrae
multa inhiat. docet haec eadem sus horrida caeno,
gurgitis inluuie si saepius inuoluatur.

- 1855 adfectansque locos hominum lectumque laremque 530
sponte petens crasso consurgere nubila caelo
praemonet. id parui cum stridunt denique mures,
cum gestire solo, cum ludere forte uidentur,
portendunt tibimet; canis id praesentiat, ultro
1860 tellurem fodiens. tamen haec, tamen omnia rerum 535
adfore uel primo nimbos mox sole docebunt,

1836 certa suis e certas uis A 1837 ovis e uis A 1838
insaturata cibi e insatus atacibis A 1839 id v et A om. e
1841 adpetat Grotius appetit A 1843 abscedant v ascen-
dant A abscedant e 1844 uesper adire v uespera dire A e
1845 conpellat (Compellat) e Compellas A || nimbos e enim bos
A 1847 lingua v linguam A e 1848 aut e ad A || in
armum e ina pinum A 1851 spinis v pinis A pinnis e 1852
caeno e cena A 1854 lupus e lusus A 1856 petens v
potens A e 1859 id praesentiat ultro scripsi cf. Hermes XIII
p. 362 n. 45 idi rentia adultis A id praesentia ultro e

uel cum curriculis lux ibit coepta secundis,
tertius aut uerso cum uenerit ortus Olympo.

Non spernenda tibi sunt talia, sed memor uni

1865 adde aliud semper; si tertia denique signa 540
proueniant, firmo uenturum pectore fare.

et transactorum sollers componere mensum
signa laborabis; si confluxere reperta,
nequaquam trepidare pudor persuadeat ullus.

1870 astrorum lapsus, astrorum protinus ortus 545
discute, si casus similis et stella per aethram

prodidit. exacti iam summa crepuscula mensis
et surgentis item primordia conscius artis

1875 caeca latent. lucis haec semper semet in octo 550
in scia lunaris tendunt facis: ipsa fideli

perquires studio et siquid tibi forte repertum,
pluribus indiciis sollers fulcire memento.

1864 talia *v* alia *A e* 1866 pectore *e* peccat ore *A*

1867 et transactorum *v* Errans actorum *A E* tranfactorum *e* ||
p mensium

mensum *e* mensum *A* 1868 si confluxere *Grotius* si sic flu-
xere *A* 1869 trepidare *e* trepida *A* || pudor *e* pudor at *A* ||

ullus *Grotius* ullos *A* 1874 sacrae *e* sacre *A* || mensum *e*
p mensium

mensum *A* 1877 perquires *A* perquire *L* || tibi *v* sibi *A L e*

post uersum 1878 *duabus lineis uacuis interiectis* Ruffi Festi

Aratus explicit. Incipit eiusdem orbis terrę *A RVFI FESTI*

ARATVS EXPLICIT INCIPIT EIVSDEM ORBIS TERRAE

FELIX *e*

INDEX

NOMINVM ET RERVM MEMORABILIVM.

- aequor 781
 aequora 1699
 aerea saecula 340
 aerium 1675
 aestus 1822. 1827
 aetas argento deformis 318
 Aethiopes 1667
 Agenoreum ostrum 345
 Alcides 382. 890
 Alcyone 580
 ales *cygnus* 633. 691. 692. 959
 coruus 901 Jouis 1008. 1105
 Alpinus gurgis 784
 Amphitrite 702. 1399
 Amphitryoniades 178
 anas 1684
 Andromeda 460. 465. 471. 520.
 538. 557. 563. 769. 956. 958.
 1156. 1194. 1278.
 anguis 148 *ophiuchi* 235. 241.
 243. 1088 *hydra* 1005
 anguitenens 227. 1218
 anser 1758
 Anubis 283
 Aones agri 66 pastores 497/98
 Aonius Helicon 489
 apes 1766
 Aphidnae 372
 Apollo 622
 aqua 841
 aquarius 648. 827. 1049. 1261.
 1273
 aquila 1009. 1258
 aquilo 96. 116. 201. 401. 563.
 711. 950. 989. 995. 1477.
 1584. 1669. 1739
 ara 847. 859. 863. 885. 1259.
 1284
 aranea 1771
 Aratus 173
 Arcadicus tyrannus 258
 Arctophylax 257
 arctos 149. 200. 358. 391. 772.
 1804 utraque 138 arctoe
 101. 693
 Arcturus 270. 852. 1091. 1132.
 1306
 arcus 672. 985. 1148. 1216 *bis*.
 1218
 ardea 1717
 Argo 756. 765. 982. 1126.
 1247. 1250
 Ariadnaea corona 247
 Ariadnaeum caput 198
 aries 59. 508. 522. 774. 1002.
 1050. 1284. 1290
 aries 1840
 armiger Jouis 694
 arquitenens 684. 1048
 Ascraeae ualles 500
 aselli 1653. 1659. 1666
 asini 385
 Assyrius fucus 346
 Astraeus 279

- Atlanteum aequor 1076
 Atlanteus pontus 915
 Atlantides 604
 Atlas 574
 Attica uirgo 1046
 aues 1827
 aurea mala 180 saecula 294
 saecula 328/7
 auriga 421. 436. 437. 953.
 1235. 1242. 1294. 1296
 aurigator 405
 auritus 751
 Auson nox 102/3
 Ausonii priores 782
 auster 715. 772. 846. 852. 872.
 957. 962. 978. 986. 1081.
 1158. 1482. 1539. 1655. 1667.
 1772. 1779
 australes umbrae 719
 australia flabra 824
 australis pars 1570
 axis 62. 86. 121. 165. 255.
 367. 526. 558. 650. 703.
 734. 787. 870. 873. 952.
 974. 977. 989. 1012. 1160.
 1509. 1695
 Bacchus 197
 balteus *Andromedae* 521 Ori-
 onis 723. 1004 *uia lactea*
 945
 Bamyicii pisces 541/42. 646/45
 Bassarides 627
 Bellona 333
 Bistonius axis 1695
 Bootes 257. 273. 352. 849.
 1131. 1303
 boreale caelum 964
 borealia flamina 951
 borealis nertex 1510
 boreas 435. 549. 686. 719.
 771. 871. 873. 957. 1159.
 1475. 1571. 1664
 boues 1846
 bucula 1707
 Callisto 254
 Calpetana uada 1024
 Calpetanus gurges 1622
 camenae 72
 cancer 379 *bis*. 389. 893. 964.
 977. 1031. 1046. 1077. 1088
 bis. 1104. 1374. 1652. 1736
 canis 726. 749. 981. 1112.
 1231
 canis 1859
 capra 408. 414. 1236. 1297.
 capra 1795. 1850
 capricornus 56. 649. 652. 662.
 707. 823. 979. 1031. 1048.
 1244. 1252. 1260
 cardo 97. 121. 133. 255. 540.
 558. 653. 722. 771. 824.
 853. 1133. 1228
 Caria 455
 Cassiepia 450. 565. 1202
 Castor 373
 cauri 109. 1458. 1473
 Cecropea *prima syllaba cor-*
 repta 1370
 Cecropea ars 1370
 Cecropiae apes 1766
 Cecropii agri 66
 Cecropium bellum 373
 Celaeno 580
 Centaurea moles 983
 Centaurus 874. 894. 1151. 1214.
 1264. 1270
 Cepheis dextra 641
 Cepheus 440. 441. 687. 1161.
 1165. 1198. 1227
 Ceres 284. 398
 cetos 770
 cetosa uiscera 1299
 chaos 21. 1550
 Charon 211
 chelae 250. 388. 525. 1007.
 1047. 1128. 1142. 1146. 1188
 chelys 618. 632
 Chii *priore syllaba correpta*
 251. 1136

- Chimaera 490
 Chios 1180
 Chium monstrum 251 signum
 1136
 Cilix capricornus 1252
 cingula *Arcturi* 271 *Andro-*
medae 464/65. 520 *Cephei*
 1199 *lunae* 1541 *Orionis*
 1375 *piscium* 806 *solis* 1643
 cinis 1774 *bis*
 circulus 275. 543. 650. 718.
 947. 961. 965. 977. 990.
 1059. 1484. 1516. 1526.
 1640. 1698
 Cirra 76
 clauus 807
 Cnidius 102 senex 53
 Cocytus 210
 comae stellarum 1687
 cometae 594. 1813
 cornipes *equus* 475. 485. 506.
 645 *centaurus* 883. 1266
sagittarius 843
 cornix 1704. 1742. 1759
 corona 199. 247. 1080. 1083.
 1150. 1211
 corui 1715. 1743
 coruus 900. 1005
 crabrones 1790
 crater 899. 1005. 1123
 Cresia 129
 Creta 108
 Cretaeum pecus 407
 Curetes 112
 cygneum caput 635
 cygnus 636. 1153. 1258
 Cyllenaea lyra 1116
 Cynosura 122. 124. 136. 685.
 Cynosuris ursa 443. 509
 Cynthia 1333. 1446. 1465.
 1471. 1490. 1500
 defixae *stellae* 929
 delphinus (delphis) 700. 1117.
 1260
 deltoton 528
 Dercetis 541
 Deucalioneus ortus 218/17
 Dictaea rupes 113
 Dis 95. 210
 Doris 1207
 draco 140. 147. 160. 169. 201.
 449 *Herculis* 193
 Electra 580. 583. 587
 eoa lux 1567 pars 1310
 eoum altum 914 fretum 1115/16
 eous fluctus 875 mundus 1079/80
 Oceanus 1141. 1220/21
 Eous 166. 1624
 eous *prima syllaba producta*
 914. 1310. 1567 *prima syl-*
laba correpta 166. 875. 1079.
 1115. 1141. 1220. 1624
 ephebus 550. 647. 832. 838
 Epidauria sedes 207
 equinus latex 497
 equus (ecus) 472. 485. 503.
 511. 545. 643. 959. 1009.
 1154. 1262
 Erebus 30. 95. 214.
 Erichthonius 410
 Eridanus 783. 795. 803. 1102.
 1120. 1168
 Erigone 962. 1113
 eritheus 1764
 eurus 878 *bis*. 1532. 1683. 1693
 expers *cum genetiuo et abla-*
tiuo 1625
 fauonius 1694
 fera 1215
 fera flabra 1474
 florum senecta 1686
 fluctigenum monstrum 1158
 flumen 776. 780
 formica 1709
 frigus pluuiiale 1839
 fringuilla 1761
 fulgoris *pro fulguris* 871. 1430

- fulgur 871
 fulix 1676
 fungi 1719
 fusi parcarum 208

 gallinula 1713
 geminae formae viscera 879/80
 gemini 369. 411. 902. 952.
 1050. 1297. 1310
 Gnosia lux 196
 graculus 1715. 1760
 Gradinus 1514
 Graecia 556. 944. 1371. 1653
 Graium nomen 527
 grues 1747. 1769. 1801
 gubernaculum 767

 Hadriaci fluctus 784
 haedi 416. 1236. 1298
 haedi 1841
 Harpalus 1367
 Helice 122. 124. 144. 158. 260.
 379. 413
 Helicon 76. 489. 499
 Hesperides 180
 hesperus 1759
 Hippocrene (Hippucrene) 496.
 1010
 Hippolytus 209
 hirundo 1701
 huic *bisyllabum* 731
 hyades 434
 hydra 381. 891. 1111. 1123.
 1134. 1212
 Hyperionia fax 1591
 Hyperionii ignes 55
 Hyperionius limes 715/14 Sol
 396

 Iasides 441
 Iasonia *Argo* 756 *puppis* 808
 Idaeae Troia 585
 Idaeus puer 980
 ignis 1691. 1719
 ilex 1780. 1851

 imago 172
 imber 862. 1423. 1462. 1587.
 1597. 1616. 1621. 1636. 1640.
 1642. 1662. 1706. 1707. 1721.
 1730. 1803. 1807. 1832
 innixus 205
 Iris 1697
 Isis 282
 Iuno 380
 Iuppiter 1. 2 *bis*. 3 *bis*. 4 *cf.*
 5—66 65. 110. 121. 189.
 278. 377. 408. 629. 791.
 795. 812. 868. 1008. 1105.
 1322. 1323. 1512. 1732
 iugales 975. 1630
 Iustitia 317
 iuuenci 1350. 1436

 Iac 942
 Lacedaemonii 372
 lampada 1522
 lanae nutrix 1794
 lanatum pecus 535
 laniger 515. 545
 lanigerae pecudes 1804/3
 Laomedontiades ephebus 647
 latex equinus 497
 Latonia uirgo 1171
 Lenaeus 386
 lentiscus 1784
 leo 392. 395. 894. 964. 966.
 1046. 1103
 lepus 747. 753. 809. 821. 981.
 1111. 1238
 Lernaeus gurgus 381
 Libethra 628
 libra 59
 Libya 1470
 Libycus aether 1724
 licia 1772
 lucis substantia 1720
 luna 229. 452. 514. 1345.
 1377. 1436. 1479. 1483. 1488.
 1503. 1519. 1525. 1528. 1535.
 1541. 1630. 1753.

- lupus 1854
 Lyaeus 70
 Lycaeus 105
 Lycaonia ursa 1230
 Lycaoniae choreae 143 ursae
 118
 Lycaonius axis 952
 Lycia Chimaera 490
 lyra 634. 1116. 1139. 1227

 Maia 581
 mala Hesperidum 180
 Mars 372
 Martius lupus 1854
 Mercurialis lyra 1227
 Mercurius 619. 1517
 Merope 581. 598
 Meton 1370. 1373
 Minoa corona 1080
 Minthes 582
 mures 1857
 musa 66. 625. 928 musae 625
 muscae 1717
 mystica rupes 491

 nebulae 1417. 1594. 1614 *pru-*
 narum 1778
 nepa 55
 Neptunus 213. 701
 Nereia pistrix 775
 Nereus 308. 1762
 Nilus 796
 nimbus 1601. 1628. 1641. 1845.
 1861
 nix 1775. 1776. 1811. 1812
 bis
 nixus 202. 631 genibus 1107
 in genu 1138 pede 1221
 noctua 1741
 nodus caelestis 556
 notialia nubila 551
 notus 96. 536. 651. 660. 661.
 716. 772. 864. 976. 995.
 1319. 1463. 1464. 1470. 1480.
 1587. 1664. 1668. 1694. 1724.

- Nox 854 865 *bis*
 nubila 1415. 1508. 1577. 1593.
 1618. 1728. 1756 *bis*. 1773.
 1798. 1856
 nutrix lanae 1794

 Oceanus 93. 166. 417. 431.
 504. 589. 759. 851. 905. 906.
 1030. 1055. 1062. 1071. 1094.
 1110. 1141. 1153. 1167. 1200.
 1221. 1234. 1270. 1309 *uter-*
 que 1080
 Oenopion 1183
 olor 692
 olor 1118
 Olympus 59. 78. 90. 114. 130.
 190. 356. 643. 713. 843.
 1863
 ophiuchus 205. 226. 237. 960.
 1007. 1087. 1219. 1308
 orbis 171. 479. 517. 587. 705.
 791. 1042. 1053. 1353. 1489.
 1530. 1538. 1569. 1579. 1604.
 1607. 1647
 orchilos 1763
 Orion 249. 526. 584. 687. 721.
 748. 801. 1004. 1100. 1170.
 1187. 1193. 1232. 1316. 1375
 Orpheus 623
 ouis 1837

 Padus 1169. 1315
 Pallas 1018
 Pangaeum antrum 623
 Panope 1207
 Panuasis 175
 parcae 208
 Parnaseum adytum 71
 Parnaseus Phoebus 620
 pecudes 1803. 1809
 pelagi pestis 1102
 Pelion 888
 Pelusiacum litus 282
 Perseus 561. 569. 954. 1246
 1248. 1286. 1291

- Phaethon 785
 Phaethontides 793
 Pharius Nilus 796
 Phoebe 516. 1326. 1505. 1524
 Phoebei crines 1628
 Phoebeia lumina 938
 Phoebus 223. 321. 620. 653.
 792. 986. 997. 1097. 1354.
 1374. 1396. 1435. 1555. 1556.
 1602. 1621. 1645
 Phrixium pecus 1283
 Phrygius ephebus 838
 pisces 541. 543. 547. 645.
 646. 774. 802. 1050. 1081.
 1271. 1280 *bis*
 piscis *borealis* 557
 piscis in pistrin conuersus
 825 austri incola 1081 per
 austrum 1273 notius 826. 829
 pistris 809. 825. 981. 1195
 pistris 775. 805. 1311
 plaustra 103. 104. 143. 1230
 plaustra 1020. 1334
 plaustrum 261
 pleiades 568. 626. 704. 1806
 pluuias 1422. 1423. 1463. 1572.
 1639. 1785
 pluuias frigus 1839
 Poenus Atlas 574
 polus 60. 62. 93. 119. 220.
 283. 402. 409. 441. 443.
 459. 590. 720. 849. 859.
 910. 917. 970. 1237. 1263.
 1648. 1851
 poplite succiduus 194
 praeda agrestis 887 siluarum
 1214
 praesepe 1651. 1657 *bis*. 1735
 praesepia 387
 procacia flabra 699
 procella 123. 856. 1386. 1395.
 1403. 1443. 1531. 1537. 1628.
 1660. 1671. 1693. 1732. 1755.
 1793. 1811. 1846
 procellosa fluuenta 418
 procellosus aer 1748
 procyon 902. 1112. 1254
 prunae 1776
 pulsus aestiuus 973/74 brumalis
 654/55. 1514
 puppis 808. 1125. 1133
 quasi *altera syllaba producta*
 555. 567. 1467. 1656
 ranae 1696
 Riphaeae orae 1669
 Romuleum carmen 717
 sagitta 689. 1117. 1258
 sagitta (*sagittarius*) 669. 985.
 sagittifer 672
 sagittiger 842. 1226. 1245
 Saturnus 1511
 scilla 1788
 scorpios (*scorpius*) 239. 680.
 845. 882. 1047. 1146. 1166.
 1170. 1192. 1221
 septemtrio 1654
 septem uicina trioni 1654
 serena 1456. 1563. 1606. 1611.
 1679. 1731 *serenum* 1531
 serpens *Herculis* 183 *hydra*
 1267 *ophiuchi* 200. 236.
 1217. 1220
 siccor aer 1814. 1824
 Sidoniae *carinae* 136
 signifer 1034. 1038. 1042. 1053
 circulus 652/51. 719/18 orbis
 1353
 similis *cum genetiuo et datiuo*
 666
 Siriacus calor 285
 Sirius 733. 740. 741. 750. 754.
 821. 1124. 1234. 1376
 Sisyphoeia *prima syllaba cor-*
repta 598
 Sisyphoeia uincla 598
 sol 33. 396. 651. 661. 669.
 734. 918. 923. 972. 976. 989.

1051. 1053. 1240. 1328. 1366.
 1403. 1515. 1518. 1543 *bis*.
 1544. 1554 *bis*. 1557. 1562.
 1573. 1586. 1588. 1605. 1631.
 1637. 1640
 Solenses numeri 64
 sonipes 1121
 Spartana suboles 370
 spiramenta 1410. 1439. 1520.
 1816
 statim *priore syllaba producta*
 398
 Sterope 581
 Strymoniae grues. 1746/47
 sturnus 1682
 Styx 208
 sulfur 1432
 sues 1794 sus 1852

 Tartesia terga 128
 Taurus 65
 taurus 422. 431. 434. 435. 439.
 546. 720. 1003. 1050. 1291.
 1293. 1295. 1297
 Taygete 580
 tempestas 1325. 1385. 1485.
 1542. 1610. 1625. 1711. 1773.
 1798
 tenuia *trisyllabum* 468. 1327.
 1772
 Tethys 100. 1122. 1169
 Themis 278
 Thesides 211
 Thespia pubes 501
 Thesprotis terra 385
 Thessala Argo 982 cumba 757
 puppis 1133
 Thetis 61. 1729
 Thraecius aquilo 563

 Threiciae grues 1768/69
 Threicii aquilones 401
 Threicius axis 692 boreas
 770/71 cardo 653
 Tiphys 345
 Tirynthius 187
 Titan 1357
 Titanius 127. 1063
 Tithoneo *priore syllaba cor-*
repta 1025
 Tithoneum profundum 1025
 Triccaenum nomen 206
 Troia 585
 Troicus ephēbus 550
 Tyrii 124

 uaga signa 63
 Veneti agri 783
 uentus 1419. 1572. 1639. 1649.
 1675. 1678. 1690. 1740
 Venus 1515. 1796
 uergiliae 602. 615. 1793
 uirginei artus 1127
 uirgineum corpus 1282
 uirgineus artus 936
 uirgo 276. 473. 895. 1046.
 1115
 ululae 1703
 umbrae 222. 1346 australes 719
 uolucres 1700. 1762. 1821
 ursa maior 355 Cynosuris 443.
 509 *minor* 446. 1230 ursae
 103. 104. 118. 1307
 ut *locale* 141. 650. 803. 1067
 Vulcanus 1722

 zephyri 866. 1462. 1469
 zona 930. 933. 944. 963. 993.
 1015. 1518. 1540



UNIVERSITY OF LONDON
WARBURG INSTITUTE



